

استاد عیال حبیب
 ۱۹۴۹
 ۱۹۴۹

نه لر ده دیلر؟

«تورک تجدد ادبیاتی تاریخی»
 حقیقه

تنقید و جوابلر

1928

Akşam Matbaası

نی

بلان

کرم

لناب

م -

ه نلر

رانی

دره

ش،

کتابه

یلسه

ارق

بوکتاب نیه جیقبور؟

— «تورک تجدد ادبیاتی تاریخی» نی
اوقویانلره —

«تورک تجدد ادبیاتی تاریخی» حقنده یازیلان یازیلری، یاپیلان تنقیدلری، ویریلن جوابلری — بالطبع آنجق مطلع اولابیلدیکلرم موضوع بحثدر، کرک بزم و کرک بعضی اجنبی غزته و مجموعه لرده ده کتاب ایچون بونلردن باشقه یازیلر چیقدیغنی ایشیتمشدم، فقط بولامادم — بویله بر آرایا طویلایارق مستقل بر کتاب خالنده نشر ایتدیلمی کوره نلر احتمال ایلك حمله ده دوداق بوکوب او کتابی یازانی و بو کتابی چیقارانی کندی اثرینه فضله اهمیت و یرمک کیی بر خود کاملقله اتهام ایده جکلردر. بر آدام بر کتاب چیقارمش. او کتابک له و علمنده یازیلر یازیش، بودیدی قودیلری طویلایوب آیری بر اثر خالنده نشر ایتک او کتابه اهمیت و یرمک دکل ده نه در؟ بر کتاب حقنده کی مناقشه لر نشر ایدیلسه بیله بونلر آنجق او کتابک ایکنجی طبعنده اثره بر ذیل اولارق علاوه ایدیلک ایجاب ایتزمیدی؟....

چوق دوعری. یالکز بر کره «تجدد ادبیاتی» نی یازانک نظر ند
اک کولونج و مردود خصصات حد ناشناسقدر. او، معنوی هویتنه
محور اولارق حدینی بیلیمیی قبول ایتدی. کندینی برشی صاناندرکه
بر شی دکلدر. او کونمک او کورمکدن بیر. اکر بو کتابی اولکی
کتابمه اهمیت ویرمک کیی برسبیله نشرایدهدم، هرکسک نه دییه جکی
براق، کننم کنندی نظر مده معیوب و معدوم اولوردم. بونی باشقه سی
دوشونورسه بهتان اولور؛ بهتان ایسه پایلانه دکل یاپانه لکهدر. بونی
کننم دوشونورسه کننیمه صولت اولور، بو بر نوع اتخاردر.

او کتابه خارجدن هجوم ایدنلر و اونک معاینی چیقارمق ایسته یئر
اولدی. لاکن هیچ کیمسه او کتابک قصورلرینی او کتابی یازان قدر
کوره مدهدی. ایشه بو کوچوک اثر او بویوک جمعی کتابه قیمت
ویرمک ایچون دکل، بالعکس اونقصه لری بر آرایا جمع وتشیر ایچون
چقیور. بن او کتابمه ناصل مغرور اولابیلیم که او کتاب اک بویوک
دوشمان اولارق قارشیسنده او کتابی یازانی کورمکده در!

بو یازیلری بویله مستقل بر کتاب حالنده چیقارمقدنسه اولکی
اصل کتابک تکرار طبعنده اوکا بر ذیل اولارق علاوه ایتمه نک داها
موافق اولاجغی دوشوننره قارشیده دیرم که بونی او یله یایمق یالکز
داها موافق دکل، داها طبیعی و داها متواضع اولوردی. آه، اکر
بوکا امکان اولسهیدی...

بو امکانسزلق او کتابک تکرار طبیی احتمالی اولمادیغندن ایلری
کلیور. «تجدد ادبیاتی تاریخی» بش بیک نسخه اولارق باصیامشدی.
بو کون همان هپسی توکنندی. همده هیچ برغزته و هیچ بر مجموعه ده،

بر سطر اعلانی و بر سطر ره قلامی یایلمقسزین. بزده اک جاذب
رومانلرک بیله آنحق اوج بیک نسخه اولارق باصیلدینی معلوم اولدیغنه
کوره او یله یدی یوز صحیفه لک و آغیر موضوعی بر کتاب آز زمانده
ناصل اولدی ده تماماً صاتیلیدی؟ بونک شرفی کتابی یازانه دکل، اوقویانه
عائدر. یازانک اوقویانه قارشى یایدینی یکانه ایلمک «علم» ی بر آز
طانیلاشدرمقدن عبارت قالدی.

او کتابک ایکنجی طبعنه احتیاج یالکز برنجی طبعنک نسخه لری
توکندیکندن دکل، اصل برنجی طبعده کی خطالری تصحیح ایتک،
نقصانلری اكمال ایلمک، خلاصه کتابی داها زیاده تکامل ایتدیرمک
ایچونده لازمدی. مادام که بو ضرورت ده موجوددی، مادام که کرک
بوسبیله و کرک برنجی طبع نسخه لرینک توکنمسی اعتباریله او کتابک
یکی طبعنه احتیاج واردی، نهیه بو اثر جکی او ایکنجی طبعه بر ذیل
اولارق علاوه یی دوشونمدهدم ده بویله مستقلاً نشره قالدیشدم؟ بوایشک
او ایشه ذیل اولارق علاوه سنه ایکی مانعه و بوایشک بویله مستقل
بر کتاب حالنده چیقماسنه ایکی ضرورت واردی:

بر کره او یدی یوز صحیفه لک کتابه برده بویله بر ایکی یوز
صحیفه لک آیریمجه بر کتاب اکلیمه سی او ذاتاً جمعی کتابی بوسوتون
شیشمانلاقمق اولاجقدی. بوندن ده صرف نظر بوایشک او یله بر ذیل
حالنده یایلاماسنه و یایلمق امکانی اولمادیغنه اصل سبب تورک ملتک
اوکنه «یکی حرف» لرک آچدینی «یکی حیات» در. «غازی»
10 اغستوس 928 کیجه سی سرای برونندن بوتون وطن افقلرینه
یکی حرفلری حایقیردی. اونک «اولاجق» دینیکی «اولدی» دیمکدر.

اونك آغزندن چيقان هر استقبال صيغه سي در حال حاله كليز . هانكي « آتي » يي كتيرمك ايسته دي ده كله دي ؟ او كه برأيله آتي يي چكر كن ديكر ائلك يومرو غيله ده ماضي يي چوكرن و كوچر ندر ، هر يومرو غنده نه قدر ماضي خردو خاش اولدي ، وماضينك نه قدر عصر لري ييقيلدي . لاكن بوسفر « يكي حرف » لرك ماضي به كتيرديكي زلزله آرتق ماضي يي پارچه پارچه يقيش دكل بوتون ماضي يي يوارلايشدر .

آرتق بوندن صوكر ا بوتون اثرلر عرب حرفلريله دكل غرب حرفلريله چيقاجق . و آرتق بزم او يدي يوز صحيفه لك كتابك ده يكي حرفلرله باصيلماسنه ايجه بر مدت ايجون امكان يوق . چونكه آرتق سنه لرجه « يكي حرف » لرله يكي وداها عاجل كتابلر چيقارمق لازم . برده او كتابي يكي حرفلرله چويره رك طبع ايتديرمك جهتي دوشونولسه بيله عرب حرفلريله يدي يوز بويوك صحيفه طوتان بر كتاب غرب حرفلريله كيم بيلير نه قدر بويويه جك . آرتق برده بو اثرك او كا علاوه سنه امكان قاليرمي ؟ ايسته بو مجبوريتارله در كه بو كتابي مستقلاً نشره مجبور قالدم . بونك ده اسكي حرفلرله چيقاريلماسنده كي سبب ايسه آچيقدر ، بو كه اولكي كتابه بر ذيل ، بر لاحق ، بر استطاله كييدر ، واولكي كتابه تابعدر ، او اصل كتاب كه ماضينكدر ، اوندن دوغان بو اثرجك ده ماضينك اولماسي ايجاب ايدردى . تابع متبوعنه باغلاندى . يكي بو كتاب هيچ چيقاريلماسه اولمازميدي ؟ آچيق سويلهيم ، اولمازدى . چونكه تجدد ادبياتمرك تاريخندن باحث او كتاب يالكر يازانك دكلدر ، او ائرده « حق غير » ده وار . بعض اثرلر صرف « انفسى » در ، بر شاعر بر شعر مجموعه سي چيقارير . خوشكه

كيديورسه بكه نيرسك ، كيتيورسه بكنمزسك . شاعر كيسه يه حساب ويرمكه مكلف اولاماز . حالبو كه « تجدد ادبياتي تاريخي » بويه دكل . او ، ذوق خصوصنده بر شيلر تلقين ايديور ؛ بر طاقم معلومات طويلامش ، تشهير ايديور ؛ بر ييغين حكملر وار ، حكملك ياپيور ، لازم كه او اثرك صاحبي تورك منورينه و كتابي او قويان تورك كنجه اثرك حسابي ويرسون . خارجدن باقانلر كتابده نه كيي مزيتلر ، نه كيي نقصلر كورديلر ؟ اثرك صاحبي او نقطه لر حقنده نه لر دوشوندى ؟ ائرده برآن اول تصحيحى لازم كلن خطا لر نه لر در ؟ . لازم كه بونلر برآن اول طويلانارق او كتابي او قويان قارئه عرض اولنسون ! اوني ايسته مك او قويانك حق ، بوني ويرمك يازانك بورجيدر .

آلدانديغ نقطه لر وارسه بونلري آچيقجه سويله ميمك نامردك اولوردى . كنندم آلدانمشمه باشقه سنك آلدانماسنده معذور كوريله بيليرم . لاكن آلدانديغمي آكلادقندن صوكر باشقه سنك آلدانيشي ادامه ايتديرمكه حقم ده ، حدم ده يوقدر . حق ، عزت نفسمزدن چوق اوستون . آلدانمق بر كره عيسه آلدانديغمي آكلاتمامق بيك كره عيب . حقيقته بويون اككدركه بر چيقش ؛ حقيقته قافا طومتقدر كه بر اينيش صايلير . او اينيشدن قورتولماقم ايجون ده بو اثرك چيقماسي لازمدي .

« حيات » مجموعه سنك (44) نجى نسخه سنده « على جانب » بك احمد راسمك « شناسي » حقنده كي اثرندن باحث مقاله سنده شناسي لك هانكي تاريخده دوعديغني دور و دراز تدقيق ايدر كن بزم ائردن ده شو صورتله بحث ايديور :

« کچن سنه ظرفنده (تورك تجدد ادبياتي تاريخي) عنواني ، بالخاصه افاده و كوروش اعتباريله پك خوش و اكثريا اصابتلي ، بر اثر نشر ايدن اسماعيل حبيب بك شناسي ايچون (1242 ده دوغمشدر) دييور . بوايكي سنه لك فرقي نره دن چيقارديغي كوسترميور . حبيب بكك ذهول ايتسي احتمالي چوق وارددر . چونكه وقوعاتك زمانئي تثبيت ايتك ، داها دوغريسي (تاريخي حقي حائر اولق) نقطه سندن اثرى ضعيفدر . مثلاً شناسي نك آوروپايه تحصيله كيمه سنه دلالت ايدن مشهور طوپخانه مشيري فتحي پاشا اولديني محقق ايكن حبيب بك اثرنده (اوزمان طوپخانه ناظري منيف پاشا ايدى) كيبي قطعياً اصل واساسي اوليان برشي يازييور . »

علي جانب بك آريجه برهامش ايله ده شوسطرلري علاوه ايليور :
« حبيب بكك اثرنده بو طرزده خيلي خطالر وارددر . مثلاً عاكف پاشا خصمي پرتو پاشا ايله (ادهم پرتو) پاشايده قاريشديرمشدر . مع هذا عبدالحليم مندوح مرحومده (تاريخ ادبيات عثمانيه) عنوانلي كوچوك اثرنده عيني ياكشلفني يامشدر . »

علي جانب بكك ذكر ايتديكي بو خطالر كتابك انتشاري عقبنده مرحوم « خلق غزته سي » طرفندن ده عينا سويلنمشدى . محمد رؤف بكك مقاله سي دولاييسيله « يكي سس » ده ويرديكم جوابده بوكاده تماس ايدلديكني قارئلر بواثرده كوره جكلردر . ايشك غريبي اوزمان خلق غزته سنك ، شيمدى ده علي جانب بكك كوسترديكى بوايكي اوچ خطايي آريجه ايكي اوچ كيشي ده مكتوبلرله بيلديرمك لطفنده بولنديلر . ديمك كه كيم كتابك نقصانلرينه تماس ايدرسه هپ اوايكي اوچ نقطه يي ايلري سورييور . هر كس طرفندن يالكرز اونلرك كورولديكنه باقيليرسه كتابده باشقه خطا اولماسي لازم كله جك . حالبوكه كتابي يازان بالاخره كون وزمان كچدكه نه قدر نقصانلرك فرقته واردى ، و حامدك طارقه سويلنديكي كبي « اثريله مغرور اولاجني

يرده نفسني تحقيره مجبور اولدى . » نفسه قارشى بو حقي عتاب ، كاذب برالتفادن داها ذوقلى .

علي جانب بكك « تجدد ادبياتي تاريخي » نى « تاريخي حقي حائر اولق » اعتباريله « ضعيف » كورمسي حقسز دكلدر . يالكرز شوني انصافله نظره آلماي كه اوچ سنه اول چيقان ، مطبعه ده برسنه تعطيله اوغرايان ، برسنه ده طبعي ختام بولان اثر ، بوندن آلتى سنه اول آنقره ده يازيلمه باشلانمش و برسنه بيشمهدن بتيريلمشدى . اوزمان آنقره ده بويله بر كتاب ايچون نه قدر منابع و وثائق بولمق قابلسه اونلر بولوندى .

بش سنه دنبري طبيعي يكي يكي منابع آله ايدنجه نقصان جهتلري داها وضوحله آكلادم . لا كن نقصان بر نقيصه ايسه ده بر خطا دكلدر . سويله مكم اكرى سويله مكدن بيك كره اهون . اوزمان منابعي تام بولاماديغيم ايچون سويله جكلرم نقصان قالمشسه بالاخره يكي وثائق بولنديجه سويله جكلر اكال اولنور . بو تكملي آراميان اولايديم يوصون طوتان اولوردم .

هم علي جانب بكك مطالعه سي وسيله سيله شوني ده عرض ايديم كه او كتاب صرف خرده تفرعاته قدر تاريخي وثائقك تثبيتي ايچون يازيلماي و بونك ايچون نشر اولمادي . ادبيات تاريخمرك اك مشهور براسمي ، معارف وكالتي اركانندن برآرقاداشه نرم كتابدن بحث ايدركن « تورك تجدد ادبياتك اك بويوك نقيصه سي اسلوبنك عالمانه اولمايشيدر » ديمش . او كتاب ايسته بونقصه ايله مجهز اولق ايچون يازيلدى و اونك ايچون چيقاريلدى .

صوك سوز اولارق بو اثر جيكي او قوياجق هر كس دن شو نقطه يه

دقت ایدیلنه سنی رجا ایدهرم : بومناقشه لر یالکز بر کتابه راجع دکدر .
بو اثره طویلانان بو یازیلر عینی زمانده بر ملتک بوتون بر عصرلق
تجدد ادبیاتنکده مناقشه لریدر . واقعا او کتاب بو قلمدن چیقدی ،
لاکن او چیقیش بندن ده چیقیشدر ، کتاب آرتق یالکز بزم دکل ،
تورک تجدد ادبیاتی حقنده قونوشمانک بر وسیله سیدر . او قونوشمالر
اوقونما یخه نه او کتاب تام اوقونمش ، نه بو ملتک صوک بر عصرلق
ادبیاتی تام کورولمش اولاجق . اورتاده ناچیز بر کتابله ، او ناچیز
کتابک موضوعی اولان بویوک بر ادبیات وار . برنجیسی فانی بر اثر ،
ایکنجیسی باقی بر وارلقدر . بو یازیلر اوفنا قوتلنسون دییه دکل ،
او بقا داها ای آیدینلانسون دییه طویلاندی و بو تمیز مقصدله
چیقاریلیور .

اسکیدن کتابلرک مقدمه لرند « خطالرک دامن عفو ایله ستر »
ایدیلسنی رجا ایتمک بر عادت کیدی . بو سطرلری قارالایان ایسه
خطالرک عفوینی دکل ، اظهارینی ایستیور . هر خطانک میدان چیقاریلماسی
او بویوک موضوع و او علوی وارلقده بر قارا کلغکده اوچورولماسی
دیمکدر . هر خطا او کتابه بر لکه و او مؤلفه بر عیب بیله اولسه ،
نه غم ، دکلی که او موضوع آیدینلانیور .

28 آغستوس 1928 آطنه

اسماعیل مپیپ

کتاب حقنده ایلمک یازیلر

بر منقد وادبیاتشناس که کوروشلرنده هم پک اوزون مسافه لری فتح ایدن بر تلسقوب قوتی ظاهر ، همده اک خرده تفصیلاتی یاقالایان بر میقروسقوب دقیقه بیندکی ...

ایکی کون اول (آقشام) ده نجم الدین صادق بکله قارشى قارشى به قونوشورکن بر پاکت کتیردیله وایچندن کوزل باصیلشمس بویوک بر جلد چیقدى : « تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » .

پک جدی ، فقط کلفتسز ، صوکره بوشن وسویملی بر ذکا انضباطی ایچنده کنیش بر احاطه ، وایدینلق بر ادبی وقوف صاحبی اولان محررینه شیمدی غبطه وحرمتلرمی عرض ایچین بنی بر مدت هوپلاتان بو مهم اثری مطبوعه بر از کوزدن چیردم .

هر چویردیکم یابراق ، هر یوقلادیقم کوشه بنی هم متحیر هم متعجب ایدیوردی . مؤلفک یدی یوز بویوک صحیفه طوتان قیمتدار پیریلتیلی وپوطسز ، لکسز افاده سندن نجم الدین صادق بکده بعض پارچهلر اوقودم . وایکیمزده درعقب شونی آکلادق . دقیق بر علم ورقیق بر ذوق قارشیسینده یز

اوت ظن ایدرم که اسماعیل حبیب بکک بومهم تألیفنده اکقاباریق دوران سجه شو آلتی چیزیلی تکاللف ایتدیرمک ایستدیکم مفهومدر . دوعری کوروش ، ایی سچیش وپک تمیز یازیش . اسماعیل حبیب بکک پوروزسز اسلوبی بو دائماً زنده هوپلایشلرله سه کن وهان همان هیچ سورچه ضعیفی کوسترمه یز برکچی کبی صحیفه دن صحیفه به قوشویور . نشر ایدیلن اثرلر حقنده یازیلان یازیلرک یالکیز اقتصادى اندیشه لردن آلمش قیمتسز ویالانجی برره قلامه انقلاب ایدر کبی اولدینی برزمانده

تورک تجدد ادبیاتی تاریخی

فاضل احمد

کتاب حقنده ایلك مقاله « آقشام » غزته سنک 25 تشرین ثانی 1925 تاریخلی و (2557) نومرولی نسخه سنده « تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » سرلوحه سیله « فاضل احمد » بک طرفندن نشر ایدیلدی . بو مشهور امضانک او مقاله سی بر تنقید دکل ساده جه وجدلی بر مدحیه در :

تنقیده منقدک غایت خوشمه کیدن ایکی تعریفی کورمشدم . بونلردن بریسنی (ژول لومه تر) یامش ، دیکرینی (آناطول فرانس) . ژول لومه تر دییورکه : « انتقاد ، کتابلرک لذتیه وارمق صنعتیدر » . آناطول فرانسک سوزی ایسه شو : « منقد ، شاه اثرلر ایچنده روحنک کچیردیکی سرگذشتلری آکلانان انسانه دیرلر . »

اکر بو نقطه نظری قبول ایدرسه ک تورکیده مسدکنه اک آشنا منقد اولمق شرفی اسماعیل حبیب بکک ویرملی یز .

اسماعیل حبیب بک کیم ؟ آنجق ایکی کوندنبری معارفه سیله مشرف اولدیقم بو امضا حقنده شیمدیلك سویله بیله جکم بر سوز واردر .

اسماعیل حبیب بک ، تورک تجدد ادبیاتی حقنده اک صحیح ، اک احاطه لی واک شفاف تألیفی وجوده کتیرمش بر منقد و مؤافدر .

جدی بر مزیت صاحبی بولوب حسی - سرت و سوکیار مزی سویلیه -
بیلمک ذوقی نه قدر نادرلشدیدی !

اسماعیل حبیب بکه ادبیات نامنه تشکوردن صوکره بو خصوص
ایچین آیرلجه متتدارلغیمی بیان ایتلیم . چونکه کندیسسی کوکلدن
بحث ایتدیکم طرزده جید دوینغولر فیشقیرتدی .

اسماعیل حبیب بک کتابنک مدخلنده، مسلکنی وغایه سنی آچیقجه
سویلیور: « وظیفه هر کسی ممنون ایتکی دوشونمکدن زیاده هر دورک
حقنی ویرمکدر . ماضی بی بو کونکی دماغه کتیره جکم یرده بو کونکی
دماغی ماضی به کورتورمکه چالیشدم » .

(تورک تجدد ادبیاتی تاریخی) نك صحیفه لری ، عهدنده وفایی
بیان بر ذکا کوکللیسنک سوزینه صادق قالدیغنی توثیق و اثبات ایدیچی
یوزلرجه حجتدر . هم مؤلفک نه ایی تقطیر ایدیئش ، نه قدر دقتله
(ده زنفکته) اولونمش بر اسلوبی وار . انسان بونی اوقورکن ،
تورکجه ده بودرجه درست و بو مرتبه جنبشلی بر افاده صاحبی اولان
بختیاره غبطه ایدیور . مدطامزی هر صورته تأییده حاضر اولارق
افتخارله سویلیه بیلیرز :

تألیف و ترجمه انجمنی اسماعیل حبیب بک کتابنی معارف و کالتی
نشریاته ادخال ایله مبروک بر اصابت نظر کو سترمش .

بو کون شواثری فرانسزجه به ترجمه ایتسهک، لسانی و ادبی تجدد مزک
ماهیتی وحدودی حقنده اجنبیلره الک صریح و صحیح فکری ویرمش اولورزه
نه یازیق که یومی بر غزته نك آنبارلری ادبی حواده متعلق فضل
یوک آلاماز ! اوسبیله تجدد ادبیاتی تاریخنه دائر بو کون ده اوزون

برشی سویلیه میه جکم . آنجق اسماعیل حبیب بکک شن و کولر یوزلی
قلمی بی بر آز لطیفه تشویق ایدیور .

آناطول فرانسک منقد حقنده کی تعریفنی یازارکن بر قید قویمشدم .
دیوردم که انتقادچی ، روحنک شاه اثرلر آراسنده کی سرکدشتلرینی
آ کلاتان کیمسه در . اسماعیل حبیب بکک قرائت حقنده کی طالعنی
بو قدر بارلاق بولادم ! زیرا بو خیرلی ومدقق آدامک کچدیکی یوللر
دائما اطرافنی نفیسه لره دولی بر موزه دهلیزی کی دکل ! اسماعیل
حبیب بک وظیفه سنی تمامیه ایفا ایده بیلمک ایچین خندقلر ، چالیلر
ودیک یوقوشلرله صیتمه لی دره و کول قییلر نده ده دولا شمعغه اوشه نمه مش !
فقط ایشته بو غیرت وفدا کارلق سبیلده در که اثرینی جدا حاکمیتک
شاهقه سنه چقارمش بولونویور ... کندیسنی تبریک ایده رز .

فاضل احمد

*
**

کتابیات تنقیدلری

تورک تجدد ادبیاتی تاریخی

خلع غزته سی

کتاب حقنده ایکنجی مقاله متوفی « خلق غزته سی » ستونلرنده چقمشدی .
اورجمتلی غزته نك هفته ده بر کون « علم » کونی واردی . 5 کانون اول 1925
تاریخی و « 8 » نومرولی نسخه سنده و او علم کوننده « تورک تجدد ادبیاتی

تاریخی «نک» انتشاری اعلان ، و بویله معظم بر اثری وجوده کتیرمک خصوصنده مؤلفک کوستردیکی فعالیت و همت توقیر ایدیلدیکدن و اثر غزته نک قارئینه اهمیتله توصیه اولندقدن سوکرا کله جک هفته کی علم کوننده بواثر حقنده اطرافلی بر مقاله نک نشر اولوناجنی بیلدیریلیوردی . حقیقه بر هفته سوکرا غزته نک 12 کانون اول 1925 تاریخلی و 13 نوسرولی نسخه سنده بو وعد ایدیلن مقاله چیقدی . فقط بر هفته اول غزته نک کوستردیکی بیطرفله و اثر حقنده کی تقدیرکار ادایه مقابل بو مقاله ده اثره صرف علیهدار جبهه دن باقان و او یله بر اثرک انتشارندن حدتله ن برادا واردی . مقاله نک محرری غالباً بونک ایچون امضاسنی آتامامش اولاجق . بو امضاسز هجویه عیناً شودر :

کچن هفته «آقشام» ک جومبا صحبتی محرری ، سحرکار اسلوبیله ایشله دیکی کوزمل بر مدحیه ایله بواثری قارئلره تقدیم ایدیوردی . انتشاری محررینک اسمنی نشره ایلک وسیله اولان بواثری ، کچن هفته اشارت ایتدیکمز و جهله ، بویوک براعتنا ایله تدقیق ایتدک .

بویله تدقیقله ده طبعاً شاعر اولانلرک مطلقاً ایکی اوجدن برنده بولوندیغنی ، حقیقه دوغرو دن دوغرویه پارماق قویامادیغنی چوق تجربه ایتمشدک . مع مافیه فاضل احمد بک کبی شاعر لکی بیله اینجه ظرافتلره دولور و حی بر تدقیق محصولی اولانلر ده بومبالغه میلنک تخفیف ایده جکی امیدنده ایدک .

اثری اوقودجقه فاضل احمد بکک او قدر سومی بولدیغنی روان اسلوبی تکرر لر ، اطنا بلرله دولو کورمکدن اوزولدک . داها ایلک صحیفه سنده بش سطر یوقاریده «تورک ملتک تاریخدن ده ایشلی» اولدیغنی سویلر کن بش سطر آشاعیده «اختیار تاریخک بوملتن داها کنج» اولدیغنی تکرار لایان بر افاده یی بوقدر ثنا ایده یلمک ایچون حقیقه مبالغه یه پک قابیلیتلی اولق لازمدر .

تورک تجدد ادبیاتی تاریخی اوقورکن کوزیمزه بعض پک صریح خطا لر ایلشدی . مثلاً عا کف وادهم پرتو پاشا لردن بحث ایدرکن محرر ، مکرراً بو ایکی ذاتی بر برینک رقیبی کوسترمشدر . حالوکه یالکر عا کف پاشانک 1261 ده وفات ایتدیکنه وادهم پرتو پاشانک 1240 ده دوغدیغنه دائرینه عینی کتابده مندرج معلوماته دقت ایدلمش اولسه بر آدامک حین وفاتنده هنوز 21 یاشنده اولان دیگر بر ذات ایله رقابتی ممکن اولامیه جغه قولایلقله حکم اولنوردی . حقیقت شودر که عا کف پاشانک رقیبی اولان پرتو پاشا - تبصره ده مکرراً پرتو کرای پاشادیه یاد ایدلمسندن ده آکلاشیله بیله جکی وجهله - باشقه بر تانار پرتو پاشادر وادهم پرتو پاشا ایله هیچ بر مناسبتی یوقدر .

کذلک شناسینک آوروایه تحصیله کیمک اوزره مراجعت ایلدیکی طوپخانه ناظری «منیف پاشا» اولارق کوسترلمشدر . ادبیات تاریخنده آیرجه یاد ایدلمه سی ده بر نقصان اولان طاهر منیف پاشا مکرراً معارف نظارتنده و مجالس عالیه مأموریتلرنده بولونمش ایسه ده طوپخانه ناظرلنی ایتهمشدر و شناسی ده دلالت ایدن طوپخانه ناظری - ابوالضیا توفیق بکک نمونه ادبیاتنه بیله مراجعتله کوروله بیلیرکه - داماد فتحی پاشادر .

رومان ترجمه سی دوریمزک ایلک نمونه لردن اولان «مونه قریستو» و «سیمون و ماری» رومانلرینک ترجمه سی ده مکرراً احمد مدحت افندییه عطف ایدلمشدر . مونه قریستونک ایکی ترجمه سی واردر : برنجیسی ثودور قصاب افندینکدر ؛ بوکا برچوق قلم صاحب لری یاردیم ایتمشدر . فقط مدحت افندینک منفرد بر مترجم کبی تلقی ایدلمسه

سبب اولاجق بر مداخله سی یوقدر . ایکنجی ترجمه ده اعوان زاده محمد سلیمان بککدر .

سیمون و ماری ایسه « علیک » اسمنده بر ارمنی مترجک قلمیله تورکجه یه نقل ایدلمشدر . حتی اوقونونجه بر چوق یرلرنده ارمنی شیوه سی ده حس اولونور . احمد مدحت افندیگ بو اثرله علاقه سی « مونته قریستو » یه نظیره اولارق « حسن ملاح » و « سیمون و ماری » یه نظیره اولارق ده « حیدود مونتاری » اثرلرینی یازمش اولماسیدر . بویله اولونجه « عجائب عالم » اسملی رومانی ژول وهرنه نظیره اولدینی ایچون احمد احسان بکک ژول وهرن ترجمه لرینی ده مدحت افندی یه عطف ایتمکده بر محذور کوروله مزدی .

شویله سطحی بر اوقویوشله کوزه چارپان بوفرعی قصورلرخارجنده ، اثرک بزده بر افدینی حس دهرین بر تدقیق فکریله قلمه آلتش اجتماعی تاریخ ، یاخود مکتبلرده اوقوتولق اوزره یازیش طویل و بر خلاصه شکلارندن هیچ برینه بکزه یه مش اولماسیدر .

بو کونکی تاریخ ذهنیتی ، اسکیدن اولدینی کبی بر طاقم اسمار ، تاریخلر ، وقعه لر صیرالایه رق او فکری عندی رابطه لرله بر برینه باغلامقدن چوق اوزاقدیر . هر هانکی بر دورده کی بر ادبیات وقعه سی ، غایت اساسلی رابطه لرله باغلی اولدینی اجتماعی حادثه لک طبیعی بر محصولیدر . تاریخک وظیفه سی بونلری بر برینه باغلایان صمیمی و حیاتی علاقه لری ، سیبیلری آراشدیرمق و بولمقدیر . بزده کی ادبی تجدد ، آوروپاده یرلشمش اولان سرمایه بورژواستک اسک عثمانلی ایمپراطورلغنه حلول و نفوذ ایچون کوستردیکی بویوک اقتصادی ، اجتماعی حرکتک

بر نتیجه سیدر . تاریخک بو مهم وقعه سی اثرک هیچ بر طرفنده ادبی حادثه لره علاقه دار کوستریلش دکلدر . حالبوکه اساسلی تدقیق ، یوقاریده صایدیغمز اسم و شخص خطالردن دولایی قولایلقله عفو ایدیه بیلیرده بویله اک اساسلی عوامل اجتماعی بی اهل ایتمکدن دولایی هیچ معذور کوروله مز .

یاواش یاواش ایلریله یی یکی تاریخ ذهنیتی مکتب کتابلرنده بیله تفرعاندن زیاده عوامل و نتایجک بر برینه ربطتی استلزام ایدیور . فقط هنوز بوتون بوتون زائل اولمیان اسکی ذهنیتله بو اثری بر مکتب کتابی فرض ایدیه کک اولسه ق بوکاده کتابک بویوک حجمی ایلله ایچنده کی فکر و مطالعه لک اولدجه عندی بولونمسی برر مانع تشکیل ایدر . مؤلف ، چوق دفعه مطالعه لرینی مورخلک و معلملک جدیتی ایلله پک آز قابل تألیف اوله بیله کک بر خفته ایلری یه سورمش . مثلاً ثروت فنون ادبیاتنده ایکنجی اوچنجی درجه ده قالان شخصیتلری بیله آیری آیری تدقیق ایلدیکی حالده ، ع . نادر و ح . ناظم بکک کی او ادبیاتک تکامل تاریخنده مهم بر رول ایفا ایتش ایکی شخصیتی احمد کمال بک کی آدی صانی اونودولش بر کوچوک شاعرله هم عیار طوتمقدن و حقلرنده ده پک کیفی حکملر ویرمکدن کندینی منع ایده مه مشدر . اسمنی آنجق اثریله طانی دینغمز اسماعیل حبیب بک بویالک اثرنده بویوک بر موفقیت کوستره مه مش اولماقله نومید اولمالیدر . بویوک پترونک دیدیکی کبی مظفر اولق صنعتی مغلوب اوله اوله او کره نیلیر . اسماعیل حبیب بک بویوک بر صبر ایلله متعدد وثیقه لری تتبع ایتش ، بونلری طویل و بر حاله کتیرمکه چالیشمش ، بعض انتخابلره سوسله یه رک

قوجه بر جلد حالنده اورتابه قومشدر . بو صبر وغیرتله دوام ایدیه رسه ایلریده مهم بر ادبیات مورخی اولسی امید یوق دکدر . یه ترکه تاریخی اصول حقنده داها یاقیندن بر وقوف استحصاله چالیشین ومتعدد وثیقه لری بر برینه ربط ایله تنقید تاریخی یایمق امکاتی بولسون!

..*

کتابلر

تورک تجدد ادبیاتی تاریخی

آقشام

خلق غزته سنک بو مجویه سنه . « آقشام » غزته سنک 4 شباط 1926 تاریخلی و 2628 نومرولی نسخه سنده صنعتکار بر قلم طرفندن ایکی ییلدیز اشارتلی بر امضا ایله هیجانی بر جواب ویریلدی . اسلوبنده کی خصوصیت وحرارتدن احمد هاشم کی بر صنعتکار قلمندن چیقیدنی عیان بیان آکلاشیلمقده اولان بو مقاله کتابک تحریری وشفاهی معارضلرینه قارشی بر صولت وکتابه بر قالغاندر :

صوک کونلرده هر نوع قارئی علاقه دار ایدن مهم بر کتاب انتشار ابتدی : آلتیوز صحیفه لک قوجه بر جلد تشکیل ایدن « تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » . آز زمان ایچنده خلق آراسنده کی سرعت انتشاری بو اثرک نه درجه حقیقی بر احتیاجه تقابل ایتدیکنی کوستیریر .

رسمی بر حمایه دن مستفید اولان اثرلر اکثریتله سربست قارئه

امنیت القا ایتزلر . بوندن بر ایکی سنه اول هنوز تورکجه کی دوغرو درست یازمقدن عاجز بریمی طرفندن [*] کی کولونج بر عنوان آلتنده هم بر « منتخبات کتبی » ، همده بر ادبیات تاریخی و تنقیدی اولمق ادعاسیله وجوده کتیریلن بر جهالت وذوقسزلک آبدیه سنکده معارف وکالتی نشریاتی میاننده انتشار ایتش اولدیغنی بیلنلر بونشریات سلسله سنک هیچ اولمازسه ادبیاته متعلق قسمنه قارشی متحاشی داورا نمقده حقلیدرلر . فقط « » ی حکومت بودجه سنک معاونتدن متفع ایدنلر تورک ادبیاته قارشی بو کناهلرینی عفو ایتدیرمک ایستیور کی اولغون ، متکمل و سربست بروقوف وادراک ایله وجوده کتیرلش اولان اسماعیل حبیب بکک « تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » نی ده عین سلسله یه قبول ایتدیلر .

اسمی ایلاک دفعه استانبول نشریات عالمده دیولان فقط اثرینک بویوک قیمتی حسیلله بردنبره اهمیت آلان اسماعیل حبیب بک ، کتابک کوزل مقدمه سنده سویلیدیکی کی سنه لرجه ادبیات تدریساتیه اشتغال ایتش تجربه لی بر معلمدر . کرچه مکتب معلمی اولمق صفقی ، سربست بر ساحه فکریه ده چالشمق ایسته یین بر آدم ایچون بیوک بر عنوان تشکیل ایتمز . او کرتمک صنعتی ، زمان ایله فکرک بوتون چالاکیسنی برنوع فلجه اوزغراتیر ، دماغده ازاله سی کوچ برطاقم اعتیادلر وجوده کتیریر ؛ معلم ، چوجقلردن متشکل بر سامعین هیئت قارشیسنده قونوشه قونوشه بوتون عالمی چوجقلردن متشکل دار بر چنبر و بوتون عرفانی چوجق ذکاسنه کوره یوغورولش بسیط بر عصاره ماهیتده

[*] بوراده کی کتاب اسمی محررک عقولرینه مغروراً و قیستدار بر معلمه حرمة^۱ چیقاردم .

تلقى ايتمكه باشلار . درسخانه ده سنه لرجه چالشمش اولان بر دماغ ، حياتك ضيا وهواستده اوچمه قالقيشنجه ، اكثريتله حزين بر طرزده بوجالامغه باشلار . « معلم اثرى » ، مكتب ايچون اولمدينى زمان ، جدا قيمتسز بر شيدر .

حالبو كه اسماعيل حبيب بك ، معلملكده تجربه سنى زنكىنشديرمش ، نافذ ، شايان حيرت بر طرزده نافذ تنقيدى بر ذكا ، هر تورلو دويوش و آكلايشله مجهز بر صنعتكار ، نادر بر صاحب اسلوب و بوتون بونلرك فوقده هيچ بر زمره وهچ بر مقصده اسير اوليان غير قابل افساد بر وجدان صاحبي بر حاكمدر . بو سر آزادلكدن حاصل اولان وائره حاكم اولان جسارت بعض رسمى شاعر ، عالم و اديبلى حيرت ايتديرمش و قيزديرمشدر . بر فكر اثرى ايچون بوندن دها كوزل نصل بر فضيلت تصور اولنه بيلير ؟

تورك تاريخنك مباديسى حقنده صوك سنه لرده يازيلش اولان اسلوبسز ، انسجامسز ، قاتى ، سرت شيلرى بيله قولاي و مونس بر تحكيه سايه سنده براق بر منظره حاله كتيردن اسماعيل حبيب بك ؛ اثرينى هر صنف خلق ايچون باشلاندينى زمان الدن بر اقليماز بر ذوق واستفاده منبى حاله قويه جق طرزده باشدن باشه ماهر بر صنعتكار تور كجه سيله در حال قارئى صاران بر حيات ونشه ايله وجوده كتيرمشدر . شاعر لر شعرلرينى ، ناثر لر نثرلرينى ايشته بويله بر نشئه ايله ياراتيرلر . اسماعيل حبيب بك خراج عالم بعض تصنيفاته كوره اثرينى تاليف ايتديكنى يازانلر اولدى . بو اثرلرك آيدينلغنده بوتوم معلوم چهره لرك يپ يكي بر كورونشله كوزه چارمقده اولدقلىنى كورمه مك ايچون

انسان ، رغبت كورمه مش عين نوعدن بر اترك مؤلفى اولملى . ميكروب تحريياتنده قوللايانلار ياندن ضيا كى ، ذكاسنك حزمه سى ، اوزرينه اعطاف ايتديكى هر صفحه نك عيلى عيان بر صورتده كوسترن اسماعيل حبيب بك قدر تنقيد بر نوع متقابل تمنا و ياخود ادب سزجه بر طوقا تلاشمه ماهيتنده ايدى و هر ايكي طرزده ده حيثيت فكر ايچون جالب خجالت بر شيدى . منقذك بولمه دىنى بو مملكته شمدى يه قدر اهليت ، ذكا ، حتى دها ، رتبه ونشان كى و يريليردى . بر جوقلرينك شهرتى اش دوستك غيرتيله وجوده كتيريلدى و بر جوقلرينك كوزه باتان موجوديتى مرتب بر خصومت آلتنده بوغولق ايسته نلدى . تميز بر عالم فكرك شفقلىرندن كلديكى حس ايديلن « تجدد ادبياتى تاريخى » مؤلفى تورك ادبياتنك صوك عصرده كى تكاملنى بو كوناك حرصلى ، قصصا نچلقلى ، منفعتلىله قاوردولان بر آدم كى دكل يارينك بيطرف بر متفكرى كى تدقيق ايتمك ايسته مشدر . اونكه چون بو ائرده ايلك دفعه اوله رق حامد ، نامق كال ، اكرم ، فكرت قاعده لرندن اينديريله رك صره ايله تشریح ماصه سى اوزرينه ياتيرلش . اونكه چون بو ائرده بعض كوكبلى واكسه لى مهم ذواته قارشى اعتناسز بر لسان قوللانلش و فرضا يالكرز شاعر اولان « عاكف » ك شعرى قارشيسنده دقت و حرمتله توقف ايديلشدر .

يارين اولوم ، بوتون چيقينتيلرى سيلنجه انسانلر و اثرلر - بك محتملدر كه - اسماعيل حبيب بك ائرنده كى وضعيتلرله ابديته كورو- نه جكاردر . اونك ايچون بوانر ، بعض احق مغرورلى ، طالع و قدرك نجيع بر آينه سى كى تيزه تديردى . وايكريچ آغزلىنى غيظ و غضبه كوپوكلنديردى .

تورك تجدد ادبياتي تاريخي

اقدام

« اقدام » غزته سی ده 24 مارت 1926 تاریخی و 10399 نومرولی نسخه سنده کتاب ایچون قیسه بر بند نشر ایتدی، مطبوعات حیاتمک بواک قدیم غزته سی وقتیه کندی ستونلرنده یازی یازانلردن کتابده کیم وارسه هپسینی برر برر اقتباسه باشلادی. اولاً « حسین رحمی » حقنده کی یازی یی آلمش، اوندن صوکرآ ارتق احمد راسم، خالد ضیاء محمد رؤف ... الخ کبی اسکیدن ومختلف زمانلرده اقدامه کیملر یازی یازمشته هپسینی کتابدن استنساخ ایتشدی. بو صورتله اقدام غزته سی « تجدد ادبیاتی » نک مهم بر قسمتی فی سبیل الله تفرقه ایتش اولدی :

معارف وکالتی نشریاتندن اولان بومفصل تاریخک مؤلفی اسماعیل حبیب بکدر. لسانزده بو یولده بر ادبیات تاریخی هنوز یازیلش دکدر. مؤلفی تقدیره شایاندر. تورکلر بویه بر اثره محتاج ایدیلر. مؤلف احتمالکه بعض یرلرده اصابت ایتماشدر. بویوک صحیفه لرله یدی یوز صحیفه یه بالغ اولان بویه معظم بر اثرده ادبیاتمک مؤثر وعامللری حقنده یازیلان بر بویوک اثر ایچون کوچوک قصورلر عفو ایدیلیدر. بز بوراده سوزی کندیسنه ویرییورز. دییورکه :

« اوقویانلر تصدیق ایده جک که بو کتابی یازانک نظرنده ادبیات نه بر هندسه دستوری، نه بر بوقلمون فقهری، نه بر اجتماعیات کتابیدر. تجدد ادبیاتمک « دون » و « اولکی کون » ه عائد دوره لرنده قطعیه یاقین حکملر ویرلدی، چونکه زمان اونلرک قیمتلرینی تثبیت

ایله مشدر. « بو کون » ه عائد حکملرده « طبیعی براحتیاط » کوسترلدی، چونکه هنوز اونلرک تأثیری تحتنده یز. « اسکی » یه عائد حکملر ایسه بزم دکل عصرلر کدر !

ادبیاتده « فانی » بر طیشله « باقی » بر ایچ وار : او فنا دائماً تحول ایدیور، اوبقا دائماً یاشیور. بعض کره، اولن طیشله باغلانهرق یاشایان ایچی کورمه یز، بعضاً یاشایان ایچک ذوقیه دکیشن طیشک فرقده اولما یز. بر ادبیات مورخنک وظیفه سی بو ایکی ایشی آیرمق اولسه کرک. ادبیات مورخلکنک « یازان » لری « اوقویان » لره نقلدن عبارت « بر ترانسیت مأمورلنی » اولمادیغنی ظن ایدیورم. مادام که « بو صاغلام، بو چوروک » دییورز ؛ یاپدیغمز ترانسیت دکل تدقیقدر، نقل دکل حکمدر، تشهیر دکل تقدیردر. بونی یاپارکن « تغیر » ده یاپیلمازمی ؟ اک چوق بوندن قورقدیم .

اثرمک خطاسز اولامیاجغنی بیلورم، مادام که خطا « سرندیب » آطه سنک ایلک آدم آیاغله تتره دیکی زماندنبری انساندن آیریلیور. یالکز بعض نقصانلرک کندمده فرقده ییم، بالطبع فرقده اولمادقلمده واردره . داها تفصیل ایدلمسی لازم کلن بعض یرلری و بعض شخصیتلری اختیاری اولارق نقصان براقدم. ذکر ی لازم کلن بعضیلرندن ده هیچ بحث ایده مدم. بونلر بوتون بر تجدد دورینی بر کتابه صیغیرمق احتیاجنه بناء یاپیلدی . ینه ، مثلاً حامد کبی ، بعض شخصیتلرک ده کتابده ، نسبتاً فضله یر طوتدیغنه اعتراض ایدنلر اولابیلر. نه یاپیم که بو کتابده او یری اوکا یازان ویرمه دی ، یازیلان کندی یرینی کندی آلدی . »

يکي بر کتاب :

تورک تجدد ادبياتی تاریخی

محمد رؤف

[قوتلی بر غزته اولدینی حالده بالآخره هر ناصلسه قاپانغه مجبور قالان « یکی سس » غزته سنک 17 ایلول 1926 تاریخی و (200) نومرولی نسخه سنده مشهور « محمد رؤف » بک دخی بر مقاله نشر ایتدی . بو ، نه هجویه ، نه مدحیه ، نه تنقید دکل ، ساده بر « استغرابنامه » در . اویله بر کتابک ناصل یازیلدیغنه حیرت ایدن بریازی که اکغریب جهتی محمد رؤف بک طرفندن کتاب علیهنده کی بو مقاله نك ، کتاب اوقونقسزین یازیلش اولماسی و بونی مقاله سنده اعتراف ایشش بولماسیدر :]

بر کتاب چیقمش که نشر اولوندینی زمان ، ناصل بیلمم ، خبردار اولاماشم . بر کتاب که یازیلماسی بیوک بر قدرته ، لیاقته و کفایته محتاج اولدینی قادار ، موضوعی اعتباریله ادبیاتمز و فکریاتمز ایچون بک حیاتی بر اهمیتی وارد و اولاجقدر .

بو کتابک اسمی : « تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » در . بیوک قطعه ده یدی یوز صحیفه لق ، موضوعک عظمتیله متناسب بر جسامتمده آعیر و مهیب بر کتاب . او قادار که انسان دها اوزاقدن کوردیکی وباخصوص اوزرنده « تألیف و ترجمه انجمنجه قبول ایدیش » و « تورکيه جمهوریتی معارف و کالتی طرفندن نشر اولونمش » قیدلرینی اوقودینی وقت ایشک مهابت و اهمیتی قاورایور و کندی کندینه « بو بیوک

و مهم اثری کیم یازایلشم عجباً ؟ » دییه متحیر اولمقدن کندینی منع ایده میور .

غرب ادبیاتلرنده بویله معظم تاریخلری مملکتک هپ اسانده سی درعهده ایدر و آنجق مکاتب عالیه مدرسلری و تنقید استادلریدرکه بویله مهم موضوعلری تحلیل و تشریح کنیدیرنده جسارت بولورلر . چونکه بونلری یازایلماک ایچون بر رومانچی خیله سی ، بر شاعر تحسسی فلان وفلان دکل ، دها بک چوق درین ، دها بک چوق یوکسک بزوع اختصاص و قابلیت ایستر ، و دها بک چوق حدودسز بر تدقیق و تتبع لازمدر .

بر ادبیات تاریخی یازمق و ادبیاتک شاعر و رومانچی استادلرندن بحث ایتک ایچون بونلرک حیاتلرینک اک کوچوک تفرغه قادار بیلمک ، او کریمک و اثرلرینک اک مهمل صحیفه لرینه قادار اوقومق ، آ کلامق و بوندن سوکره اثرلرله دورلر آراسنده کی رابطه و مناسبتلری کسکین ، شمولی بر باقیشله کوروب تقدیر ایده بیلمک ، اولور اولماز منقدک بجره میه جکی بر کفایتله اثرلرله صاحب لرینک ، مؤلفلرله زمانلرینک ارتباطی ، تناظرینی و تکاملنی تدقیق ایده بیلمک لازمدر .

بو ایش ایشه بوقادار معظم ، بوقادار حدودی واسع بر سبیه ، بر کفایته محتاج اولدینی ایچوندرکه ، دکمه استادلر جسارت ایده مزلر و جسارت ایدنلر حیاتلرینک بر چوق سنه سنی بو اوغورده صرف ایتدکلری حالده ینه موفق اولامامقدن قورقارلر و موفق اولامازلردی . مثلاً انکلیز ادبیاتسند مشهور بره نری مورله ی واردر که سنه لردنبری « انکلیز محررلری » نامیله معظم بر اثر نشر ایتمکده در . بو اثرک

صوك چيقان اون برنجی جلدنده محرر آنجق شه کسپره قادار کله بيلمشدركه ، او زمانه قدر انكليز ادبياتجه مشهور ومعلوم اولارق آنجق بيوك تك بر شاعر كوستريليور . صوكره هه نرى مورلهى بو اثره ويرديكى اسمك آلتنده « تاريخ ادبياتيه دوغرو بر تشبث » نام محويستكارانه سنى علاوه ايدييور !

چونكه بو آدم ، يازدينى محررلى آكلامق ، او كره نيك ايچون اوزمانه قادار مجهول ، كيمسه نك بولاماديغى منبعلره كيتمش ، باشقه لر ينك كوره ميه چكى بر كوزله بومنبعلرك نره لردن ، نه كيزلى واوزاق نقطه لردن قاينا يوب چيقدغيغى ، وقاينا دقدن صوكره نره لردن نه عارضه لردن كچوب ، نه قوقولر ، نه رنكلر آلارق نهايت منتهى اولدقلى ايرماغه ناصل كلوب قاريشدقلىرى يكان يكان ، درين درين تدقيق وتبعه لزوم كوره رك اثرينى بويله بيك بر مشكلات آراسنده يازمش و يازمقده بولمشدرك . ايشته ، تاريخ ادبيات بويله يازيلير ، و بويله يازماليدز و بونك ايچوندر كه آوروپاده زمانك پك بويوك منقدرلى بيله بوقادار عمومى وواسع صنعت وتبع آبدلرينه نظر آتمغه جسارت ايدميه رك يالكز مشهور محرر لردن وياخود ادبى مسلكلردن بحث ايتكى ترجيح ايدرلر ؛ و آنجق اول بويله كوچوك موضوعلره اوغراشوب قدرتلرينى ولياقتلرينى كورد كدن و كوسترد كدن صوكره در كه مملكتك تاريخ ادبياتى يازمغى عقللرينه كتيره بيليرلر .

« تورك تجدد ادبياتى تاريخى » مؤلف اولارق شو اسمى خبر ويرييور : اسماعيل حبيب . كيم ؟ ... نه جى ؟ ... مجهول ... فقط كيم ونه اولورسه اولسون باخصوص زده - زده كه بويوله

منبعلر هان هان يوقدر و اولانلر محو ايديلمشدركه - بويله بر مؤلف محقق مجهول قاراكلقلر آراسنده قالارق سنده ليحك و محقق دوشديكى و احتمال قالقه ميه جق صورتده قاينديغى اولاجقدر . بوكا رغماً بويله بر اثره تشبث ايچون شه سز بيوك بر جرأت لازمدر .

بو جرأتى كندنده كورهن كيم اولابيلير ؟ ... مطبوعاته بويله بر اسم كوردى كيمى هيچ تخطر ايتمه يورم . شيمدى يه قادار بروشور حالنده دكل ، مقاله حالنده بيله بر تنقيدى نشر اولشميدركه ... واقعا زمانى بشرى فعاليتلى سايه سنده خدا داد ، داها دوغروسى خدائى نابت متخصصلر زمانيدر و واقعا هر كون هر شعبه ده بر كون اول مجهول اولان اويله اسملر كوريبورز كه شخصيتلىرى يوكسه ك قدرتلره تجلى ايديبور . فقط ادبيات ساحه سنده بو وارد عداولته بيليرمى ؟ . باخصوص هيچ زرع ايديلمش تورك ادبياتك صوك تجدد دورى ساحه سنده ...

مؤلف بر يرده بو اثرك اون بر سنه لك ادبيات معلملىكنك محصولى اولديغى سويله يور . اكر بو جرأتى بو قادار قيصه بر تعليم حياتندن آلمشسه پك خفته حركت ايتمش ديمك اولور . چونكه بر كره بوتعليم حياتى عيني زمانده شه سز برده تعلم حياتيدر . ثانياً بر قاج مثلى بويله بر تعليم وتعلم حياتى ينه بوجسارتى كوچ ويره بيلمه ليدي .

تنظيمات دورندن بو كونه قادار كلوب كچن شاعرلر ، مؤلفلر يكان يكان تدقيق ايديله چكنه نظراً بوقادار بر زمان يالكز بو ايشه كفايت ايدمى . يوق اكر بر مؤلفك ايكي اثرينى اوقوبوب بش دانه سنى بر اقق ، وياخود مؤلفدن اولجه اوقونمش ايلك اثرلر انطباعيله اكتفا

ایده‌درك قارا قوش حکمی ویرمك شککنده یاییلیرسه همان اوطوروب
دها بیوک اثر یازمق نمکندر .

مثلاً کوزومه ایلیشهن بریرده بر مؤلفك هنوز باصلماش اثرینك
مطبوع اثرلر آراسنده ذکر ایدیلیشه نظرأ مورخ بو محررك آثارینی
تدقیق ایتیش عد اولنه‌ماز . چونکه اکر او یله اولسه‌یدی بو نامده
بر اثر الینه کچیره‌میه‌جك وهنوز نشر اولمیدیغی آکلایاجقدی . دیمك
بر ادبیات مؤرخه ایچون قطعی صورتده لایه اولان « بتون وئائی
تدقیقدن صوکره اعطای حکم » مسئله‌سنه رعایت ایدلمه‌مش و یوقاریده
سویلدیكم کی محررك اولجه اوقونلش ایلک اثرلرینك بر اقدیغی انطباعله
واوته‌کی بریکی حسود قلم آرقداشلرینك اشاعه ایتدکلری افلاس
روایتلریله قناعت ایدیلهرك حکم اعطا ایدلمش ...

حالبوکه بویله بر کتابده بر محرردن بحث ایتك اونی عصرلرك
حکمه‌سنده محکوم ویا تبرئه ایتك دیمکدر . ناصل بر حاکم بر مظنونك
برائته یارایه‌بیله‌جك وئائی برر برر و آیری آیری تدقیق ایدهرك
حکمی او یله ویرمکه مجبورسه ، تاریخ ادبیات محرریده تدقیق ایتدیکی
و حقنده حکم اعطا ایده‌جکی شاعر ویا رومانچی بی آنحق بویله شامل
بر تبیع ایل طانیدقدن صوکره‌درکه حاصل اولان معلوماته کوره
« ایدر ، » ویا « فنادر ! » دییه بیلسین .

باخصوص ویریلن حکملر هیچ بر مثاله ، هیچ بر دلیل استناد
ایتدیرلمه‌رك ویرلش . یعنی مدح واسقاط ایتدیکی محررك نه اثرلری
اولدیغی بیله بیله‌میه‌رك ، ویا ویردیکی حکملرك نه کی مثالره استناد
ایتمه‌سی لازمکدیکنی تعیین ایده‌میه‌رك تام بر غفلت ایچنده قلمه‌صارلش

وبیوک بر ادبیات تاریخی یازمق هوسیه صحیفه قارالامش اولدیغی شبه‌سی
حاصل اولوبور .

هر معلم صامت و ابکم بر طلبه هیئت قارشیسنده لایسل اما یفعل
طرزنده ایراد ایتدیکی درسلك جسارتیه اثر یازمق آرزوسنه قاپیله‌بیلیر ،
فقط بو آرزوی بو کتابك محرری کی همان حقیقت ساحه‌سنه نقل
ایتمك نه جرأت ، نه جرأت ! ...

یوفکر و بو حکمك ، هنوز کتاب اوقونمق ایچون آچیلمادن شویله
بر کوز کزدیرمکه حاصل اولش برشی اولدیغی منصفانه اعتراف
ایتمکی ادبی وجدانمک بورجی عد ایده‌رم .

کتابی دقتله اوقویاجم و اوقودجه مدح و تقدیر ، شایان بولدیغ
یرلری آلفیشلا یاجم . عکس تقدیرده ایسه ، کوردیکم قادر هیچ
بر غزته‌ده بحث اولوندیغنه تصادف ایتدیکم بو اثر حقنده فکرلریمی
بتون آچیقغیله بیاندن چکنمه‌یه‌جکم .

محمد رؤف

ايلىك يازىلار ھېساب

هر کسی کنديسینه دوست ياپانله ، هر کسی کنديسینه دوشمان ياپانک
ايکيسندهده شهبه دوشوله جک بر آقصالق اولديغنه اينانمالی. آ کلا-
شیلان قیمت نه بوتون انسانلری صاغنه ، نه هپسنى صولنه چکمکده
تجلی ایتیمور . بو کتاب که اصلنده قیمتسزدی ، لاکن دگلی که اوکا
بازیلان یازیلرک واونک ایچون سویله ن سوزلرک بر قسمی باشند باشه
برمدحیه ، دیگر قسمی تپدن طیرناغه قدر برهجویه در، اوکا بر قیمت
ویریلدی دیمک !

مدحیه لر هجوسز قالیدی ، بو ، مدح ایدیلنی بر هجودن چوق
متأثر ایده جکدی . کون که یالکز کوندوز دکدر ، کیجه سز کون
نه صیقینتیلی برشی اولوردی ، سیاه قانادرلنده اویقوی کترین کیجه ...
بو ، کوندوزه یالکز قیمت دکل قوتدرده !

کتاب چیقالی برسنه یه یاقلاشدی . نه غزته لرده کی متعدد توقیرلرله
صولتلره ، نه ده صایینسز شفاهی تحیللرله تعریضلره ، هیچ جواب
ویرمه دم . بو ، عدم تنزلدنمی نشأت ایتدی ؟ بونی دوشونمک اک آجیقلی
برتزلدر . سبب آچیقدی : حکمی قارنه براقق . ذاتاً کتابک مقدمه سنده
شویله بر سوز سویله مشدم : « ... بوکا جواب ویرمک ، نه کتابی
یازانک ، نه کتابه قیزانک دکل ، کتابی اوقویانک حقیر ! » حق حق
صاحبنه براقدم .

صوکرآینه مقدمه ده شویله برشی ده سویله مشدم :

« بیلسم که هرکس بو کتابدن ممنون اولاجق ، خطا ایتدیکمه
قانع اولاجغم . » حدت ، نامأمول اولان شیدن کلیور . بکله مه دیکمزه
معروض قالمق انفعالمزی موجیدر . لاکن وقوعنه یوزده یوز امین

مدحیه لر وهجویه لره قارشى

— محمد رؤف بکک مقاله سى مناسیتيله —

اسماعیل مہیب

[کتاب نشر ایدیلهلی همان برسنه کچدیکی حالده نه غزته لرده یازیلان له
وعلیه ده کی مقاله لره ، نه آلدیم تقدیرکار وبعضاً تهدیدکار مکتوبلره ، نه ده
غیا بده ووجاهه ده شفاهاً یازیلان تمذیحلره وتنقیدلره هیچ جواب ویرمه مشدم .
محمد رؤف بکک مقاله سندن صوکرآ و اووسیه ایله ینه « یکی سس » غزته سنده
غزته نک 4 تشرین اول 1926 تاریخلی و « 217 » نومرولی نسخه سنده
« مدحیه لر وهجویه لره قارشى » سرلوحه سیله ، اوزمانه قدر کتاب حقنده یازیلان
مثبت ومنفی یازیلره جواباً اوزونجه بر مقاله نشر ایتدم :]

« تورک تجدد ادبیاتی تاریخی » ... اوزون وپیچیمسز اسملی بر
کتاب که انتشاری اک حرارتلی مدحیه لرله اک غیظلی هجویه لری دعوت
ایتدی . نه توحاف طالعلی بر اثرمش . ایکی منتها اونک اوزرنده برلشیور .
عرشه چیقان مدحیه ایله غیا یه اینن هجویه ، عینی کتابه ناصل صاریلیر ،
بر داها آ کلام که تک جبهه لی حقیقت یوقدر !

نه مدحیه لردن ممنون ، نه هجویه لردن متأثر ، یالکز کتابک بو
ایکی تضاده مجمع اولیشنه متشکرم . کتابلرده انسانلره بکزه سه کرک .

اولديغىز بر حادثه سزه انكسار ويره من . قطعيله بيلين و بلكه نه نيه حدت ايديم ؟ بوتون تعريض و هجويه لره سكوتم بوندى !

فقط ثروت فنون استادلردن محمد رؤف بكك اولكى هفته « يكي سس » ده انتشار ايدن مقاله سى بو اوزون سكوت خاتمه و یرمكلكمى ايجاب ايتديريور . بر كره محمد رؤف بكك چو جقلم واعدادى حياتم چوق شى مديوندر . مكتب صيرالرنده كى كورپه بر دماغه ، اسكى ثروت فنون قولكسيونلرنده كى محمد رؤف امضالى مقاله لر و حكايلر ايجه حزمه سريمشدى . اوشكرانى سويله مك وظيفه در . صوكرامحمد رؤف بكك مقاله سنده هجودن زياده آلدانيش كورد . هجوه قيرمادىغمى سويله مشدم . لاكن آلدانيشى دوزله تكم ، بر وظيفه دكلسه بيله ، بر خيردر !

مقاله لرلنده ايلك تصحيح ايديله جك خطا شورادن باشليور : « هيچ رغزته ده بحث اولونديغنه تصادف اتمه ديكيم بو اثر حقنده ... » محمد رؤف بك انتشارى بر سنه يه ياقلاشان كتابى صوك زمانه قدر كوره مه مش . بوكا كيمسه برشى ديه من . او كتابك له وعلينده غزته لرده انتشار ايدن مقاله لرى و تنقيدلرى ده كوره مه مشلر ، بوكاده برشى دينه من . لاكن « انتشاردنبرى هيچ بر تأثير بر اقايلان بو كتابى ايلك دفعه تنزلاً بن موضوع بحث ايدىيورم » ديمك ايستركى برطور آلق .. يوق ، ايشته بوياكلشدر . مادام كه ، غزته لرده كتاب ايچون بو سكز طقوز آى ايچنده درت بش مقاله چيقدى . او حكم حقيقته بر بطلان اولويور ، كوكل ايستردى كه محمد رؤف بك كى بر شهرت ، حقيقتى اورتن دكل ، حقيقته قوشان اولسون . هم بو ظنلرى تصحيح ، همده مقاله لرلنك بعض يرلرينه بر جواب اولق ايچون ، كتاب حقنده كى تنقيدلرك خلاصه بر تاريخچه سنى چيزيورم :

ايلك مقاله يى « آقشام » ده « فاضل » احمد بك نشر ايتمشدى . غزته نك ۲۵ تشرين ثانى ۹۲۵ تاريخلى نسخه سنده و كتابك يكي چيقدى بر زمانده ، اثرى ايلك دفعه قارئلره تقديم ايدن بو يازى بر مقاله دكل وجدلى بر مدحيه در . بوكا ايكي سبيدن حيرت ايتدم . بر كره فاضل احمد بكي شخصاً هيچ طانييوردم و حالا طانيق شرفه نائل اولامادم . بونى اوده مدحيه سنك باشنده اعتراف ايدىيور : « اسماعيل حبيب بك كيم ؟ آنجق ايكي كوندنبرى امضاسيله مشرف اولديغ .. » ديمكده در . بزم ادبيات ساحه سنده قارده ش كى دوستلر بر برى چووالديزلاركن هيچ طانييادىغك مشهور بر قلمدن مجهول بر امضايه اك لطفكار بر مدحيه كلسى ... بوكا شاشيلير دكلى محمد رؤف بك ؟

صوكرام حيرته ايكنجى سبب : فاضل احمدك مدحيه يازماسى . اونك قلمى كه انجه يونتولش نيشتردر ، دائماً اوقشاماسى ايكنه له مك اولدى ، همده ايكنه له مسى اوقشامق قدر خوشه كيده رك ... مشرو . طيتندنبرى بو مستهزى قلمك بيك بر « هزل » نى كوردك ، فقط بر « مدحيه » سنى كوردن وارمى ؟ هر وقت « كولونج » ي جيميزلاركن دورمش دورمش ده بواون سكز سنه لك هنرى بر اقه رق هيچ طانييادىغى بر كيمسه نك اثرى حقنده مدحيه يازمغه قالمش . هم بر مدحيه كه كلهلر نشئدن بر برينه چارييور ، جلهلر وجدله رقصه كلش كى ! ايشته سزه بو يكياره مدحيه يى دليك دليك ايدنه جك طرزده ، راست كله آليشمش بر قاچ سطر :

« ... توركيه ده مسلكنه اك آشنا منقد اولق شرفى اسماعيل حبيب

بكه ويرملي يز ... تورك تجدد ادبياتي حقنده اك صحيح ، اك احاطه لي، واك شفاف تأليفي وجوده كترينش بر منقد ومؤلف ... كوروشلر نده هم پك اوزون مسافه لري فتح ايدن بر تلسقوب قوتي ظاهر ، هم ده اك خرده تفصिलाو، ياقالايان بر ميقر وسقوب دقيقه بينلكي ... شن وسوي لي بر ذكا انضباطي ايچنده كنيش بر احاطه وآيدينلق بر ادبي وقوف صاحبي اولان محررينه شيمدي غبطه وحرمتلري عرض ايچين بي بر مدت هوپلاتان بومهم اثرى ...

— دقيق بر علم ورقيق بر ذوق قارشيسنده يز ...

— هم مؤلفك نه اي تقطير ايدلش بر اسلوبى وار . انسان بوني اوقور كن تور كجه ده بودرجه درست وبومرته جنبشلي بر افاده صاحبي اولان بختياره غبطه ... — بوكون شو اثرى فرانسزجه به ترجمه ايتسهك الخ» نه به بويله ياپارسكنز فاضل احمد بك ؟ لطفكاز عدسه دن چيقمش برفوطوغراف قارشيسنده كنديني طانيا ميانلر كي انسانك بومدحيه كز مواجهه سنده « نه قدر بكنزه مز مشم بكا بن ! » ديه چكي كايور .

آكلاشيلان خوشمزه كيدن شيده قصور كورمك خوشمزه كيمه مكددر . ذاتاً بكندكلر مزده بكنيلميه جكلري ده كوره يدك نه بي بكنيردك ؟ عشق قادين چهره سنه مقصور صانيرز . سومك سو كيلينك يالكز مزيتلرينه حبس اولمسه هر هانكي بر شيئك نقيصه لرني اورتوب اي طرفه كومولمك ده سوكي اولق ايجاب ايدر . مدحيه كز كتابمه نقيصه اولماديغني دكل ، روحكزده سوكي اولديغني كوسترييور . كتابده هيچ سياه نقطه كورمه ييشكز بوندن . يوقسه ديدكلر كزك هپسنه اينامش اولسه م ، يايديغ اترك خطاسزلغنه اينامق لازم كله جك . بو ، بلاهتك چوقورينه دوشمكدر . اترك هيچ بر مزيتي اولماديغني سويلسه م ، بو ، مدحيه بي ياپانه تعرضدر ، هيچ بر تواضع غيرك حقنه دوقونان بر تعدى

اولماملي ، كتابك تقصيراتلي قسملرينه تماس ايتمه ييشكزدن اولنرك معدوميتني دكل ، شوني آكلادم كه سوديككز شيده سويليه جك شيلري كورميه جك بر روحكز وار ...

بو مدحيه دن بر آز صوكر ارحمتلي « خلق » غزته سنك 12 كانون اول 925 تاريخلي نسخه سنده امضاسز بر هجويه انتشار ايتدى . اولافاضل احمد بكه قيزييور : نهدن « سحركار اسلوبيله ايشله ديكي بر مدحيه ايله بو اثرى قارئلره تقديم » ايتدى ديه . وبوكا كنديسني تسلي ايدم جك جوابي ويرييور :

« طبعاً شاعر اولانلر مطلقاً ايكي اوجدن برنده » بولونورمش ! شهبه سز فاضل احمد بك كتابده يالكز مدح ايديله جك جهتلري كورمك نقطه سندن براوجده بولونيور ، او منطقه كوره بر شاعر در ، لاكن مرحوم غزته نك مجهول عالمي ده يالكز هجوم ايديله جك وهجو اولونا جق نقطه آراشدير مق انديشه سيله آچيقدن ديكر اوجده بولونيور :

ديمك كه عالم كورونمك ايسته ين معارضمزده طبعاً شاعر مش ! او مدحيه ده هيچ بر سياه نقطه كورولمه مشدى ، بو هجويه ده ده هيچ بر بياض نقطه كورولميور . چونكه سويلنديكنه كوره بو مجهول معارضمزك ده اوصيراده بر مطبعه ده تجدد دورينك ادبياتنه ئاندرمكتب كتابي باصيلمقده ايمش . اونك ايچون بزم كتابه قارشى ، بيطرف بر منقده بدل ، رقيه صولت ياپان بر وضعيت طاقينمش .

« بو اثرى ، كچن هفته اشارت ايتديكمز وجهله بويوك بر اعتنا ايله تدقيق ايتدك » دييور . تدقيق مدققك حقيدر ، محارب هجوم ايدر . عزيز محاربمزده اك ضعيف نقطه لري آرايارق صولتلر ياپيور . نيجه

شوکه یدی یوز بویوک صحیفه طوتان کتایده بولدیغی آنحق اوچ خطادر: عاکف پاشانک رقیبی ادهم پرتو پاشا دکل، تاتار پرتو پاشا ایمش. شناسی یی آوروپایه کوندرن منیف پاشا دکل، فتحی پاشا ایمش. «مونت قریستو» ترجمه سی احمد مدحت افندینک دکل بیلیم کیمکمش! [*] بویله بر هجو نه دییه جواب ویررسک؟ مادام که او هجو اک بویوک مدحیه در - قوص قوجامان برجلده اوچ خطا: بو، خطادن آریلامیان انسان ایچون عادتا خطاسزلتی دکلیدر؟ هانی ادبیات کتابلرنده «مدح طریقیله هجو» دییه برصنعتدن بحث ایدیلیر، ادبیات معلمکی یاپدیغی یازیسنک سطرلری آلتدن سزایلن او محترم معارضه مزده «هجو طریقیله مدح» صنعتی ابداع ایدیور. ذاتاً بویله تجلیلر اولماسه لسانلره «شر یاپارکن خیر یامق» کبی تعبیرلر کیررمیدی!

آنحق اوچ خطا جیمیزلاییلن او هجویه نك بو حالی او زمان کتایی یازانه بر مسرت اولدیسه ده بر تسلی اولامادی. کتایی یازان بیلیر که خطالر داها فضله، نقصانلر داها صایه سزدرد. اگر داها زیاده خطا و نقصان کوروله مشسه بو، شبهه سز کورده نك کورده مه پیشندن ایلری کلدی: بونک آدینه «علمی کفایتسزلك» دینیر غالباً! بو هجویه یه کتایی یازان هیچ جواب ویرمه دی، لاکن باشقه

[*] عاکف پاشانک معارضی ادهم پرتو پاشا اولدیغی حقنده کی ذهولک اولکی سنه آنقریه بر آرائق کیتدی کم زمان - غالباً ساحر رفعت بکک ایقاپلیله - فرقنه واریلش، فقط کتایک او قسملری اوندن بر سنه اول باصیلیمش اولدیغندن خطا تصحیح ایدیلده مه مشدی. بونک شیمدی بو صورتله تصحیحنه وسیله ویردیکی ایچون خلق غزته سنک کتایات منقدینه صمیمتله تشکر ایدهرم.

برقلم «آشام غزته سنک ۴ شباط ۹۲۶ تاریخی نسخه سنده اوچ بیلدیز امضاسیله هم اوکا بر جواب، هم کتایی یازانه بر مدحیه نشر ایلده دی. صنعتکار بر قلمدن چیقدیغی اسلوبندن بللی اولان بو مدحیه دن دخی محمد رؤف بکی اقتاع ایچون کلشی کوزل بعض سطرلر آلیورم:

«... اسمی ایلك دفعه استانبول نشریات عالمنده دویولان، فقط اثرینک بویوک قیمتی حسبله بردنبره اهمیت آلان اسماعیل حبیب ... - شایان حیرت بر طرزده نافذ، تنقیدی بر ذکا، هر دورلو دویوش و آکلایشله مجهر بر صنعتکار، نادر بر صاحب اسلوب، و بوتون بونلرک فوقنده هیچ بر زمره و هیچ بر مقصده اسیر اولیان غیر قابل افساد بر وجدان صاحبی ... بو سر آزادلقدن حاصل اولان و اثره حاکم اولان جسارت بعضی رسمی شاعر، عالم و ادیبلری حیرت ایتدیرمش و قیزدیرمشدر. بر فکر اثری ایچون بوندن داها کوزل ناصل بر فضیلت تصور اولونابیلیر؟ ... - باشند باشه ماهر بر صنعتکار تورکجه سیله، درحال قارشی صاران بر حیات ونشئه ایله وجوده کتیرمشدر، شاعرلر شعرلرینی، ناثرلر نثرلرینی بو نشئه ایله یاراتیرلر. — تمیز بر عالم فیکرک شفق لرندن کلدیکی حس ایدیلن تجدد تاریخی مؤلفی تورک ادبیاتنک صوک عصرده کی تکاملنی بو کونک حرصلری، فیصقا نجه قلملری، منفعتلریله قاورولان بر آدم کی دکل یارینک بیطرف بر متفکری کی تدقیق ایتک ایسته مشدر ... - یارین اولوم بوتون چیقینتیلری سیلینجه انسانلر و اثرلر یک محتملدر که اسماعیل حبیب بکک اثرنده کی وضعیتلریله ابدیته کورونه جکاردر. اونک ایچون بو اثر بعضی آنحق مغرورلری طالع و قدرك خجیع بر آینه سی کی تره تیدردی و ایکره نج آغز لرینی غیظ و غضبه کوپوکلندیردی.»

نه بو سوزلری بوتون حدود و شمولیله قبول ایده جک قدر خودکام، ناده کتایده کی صمیمیت و بیطرفی یی کوسترن جهتلری رد ایده جک قدر زیاکارم. او سطرلری بورایه، بالخاصه اثره قیزانلرک حالنی تصویر ایتسی اعتباریله استنساخ ایتدم: کتایه قیزانلر، کتایه منقد اولامیاجقارینی او سطرلره بلکه آکلارلر دییه!

آرتق « اقدام » غزته سنك 24 مارت 926 تاريخلى نىسخه سنده كى
مدحيه ايله ، بو غزته نك كتابك برچوق قىسملىرىنى تفرقه ايتىشدن ،
بعضى طشره غزته لريله بعضى استانبول مجموعه لرندە كى تنقىزلردن ،
اوزايان مقاله يى داها زياده اوزاتمامق ايچون ، واز كچيور و دوغرىدن
محمد رؤف بكك « يكي سىس » ده اولكى هفته چيقان مقاله سيله حسب حاله
باشليورم :

او تنقىدى مقاله نك بوتون روحي شو : موضوع چوق مهم
وعظمتلى ايمش . غريده بويله مهم موضوعلى اك مشهور عالملىر
واستادلىر يازارمىش . حالبوكه اسماعيل حبيب مجهول بر اسممىش ، نه
جرأله بو كتابى يازمىش ؟

حقكز وار ، محمد رؤف بك افندى ، بونى عالملىر و استادلىر
يازماليدى . لاكن نه ياپالم ، يازمادىلر . ديمك كه يا بزده اويله عالملىر يوق ،
ياخود اولانلرك داها مهم مشغله لى وار ، اونك ايچوندركه بو ايش
او كتابى يازان كى مجهول اسملى بر مبتدى يه دوشدى . بو ملتك
ذاتاً برچوق شعبه لرده خىسرانلى وار ، بو ايشى ده ملتك بر نصيب سىزلكنه
ويرىكز !

اسممك مجهول اولماسنه كلنجه ، قناعتكزجه اويله بر كتاب يازمادن
اول مقاله لرم انتشار ايتلى واسم طائيفالى ايمش . ظنكز قدر « مجهول
الاسم » اولمادىغى آكلامق ايچون آناطولى و آنقرده كى مطبوعات
حياتمدن بحث ايدە جك دكلم . يالكز شونى تقدير بويوررسكزكه او
كتابى يازايلن اونى كتاب اولمادن اول بر قاچ يوز مقاله ده ياپايلىر ،
واستانبول مطبوعاتنده دخى كنديسنه بر شهرت تأمين ايدە بيليردى .

بونى نه يه ياپمادى ؟ بو حال طبيعت فرقندن ايلرى كلسه كوك : شهرته
كىمى نياز ايدر ، كيميسى ناز !

هم بزم بيلديكمز شهرت ابي اوردن دوغار ، شهرتدن مطلقا ابي
اثر دوغىق ايجاب ايتمز . اثرى آكلامق ايچون مؤثرى طائيفاسه قده
اولور ، فقط مؤثره حرمة اثره قيمت ويرىلك اولاماز . مثلاً ذات
عاليكز شهرتكزه كوكه نرك فنا بر شى يازسه كنز كيمسه « ايلول »
مؤلفنى تقديرآ اوكا ابي ديه جك دكلدر !

كتابك مقدمه سنده اون بر سنه لك ادبيات معلملىكندن بحث
ايدىلىشنى وسيله ياپارق بويله بر كتاب يازمق ايچون او قدر زمانك
كافى اولمديغى سويليورسكز قناعتكزجه . اونك اوچ دورت مثلى بر
زمان لازمىش . يعنى آق صاحلى و بوكوك بللى اولمادن بويله بر كتاب
يازيلاماز ديمك ايتيورسكز . لاكن قصورى عفو ايدىكز ، تجدد
ادبياتى يازمق ايچون مزارك دهليزينه ياقلاشماي بلكيه جك قدر يوكسك
بر ايوب صبرينه مع التأسف مالك دكلم !

مقاله كزده كتابى يازانه قارشى پك آغير بر حكمنده بولونيورسكز .
بر يرده غير مطبوع بر كتاب اسمنى مطبوع اسملى آراسنده كورمىشكز .
بوندن استدلالاً حكم ايدىيورسكزكه كتابك مؤلفنى موضوع بحث
ايتدىكى اثرلىر او قومامشدر . يدى يوز صحيفه لك بر كتابك مؤلفنه
قارشى بو آغير حكمنى ويرر كن « كتابى هنوز اوقوهق ايچون آچمادىغى كزى »
و « بونى اعتراف ايتمكى ادبى وجدانكزك بورجى عد » ايتدىكزى ده
آچيقجه اعتراف ايدىيورسكز . بو اعترافكز اولماسه اولكى سوزكز
بهتان اولاجقدى ، بو اعترافدن صوكرا ايسه ساده جه توحاف اوليور !

« کیشی بی ناصل بیلیرسک ؟ کیندک کبی » دیمشیر . کیندیکز بر کتابی اوقومادن او کتابی یازانه اک آغیر بر حکم ویره جک اولدقدن صوکر ا کتابی یازانی ده بویله ظن ایتمه کزده ، حقکزی دکلسه بیله ، معذرتکزی تسلیم ایدهرز !

بر کتابی اوقومادن ، او کتابک اسمیله جلدینک قارشینسه کچوب « بونه هیبتلی اسم ، بونه عظمتلی جلد » دییه بر مقاله یازمق ، بو ، شبهه سز بوتون تنقید حیاتنده یپ یکی بر نمونه در !

آه او کتابک اسمیله جلدی ، بو ایکی شی یالکز سزی دکل بر چوقلرینی ده شاشیردی . کتابک جلدینده کی قالینلغه و اسمنده کی آغیرلق وجدیلکه باقاننر ایچینی ده او یله ظن ایدیورلر . حالوکه کتابی اوقوینجه باقیورلر که او اوزون ییچیمسز اسمی نره دن بولدم بیلیمورم . هر حالده کتابک باشلیجه قصورلرندن بری ده جلدک طیشنده کی اسمله جلدک ایچنده کی مسمانک یکدیگرینه آقیری باقاسیدر !

بیلیم رحمتلی « خالق » غزته سنی اوقورمیدیکز ؟ اونک صحیفه لرنده ستون ستون علم تشهر اولونور ، علم صایلیردی . هر کونکی او متنوع عالمانه مقاله لر تیمور کبی هفته ده بر کون ده آریجه حشمتلی بر « علم کونی » واردی . کتابمه قارش یوقارده ذکر ایتدیکم او هجویه نك انتشارندن داها بر هفته اول اثرمک او علم کوننده تنقید ایدیله جکی حقنده کی اعلانی اوقور اوقوماز دیمشدم که : ایواه نرم کتاب یا کلس « کون » ه دوشدی !

نه یابلم ، محمد رؤف بک ، هر کسک طبیعتی بر دکل ، بن کتابمه عالم کورونیمه دییه علمی آریتم ، هم شبهه سز جهلمدندر ، بنم یکانه

علم ، بزده هنوز علم اولمادیغنی بیلیمکدن ایلری کیده مده دی !
اونلرک و اوفکرده کیلرک نظرنده « علم » ایری کیکلی ، هیبتلی ، چاتیق قاشلی بر وارلقدی ، کتاب او یله اولمادیغنی ایچون قیزیورلر . فکیرلرینی کتابه چویروب کتاب حقنده بر فکر ایدینه جکلرینه ، کتابی کندی فکیرلرینه اویدورمایه چالیشمق ده نه دن صانکه ؟ . . . معلومیا « قوپرنیق » دن اول ییلدیزلر دماغه کوره دونیوردی ، اوندن صوکر ا دماغ ییلدیزلر کوره دونمکه باشلادی . اونلر واودهنیتده کیلرده کتابلری کندی فکیرلری اطرافنده دوندیریورلر : دیمک که بعض دماغلر ایچون ده بر « قوپرنیق » انقلابی لازم !

مقاله کزک صوکنده دیورسکیز که : « کتابی دقتله اوقویاجم ، و اوقودقجه مدح و تقدیره شایان بولدیغ یرلری آلتیشلا یاجم . . . » یالکز چوق رجا ایدرم ، کتابده کندیکز حقنده کی صحیفه لری یا اوقومایکز ، یا کندیکزی او اثرده هیچ یازیلماش فرض ایدیکز ، عکسی تقدیرده یازاجکیز یازیلری حده حمل ایدنلر اولابیلر !

مادام که اومقاله یی کتابی اوقومادن یازدیغکزی آچیقجه سویلیه جک قدر درست بر « ادبی وجدان » کز وار ، صمیمیتنه ایمان ایتدیکمز او وجدانک درستیسندن ، آرتق بالطبع کتاب اوقوندقدن صوکر ا یازیلا جق اولان مقاله لرکیزک ، کتاب اوقونمادن اول یازلش اولان مقاله یه بکزمه مسنی تمنی ایلیرک حرمتلری تقدیم ایلرم افندم .

نوط: محمد رۇف بك مقاله سىنە « 1 » اشارتى قويىشىدى . كرك اوندى ،
كرك كىتابى اوقونىچە مدح وتقىدىر ايدىلەجك نقتەلەرلە عكسى نقتەلەر حقندە
يازىلار يازاجىنى وعد ايلەمسىندىن او مقاله نك برسەرى حالندە تعاقب ايدەجىكى
آكلامشدىق . لاكن بزم بويازىدىن صوكرا محمد رۇف بكك آرتق باشقە مقاله سى
انتشار ايتىمەدى . دىمك كە ايلول مۇلف محترى يا كىتابى اوقويامادى ، ياخود
اوقودى دە بر كىتابى اوقومادىن اول او كىتاب حقندە تىقىد يازمق كى مستىنا
بر مهارت كوسترن محمد رۇف بك كىندىنى بر كىتابى اوقودىدىن صوكرا او
كىتاب حقندە يازى يازمق قابىلىتىدىن محروم كوردى !
ح . ا

كىتاب حقندە دىكار يازىلار

اکیسلیمه یین بو بویوک کتاب ، صاییلان بر چوق نواقصنه واهاللرینه رغماً عرفان حیاتمزه کی درین بر بوشلغی دولدریمق اعتباریله چوق جالب اهمیتدر .

کتابده تورک ادبیاتنده ایلاک تجدد دوری صاییلان تنظیمات ادبیاتندن اعتباراً بو کونکی نسله قدر بوتون تورک ادبیاتی صفحه صفحه تحلیل ایدلش ، صریض و عمیق تدقیق اولونمشدر . مؤلف تورک تجدد ادبیاتنک تدریجاً ترقی و تکملاتی کوسترمک فکریله تجدد حرکاتی (احضاری صفحه) (قرار صفحه سی) کبی بر طاقم صفحات ادبییه تقسیم ایتمشدر . بوطرز تقسیمک تاریخ ادبیات تحریری اصول و قوانینه نه درجهیه قدر تطابق ایده بیله جکی بحثی اختصاصی اولانلره براقه رق اصل اثره کجه لم : ائرده ؛ ادبیات جدیده دیدیکمز فکرت — خالد ضیا مکتب ادیبی و اونلره تقدم ایدن کال — اکرم — ضیا پاشا زمره سی و صوکره ادبیات جدیدیه استخلاف ایدن فجر آتی پارتیسیله اوندن صوکره کی نسل ادبک بر چوق مبارز سیالری آیری آیری تدقیق ایدلشدر .

واقعا بعض شخصیتلر حقنده پک قیصه تدقیق و تحلیللار یاپلش ، حتی اهالی جائز اولمایان بعض چهره لرده اونوتولش ایسه ده یینه کتاب ؛ هیئت عمومیه سی ، بالخاصه ته کنیک اعتباریله پک قیمتلی اولوب بوساحده ده یورو ماک ایسته یین منور قلملره آبی بر ایز آچمشدر . اثر بو اعتبارله اساسی ، زنکین واولدجه مفصل معلوماتی احتوا ایتکده در .

کتابک یالکز داهی اعظم عبدالحق حامد بک افندی حقنده کی قسمی یوزاللی صحیفه یه یاقین و باشلی باشنه بر فصل تشکیل ایتکده وطن

مهم و مفید بر اثر

« بابالق » غزته سنک مصاحبه ادبییه سی

مظفر ماس

قونییه ده اسکیدنبری منتشر یومی « بابالق » غزته سی ده « مهم و مفید بر اثر » سرلوحه سیله 24 تشرین ثانی 1926 تاریخلی و (2249) نومرولی نسخه سنده بر مقاله نشر ایتش و بو مقاله یی یینه قونییه ده منتشر « بکی فکر » مجموعه سی 1 کانون اول 1926 تاریخلی و 17 نومرولی نسخه سنه عیناً نقل ایله مشدر :

بو مصاحبه می کتبخانه ادبیاتمزی ترین ایدن قیمتلی بر اثره حصر ایتک ایسته یورم .

ایچه اول ؛ معارف وکالت جلیله سی سلسله نشریاتی میاننده ؛ الیوم انطالیه حوالیسی معارف امینی بولنان منور و مقتدر کنجلمزدن اسماعیل حبیب بکک (تورک تجدد ادبیاتی تاریخی) نامنده چوق مهم وشایان دقت برائری چقمشدی . محافل ادبییه ده حالا دیدی قودلیسی

ایده‌رم. بوقسم؛ الكچوق موفوق اولونمش، الكقوتلی طرفی بولمقدهدر. مؤلف؛ بوفضله تدقیقات ایچون سرد ایدلسی مختمل اولان اعتراضاته کتابنك مقدمه‌سنده پك دوزرو اوله‌رق :

[... بعض شخصیتلرکده کتابده، نسبتاً فضله یرطوتدیغنه اعتراض ایدنلر اولابیلیر. نه یاپه‌یم که بوکتابده اویری اوکا یازان ویرمدی، یازیلان کندی یرینی کندی آلدی ...] مطالعه‌سیله مقابله ایدیور. مؤلف داهی اعظممرك بوتون اثرلرینی برر برر سوزن تدقیقدن کچیرمش وبویولده مهم تحلیلالات روحیه وفکریه‌ده بولومشدر.

کتابك بنی الك زیاده علاقه‌دار ایدن وحقی فضله‌جه ممنون ایدن طرفی ادبیاتمزی لایموت اثرلریله تزیین ایدن استادان شعر و ادب حقنده کی مطالعه‌لرله برابرده شمدی‌یه قدر یابیلاں تدقیقات ادبیه‌ده مع‌الأسف بویوک بر قدر ناشناسی ایله و حقسز یره اهامل ایدیلن سوکیلی استادیمز بویوک ومقتدر تورک حکایه‌جیسی حسین رحمی بکه عائد درست واحترامکار سطرلرله معلم ناجی مرحوم حقنده کی منفصانه تدقیقاتدر. مرحوم معلم حقنده متعاقب مصاحبه‌لرمد کوجوک وناچیز بر تدقیق نشر ایده‌جکم جهتله بومصاحبه‌مده اوندن بحث ایمه‌یورم. اوتوز سنه‌دن بری ییلماز ویورولق بیلمز حال ی برفعالیتله تورک کتبخانه عرفانی لایموت اثرلریله دولدوران و بوتون کتابلرنده برر دقیقه فلسفییه استهداف ایدن حکیم رومانچیمز حسین رحمی بک حقنده مع‌الأسف شیمدی‌یه قدر عالم عرفانمز فضله‌جه علاقه‌دار اولمامشدی. اسماعیل حبیب‌بک بومهم وظیفه قدر شناسی‌ی اونوتما‌دیغی ایچون تورک افکار عمومی ادبیه‌سنگ بحق منت وشکرانه استحقاق

کسب ایتشددر. ادبات جدیدنك نثر و حکایه وادیسنده کی بویوک استادی عشاقی زاده خالد ضیا بک‌ده ادبی برملاقانده حسین رحمی بکه قارش ی اولان لاقیدینك پك حقسز اولدیغنه اشارت ایتشدیلر.

حسین رحمی بکک 329 سنه‌سنده نشر ایدیلن (جادی) نام اثری حسیلله مرحوم شهاب‌الدین سلیمان وهمدانی زاده علی ناجی ایله برقسم هوسکاران شعر و ادب طرفندن بیهوده و حقسز یره احداث ایدیلن معارضه ادبیه؛ بوکبی ادبی حادثه‌لرله علاقه‌دار اولان قارئلرک البته خاطرلرندهدر. محترم استاده اوزمان متجاوزلر طرفندن عوام محررلکی عنوانی اضافه ایدلمک ایسته‌شمس ایسه‌ده مشارالیه بوتون معارضلری (جادی - پارپیور) و (شقاوت ادبیه) نامنده کی اثرلریله اونلره وقوف واقتدارینی کوسترمش وبویوک ضربه‌لر وورمشدی. نه تحفدر که استاد ی تنقید ایدنلر اونک رومانلرنده بویوک برصنعتله تعقیب ومدافعه‌ایتدیکی یوکسک فلسفه‌ی آکلامقندن اوزاقدیلر. تنقید ایتدکلری و کویا معناً اولدوردکلری حسین رحمین آثار برکزیده‌سی عیارنده بر اثر میدان قویامامشدیله. شبهه‌سز که؛ تنقید ایتک پك قولای فقط عرفان ساحه‌سنه صرف سعی وتبع محصولی برآبد فکریه وضع ورکز ایتک پك زوردر.

حسین رحمی بک الیوم بولندینی شاهقه صنعته قدرتنک، دهاسنک شهبال نورانوریله پرواز ایده‌رک یوکسلمش نافدالنظر بر فیلسوف، حکیم وقوتلی بر صنعتکاردر.

الیوم أسیر فراش بولندیغی ایشتدیکمز واعاده عافیتی صمیمیتله تمنی ایتدیکمز محترم استاد بو (تورک تجدد ادبیاتی تاریخی) نی

کورمه مش ، يالکز کندیسی حقنده کتابدن بعض غزته لره استخراج ایديله رك درج ایدیلن نا تمام فقره لره عایینده یازلدینی ذهابنه قایلش و بالطبع متأثر اولمشدر . حالبوکه کتابی اوقویانلر اسماعیل حبیب بکک قدرشناسلغنی تقدیر ایده جکلردر .

شاعر اعظم عبدالحق حامد بکده عین قدرشناسلغنی کوستره رك حسین رحمی بکی :

أی حکایت نویس بی مانند

حسین رحمی حقیقت کو

سن ایکن تورکلرک « امیل زولاسی »

نه دیمک قاله آلاماق ادبا

سوزلرک بنجه عین فلسفه در

.....

کبی عین حقیقت اولان مصیب فکرلریله تقدیر ایتیش حتی :

بن امینم و سنده مضمئن اول

سوکه جک او یله بر شفق که یارین

سنک ای واعظ حیا و ادب

اوله جق نامک ابلغ خطبا

دیهرک انسال آتیه نک بویوک حسین رحمی بی دهاشموللی بر صورتده

تقدیر و تقدیس ایده جکنی آ کلاتیور .

تورک کتبخانه عرفانی اکثریسی برر شاه اثر اولان قرقی

متجاوز اثرلریله تزیین و اغنا ایدن حسین رحمی بکک صنعتی حقنده

سوکیلی آرقداشم ناجی بک (یکی فکر) ده دها صلاحیتدار قلمله

تدقیقات و تحلیلات ادبیه و فلسفیه سنی نشر ایلمکده اولدینی جهتله علاقه دار قارئلر مه مطالعه سنی توصیه ایدرم .

* *

کتابک صاییلان قصورلری میاننده مع الاسف اهل و نسیانه اوغرایان چهره لر پک مهم بر یکنون تشکیل ایدیور . واقعا کتابکک صوکنده « بر ایکی سطر » سرلوحه سی آلتنده مؤلف اونوتدینی چهره لر میاننده تنظیمات دورینک عالمرندن مشهور سلیمان پاشایی ، ملیت جریانی او یانديران منور و عالمردن حسین زاده علی بکله ادبیات ساحه سنده ابراهیم علاءالدین بک و احسان رائف ، مفیده فریدکبی ادبیه و شاعرلری اونوتدینی اسف و تأثرله سویله یورسه ده اونوتدقلری مع الاسف یالکز بونلر دکلدرد .

مثلا صفوتی ضیابکک ادبیات جدیده میاننده کوسترلمسی لازمدی .

دیگراثرلرندن صرف نظر یالکز نزیه ، ادبی بررومان اولان (سالون

کوشه لرنده) مومی الیهی اوزمره ایچنه آلمغه کافی برسائق اولمایدی .

او دورک عالمری میاننده اونوتولان ایکی مهم چهره ده وار : ولد

چلبی ، ساح رفعت ، هرایکیسی ده هم علملری و همده شعرلریله تورک

عرفانته ، تورک ادبیاتنه مهم خدمتله ایتمشلردر . بو ایکی شخصیته

علی امیری افندی مرحومی ده علاوه ایده بیلیرز .

« فجر آتی » زمرة ادبیه سندن اونوتولان شخصیتلر مفید راتب

مرحومه « ارغنون » صاحبی بهجت بکدر . بریسی تماشاده کی استعداد

وقوتیله دیگری حسی شعرلریله تمایز ایتمشدیلر .

ملت جریانی و علم آدمی میانه آغا اوغلی احمد بکله یوسف
آچورا بکک اونوتولسی مهم نقصانلردر .

صوک نسل ادبیدن اونوتولانلرده آز دکلدن . قوتلی اسلوبله
ایچه اثرلر یازان و یارین ایچون بویوک بر وعد اولان صلاح الدین
انیس بکله پیامی صفا و سلامی عزت بکله ، سعاد درویش و خالده
نصرت خانلردر . واقعا مؤلف خالده نصرت خانم ایچون ایکی سطرلق
بر یازی یازمق لطفنده بولونمش و (هنوز شخصیتی آریور) دیورسه ده
یونی قبول ایده میورم . خالده نصرت خانم حساس شعرلری و ایچه
یازیلریله همان همان شخصیت ادبیه سی توضیح واستقرار پیدا ایتمش نزه
بر وارلقدن .

خلاصه کتاب بوتون نواقصنه رغماً عرفان حیاطزده بویوک
بر احتیاجه تقابل ایدیور .

هنوز پک فقیر اولان خزینه عرفانمز بو کتابله هم مهم بر اثر
وهمده بر اسماعیل حبیب قازانمشدر . مطالعه سنی مشتاقان شعر و ادبه
اهمیت و حرارتله توصیه ایده رم .

مظفر حامد

فرانسزده ایکی ترجمه

[جنوبی آنادولوده چوق مشغله لی براداری وظیفه ایله مشغول اولدیم
ایچون فرانسزجه مطبوعاتی دکل، کندی غزته و مجموعه لر یازی بیله حقیقه تعقیب
ایده میورم . کتاب حقنده پارسده منتشر « مهر کور دوفرانس » نامنده کی

مشهور مجموعه ایله وقتیه استانبولده منتشر « لهقو دو تورکی » غزته سندنه
بررمقاله چیقدیغنی بر آرقاداش خبر ویرمشدی . برنجی مقالیه ی « رشاد نوری »
بک - مشهور رومانچی رشاد نوری دکل فرانسزجه ملیتی چیقاران ذات -
یازمش . مومالیه مذکور مجموعه یه « تورک مکتوبلری » سرلوحه سیله مقاله لر
کوندریور . مجموعه نك 15 آغستوس 1926 تاریخلی نسخه سندنه کی اوزون
مکتوبنده تورکیه یه عائد مختلف مسائلدن بحث ایدن مقاله صاحبی بزم کتابه ده
« معاصر تورک ادبیاتنک بر تاریخی » سرلوحه لی بر قسم آیرارق تماس ایله مش .
« لهقو دو تورکی » ده کی مقاله ده عثمانلی باشقه سی قامیو داشره سی شفی
بولنان فرانسزجه قوتلی بر قلم صاحبی « یوسف نظیر » بک طرفندن غزته نك
21 ایلول 1926 تاریخلی و 119 نومرولی نسخه سندنه یازیلش .

هر ایکی ذاته مراجعت ایده رک کتاب حقنده یازدقلری بویازیلری لطف
بویورمالری رجا ایتشدم . هر ایکسی ده بو لطفکارلنی کوستره رک مجموعه ایله
غزته نك اصللری کوندردیله . هر ایکی یازی یی ، آلمدن کلدیکی قدر اصللرنده کی
عینته صادق قالغه چاپلشارق ترجمه ایتدم . قارلره بو ترجمه لری عرض ایدرکن
کرک رشاد نوری و کرک یوسف نظیر بکله ده ، هم او کتابی موضوع بحث
ایتمک لطفنده بولندقلری ، هم ده او یازیلرک کوندریلسی حقنده کی رجای اسعاف
ایله دیکاری ایچون بوتون قلمله تشکری بر وجیهه بیلیم . [

« مهر کور دوفرانس » ده کی یازی

معاصر تورک ادبیاتنک بر تاریخی

..... « بو کونکی تورک ادبیاتنک منظره سی » حقنده تصویر
ایتمک ایسته دیکم بوطاسلاغی اسماعیل حبیب بک نامنده کنج بر پروفیسور
« تورک تجمدد ادبیاتی تاریخی » نامنده کی چوق کوزل بر اثرنده مستثنا
صورته تحقق ایتدیردی . ذکی بر کی مسه نك اثری اولان بو کتابده

بوکونکی آوروپا فکریاتی تمثیل ایدن معاصر تورک مجررلرنده کی اوریشینال نقطه لری مؤلف کنیش بر رؤیتله مشاهده و آیدینلق بر وضوحله افاده ایتکده در .

اسماعیل حبیب بک کتابنک خصوصیتلرندن بری ده « فرانسز تأثیراتی » سرلوحه سنی طاشییان و غایت مدققانه یازیلان قرق حقیقه لک قدر فرانسز ادبیاتی مصور بر قسمی احتوا ایتمه سیدر . مؤلف بوقسمده تورک مجررلری ایچون فرانسز ادبیاتنک اون یدنجی عصردن (قورنه ی، راسین ، لافونتن ، بووالو ، مولیه ر) ی ، اون سکزنجی عصردن (مونه سکیو ، روسو ، دیده رو) ی ، اون طوقوزنجی عصرک روماتنیزم دورندن (هوغو ، موسه ، وینی ، آکساندر دوماپه ر) ی و نهایت اون طوقوزنجی عصرک نصف اخیرله یکرمنجی عصرک ابتدالرنندن ده (بودله ر ، نانویل ، ته توفیل غوتیه ، لوتی ، بارره س ، آناطول فرانس) ی تقدیم ایتکده در .

کورسیورسکزر که رسماً تدریساته وضع ایدیش اولان، بر مملکتک ادبیات تاریخنه عائد بویله برائده فرانسز ادبیاتنه ناصل مهم بر موقع ویریلیور .

اسماعیل حبیب بک اثری بوکونکی تورکیه نک فکرو معنائجلیاتنه ده بویوک بر قسم تقریق ایتکده اولوب اوراده بوسوک سنه لرک شدید و هیبتلی بر حرکت تولید ایدن ملی جریانلرنده تورک ادبیاتنه یکی بر صنعت منظره ی کترین « یعقوب قدری » و « احمد هاشم » بکلر ، یوقارده ده عرض اولندینی وجهله ، لایق اولدقلری موقعی اشغال ایتکده درلر .

رئاد نوری

[محرر بوندن سوکرا داها یکریمی سطر قدر ملی جریان و ادبیاتنک ماهیتندن بحث ایدیور . کتابله علاقه سنی اولمادینی ایچون بو قسمک ترجمه سندن صرف نظر ایدیلدی .]

« له قودو تورکی » ده کی مقاله

بر تورک ادبیاتی تاریخی

ادبیاتنک ماضیسنده لطیف برسیاحت یایمق ایچون بوکون چوق مستشنا بر فرصت ظهور ایتدی . بو فرصت بزه یاقینلرده شایان دقت بر ادبیات تاریخی (تجدد دورینه عائد) نشر ایتیش اولان اسماعیل حبیب بک طرفندن تقدیم اولندی .

آچیقجه اعتراف ایدرم که صوک سنه لرک نشریاتی آراسنده بو ماهیت و قیمتده بر اثر مبذول دکلدز . اسماعیل حبیب بک اثری آوروپا مدنیت عالمک بزم ایچون مجهول اولمیان فعالیت سیستملرینه استادانه بر مثال تشکیل ایدیور .

بو تورک متبحری بر حقیقت علمیه نک ماهیتنه صعود ایتهدن اول اوئی معاینه و تدقیق ایتک، چورمک، تکرار چویروب تحلیل ایلهمک طریزنی بحق تمثیل ایدملردن بریدر . بواویله برظفر که بزاوندن آز مغرور دکلز .

اوکمزده تقریباً یدی یوز حقیقه لک قوتلی بر جلد آچیلیور . سزه اوندن تفصیلاتلی بر تحلیل تقدیمی دوشونه م . غایت سرعتله یورومک، بر چوق اوزون مبحثلردن و مهم فصللردن فراغت ایتک لازم کلیور . تصادفاً قلممک اوچنه اوپله کلدی که سزله بوتون بر شعر ماضیسی

ایچندن محشتم، حساس، اینجه، یاخود ظریف چیچکلی طوبلا یوب
تماشا ایتدیریم. او کتابله بز اوپله بر باغچه دهلیزی ایچنده دورا-
بیلیرکه اوراده شکللرک کوزلکلی، ششعه سی، رنگلرک آهنگدار
ترکیبی ومسعود تنوعی سزی بختیار ایدر.

لاکن او قدر عجله ایتیم. شیمدیلک داها مستعجل ایجابات وار:
کتابک ایشته موجز ودولغون «مدخل» ی. بومدخل تورک ادبیاتک
تابلوسی؛ تا منبعندن عصر مزه قدر، سریع وجانی بر افاده ایله،
قامشان کوزلریمز اوکنده دوندیریور.

بو ادبیاتک آشکنده، برنجی مشکل، منشأری نره دن اعتباراً
تثبیت ایتلی؟ لسانمزک برنجی ادبی حرکتی هانکیسیدر؟ بر چوق
ادبیاتلر ایچون بو منشأی بولمق قولاید. فقط بزم ادبیاتک منشأری
حقیقه ادوار واعصارک قارا کلقلری ایچنده غیب اولوب کیدیور.
آسیانک یوکسک یایلالرنده تورک محاربلرینک ایلك ظفرلرنده کی حاقیریش
نه زمان چینلادی، بو بیلنه بیلیرمی؟ مظفرانه نغمه لرینک انعکاسلری
ازلینک حدود سنزلندن نزه قدرکله میور. نزه شاهد اولارق قالان برقاق
طاش لوحه ایله اکتفا مجبوریتندیز.

کتابده ادبیات تاریخمز اوچ بویوک دوره تفریق اولونمقده در.
برنجی دور اسلامیتدن اول، ایکنجی دور اسلامی ادبیات، اوچنچی
دورده معاصر یاخود تجدد ادبیاتی.

بو کون بزجه معلوم اولابیلنک اسکی ایکی تورک یازیسی وارکه
برنجی دوره تقابل ایدیورلر: «اورخون» و «اویغور» یازیلی.
نزه قدر واصل اولابیلن بعضی نادر دلیللرله آکلاشیلیورکه بو قبل-

الاسلام تورک ادبیاتی اصلی، باکر، قهرمانانه بر ادبیاتی.
«اوزان» لر، بزم بو اسکی ساز شاعرلریمز. شعرلرینی «قاپوز»
دینن بر سازک تللرنده تغنی ایدیورلردی.

غربی آسیاده اسلامق تورک اقوامی آراسنده سریع ترقیلر
کوستردی. هجرتک تقریباً دوردیجی ویشنجی عصرلرنده تا «طاشکند» دن
«جیحون» و «قافقاس» دن «غربی آنادولو» یه قدر یاییلان
کنیش تورک وطننده ایکی بویوک لهجه واردی. بری «خاقان» دیکری
«اوغوز» لهجه سی. آنادولو خلقتک لسانی بو صوک تورکجه دن
تشعب ایتشد.

بو دورک مختلف تورک اقوامی آراسندن «سلچوقی» لر عجم
حرثک تأثیری آلتنده قالدیلر. او قدرکه عجمجه سلچوقیلرک رسمی
لسانی اولدی. تورکجه نک کندی حتی اولان موقعی استرداد ایده بیلیمسی
ایچون «قره مان» لیلر طرفدن قونیه نک ضبطی زمانی بکله دک.
شونی ده علاوه ایدلم که دین لسانی اولان عربجه دخی علم و فلسفه
لسانی اولمشدی. ایشته بویله جه عرب وعجم لسانلرینک مخلوطی اولان
بو اوچزلی لسانه بالاخره «عثمانلیجه» دینیلدی.

لسانک بو حالی آلماسی نتیجه سی اولارق داها ایلك آندن اعتباراً
ایکی نوع ادبیات وجوده کلدی: برنجی ادبیات مدرسه تحصیلی
کورمتس منور ویوکسک صنف ایچوندی. دیکری ده خلق ادبیاتی که
صاف، ابتدائی، لاکن براق، اوز واصلی ایدی. ادبیاتده بویکیلیک
مع التأسف یاقین زمانلره قدر دوام ایتدی. بوکا نهایت ویرمک ایچون
او قوتلی «تنظیلات» حرکتی لازم کلدی. لاکن منور صنف ینه

ماضينك ايزلرينه صادق قالیوردی. الك عاجل ایش بومنجوس ايكیلكی برطرف ایتکدی. ایکی آری لسان اولما مالیدی. «تورکچیلک» دوری، ایشته برعصردنبری بری برینه یاقلاشمق ایستین او ایکیلکی اورتادن قالدیران بر جریاندر.

اسلام دورنده کی ادبیات بو ایکیلک خاصه سندن دولای ایکی نوع سپا وایکی صنف قاره یتشدیردی. یوکسک طبقه ادبیاتی طبیعی چوق ایشلندی. «فضولی»، «ندیم»، «نفی» کیی بویوک شاعرلر او ادبیاتی یوکسلندیلر. بوکون ایچون بز آرتق ماضینک قویننده کی او لایموت اسملری حرمتله سلاملامقدن باشقه بر شی یامیورز.

خلق کندی دیلله سوله دیکی وسودیکی، کندی الهاملرینی ترنم ایتدیکی خلق ادبیاته کلنجه، بونک باشنده ومنبعده «یونس امره» یی کوریورز. بو بویوک خلق شاعرینک شعرلری صاف، شفاف، آهنگلیدر: اورمانلرک درینلک لرنده، یاخود وادیلرک ایتکلرنده، کولکلی ویشیل کذرکاهلر چیزه رک آقان منبع ایرماقلری کیی.

آوروپا، داهای دوغریسی فرانسز تأثیراتی آلتنده کی ادبیات تورکلرک معاصر تجدد دورینه تقابل ایدیور. بوفرانسز تأثیری او قدر حقیقت که اسماعیل حبیب بک بوفصلده اون یدنجی واون سکزنجی عصرلرده کی فرانسز ادبیاتی ایچون مستقل برمبحث تقریقنک پک فائده لی اولاجغه پک حقی اولارق حکم ایتشدیر. بوکندنجه فنا اولمادی؛ فقط فرانسز ادبیاتنک تورک تجدد ادبیاتی اوزرنده کی تأثیرینی آ کلامق اعتباریله بو مبحث بزجه ناکافیدر.

بو قدر کنیش بر موضوع اوزرنده بنمده بوراده بعضی تشریحاته

کیریشمکلکم طبیعی بکلنه مز. یالکز شونی اشارت ایدهیم که فرانسز ادبیاتی تقدیر خصوصنده بومملکت عمومیتله نه قدر علاقه کوسترمشسه فرانسه ده بوکا مقابله یی کورمه مکده بز. تقرب و دوستلخی یالکز بز سویلیورز.

کتابک اسمندن ده آ کلاشیلاجنی وجهله اسماعیل حبیب بکک اثرینک بویوک واصل قسمی ادبیاتمکز تجدد دورینه واوراده تعاقب ایدن ادبی مکتبلره تخصیص اولونمشدر. مؤلف اولا بویوک بر مهارتله «رشید پاشا» نک بویوک سیاسی ترسیم ایدیور. اونک یایدینی ایلک سیاسی اصلاحات سایه سنده درکه ادبیاتده تجدد حصوله کله بیلدی. بو ایلک دورده اوچ مهم متجدد اسمنی ذکر ایدهلم: «عاکف»، «ضیا» پاشالرله «شناسی». اونلری «نامق کمال»، «اکرم»، «سامی پاشا زاده سزائی»، و نهایت هپسندن حاکم و یوکسک بر موقع اشغال ایدن «عبدالحق حامد» تعقیب ایدیور. بوتعداده آرتق بوراده نهایت ویره جکم. بوستونلرده بکا تخصیص ایدیلن بز آرتق داهای فضله تفصیلاته کیرمکلکمه امکان براقیور. بن بو کتابی بویوک برشوق ایله اوقویارق ذوقیاب اولدم. اسلوب درست، آچیق وصمیمیدر. مؤلف ایشله دیکی موضوعی بوتون قلیله سومش و طانیش. بونک ایچوندر که قاره اونی مسحور و محظوظ تعقیب ایدوب کیدیور.

حبیب بک معقول بر تنقیددن زیاده انسانی خطایه سوق ایده جک اولان حاضر حکملره باغلامقدن قورتولمای و خرافه لری اتلامای پک ایی بیلمش. او، فکرلرنده پک جسور. باقکز عبدالحق حامد دن

صوگرا، پك حقلی اولارق، اك يوكسك شاعر اولمق اوزه احمد
هاشمی كورنیور. بو كیجی جراتكارانه حكمرلك كندیسنه دوشمان
قازانديرماسندن قورقورم.

كتابده، مسلكه یكی داخل اولمش پك كنج مؤلفلركده اثره
ادخالی برآز فضله كیجی كورنیور. او نورسیده لر ایچون بو فضله بر
شرف دكیدر؟ آ كلاشیلان مؤلف اثرینی تام بر مجموعه یامق ایچون
بو شقی اختیار ایتدی.

بن حیب بکه بر شاه اثر اولان «چالی قوشی» رومانی حقنده کی
حكمریله ده یاقلاشیورم، قانع اولدم که حیب بك بو رومانك حقیقی
موقعی بوتون درینلکیله تقدیر ایتمش. محلنده درمیان ایله دیکی قیود
احتیاطیه ده انسانی اقناعه کافی کلمکده در.

یوسف نظیر

جناب شهاب الدین بک
یابیرده مناقشه لر

سرنجی مقاله :

تورك تجدد ادبياتی تاريخی

مؤلفی اسماعیل مسیب بک

تاریخ ادبیات ، بو کونک تلخیصنه کوره ، متسلسل بر انتقادنامه وهر انتقادنامه وهر انتقاد ، بر صحیفه تاریخ ادبیات اولق لازم کلیر . سزکده مورخلک وظیفه سنی بویله آکلادیغکزی یدی یوز بیوک صحیفه لک قیمتلی اثریکزی اوقونجه مع الممنونیه آکلادم و تاریخکزی بو حیثیتله مناقشه شایان کوروپورم .

جداً تقدیر و شکرانه لایق بر اوزون سعیک و کنیش بر تبعک محصولی اولان کتابکزی غبطه سز اوقومادیغمه اینانکز . آه ، نه اولوردی ، انتقادیکز دها آز رومانیک ، دها آز لیریک و براز دها زیاده غیر شخصی اولسه یدی . . . دیکر جهتدن یا کندی انطباعکزه یا خود عامه نك رد و قبوله استناد ایدن حکملر کزده کی قطعیت ده صیق صیق بی ایر کیلتدی . انتقاد ایدر کن صانکه الکزده هیچ یا کیلما یا جغندن امین اولدیغکز بر مصداق وار . هر اثری اوکا و وره رق کسوب آتیورسکز . سزی اوقورکن چوق کره « برونتیهر ، و « رنه - دومیق » ک دوغما تیک اصولارینی خاطر لادم . انطباعی انتقادده پک مقبولدر و حتی بن کندی حسابمه بتون دیکر انتقاد اصولارینه ترجیح ایدرم . فقط قطعی حکملره منجر اولماق ومثلاً « ارنست رنه نان » ک یاخود « آنا تول فرانس » ک انتقادلری کی حکملر نه ریجی قالمق

جناب مناقشه لرم

« کونش » ده کی مقاله لر و جوابلری

مشهور شاعر لریمزدن « اورخان سیفی » بکک اون بش کونده بر چیقمق اوزره نشر ایتدیردیکی و ایلك زمانلر چوق قوتلی بر موقع طوتدینی حالده اون بش نسخه ضوکر قاباغنه مجبور قالدینی « کونش » مجموعه سنك 1 کانون ثانی 1927 تاریخلی ایلك نسخه سی استاد « جناب شهاب الدین » بک افندیك ، کتاب حقنده نامه خطاباً یازیلش بر مقاله سیله مزین اولارق انتشار ایتدی . مجموعه نك 15 شباط 1927 تاریخلی 4 نجی صایبسنده بومقاله یه جواب ویردم . جناب شهاب الدین بک ده 15 مارت 1927 تاریخلی 6 نجی نسخه ده « جوابك جوابی » سرلوحه سیله ایکنجی بر مقاله یازدیلم . مجموعه نك 15 نیسان 1927 تاریخلی 8 نجی صایبسنده « ایکنجی جواب » سرلوحه سیله مقابله ده بولندم . ایکی طرفلی ایکی شمر یازیدن بو دورت مقاله صبراسیله درج اولندی . بومناقشه لرك بارز بر خصوصیتی حقنده بر فکر ویرمک ایچون شو حادثه بی تخطر ایتدم : او صیرالرده کوپرلی زاده محمد فوآد و یوسف ضیا بکار آراسندهده معلوم و مشهور مناقشه یاپیلوردی . استانبولدن بر آرقاداشمدن آلدیغم بر مکتوبده ادب لرك دها کورولتولی ، مدرسلرک دها وقورانه مناقشه یامالری ایجاب ایده جکندن بحث ایدن بو آرقاداش مکتوبنی شو جمله ایله بیتریوردی : « بو ایکی نوع مناقشه ده آچیق بر عکس لک وار : مدرسلرک یاپدیغنی سز لر ، سز لرك یاپدیغکزی مدرسلر یاپاجقدی ! »

شرطیله ... ذات عالیکز هم کندی حس و ذوقکزی انتقادلر کزده محک اتخاذ ایدیور، هم ده هیچ تردد سز کسوب آتیورسکز: بوشراط تحتنده مساعیکز dilettante وصفندن صیریلاماز . زیرا انطباعی انتقاد همه حال آز چوق طرفگیرانه در ؛ شبهه یوقدر که سودیکمز صنعتکارلرک اثرلری بزه قیمت حقیقه لرندن ده یوکسک و سومد - کلر مزکی ده آز قیمتی کورونور . انطباعآمزه مستند حکملر مزده **Sympathie و Antipathie** نك ، مشاركت حسیه و منافرت حسیه نك نافذ برعامل اولدقلری قابل انکار دکلدر؛ وبویله حکملرده چوق کره حقک ابطال و باطلک احقاق ایدلدیکنه شاهد اولورز . بوجهتله بشریتک مساعده سی مرتبه سنده مطرداً بیطرف قلغه چالیشدقندن باشقه قطعی حکملردن ده تحذیر نفس اتمه ن ذات هرشی وحق پیغمبر اوله بیلیر ، فقط مقبول بر منقد واولویتله احتجاجه صالح بر مورخ اولاماز .

حقیقی تحریف ایتیمکسزین قطعی حکملر ویرمک ایسترسه کز انتقادلریکزده حسیاتکزه مستمراً سکوتی امر ایده جکسکز، تموجات ذوقیه نك فوقنده بر مرصاد اعتدال دن موضوع انتقاد کزه باقه جقسکز، تفتیش و معاینه کز تمامیه آفاقی بر صورتده دوام ایتدیکی مدتجه یالکز علمکز و ذکا کز فعال اولاجق، قلبکزه هیچ اوغرامقسزین حکمکز آنجق دماغ کز دن چیه جق! قرار کزه حصه هیجان اصلا قاریشما یاجق . « بو نمکنی در ؟ » دیه جکسکز ، « فره در یق بروتیه » ه کوره اوت ، بنده کزه قالسه خایر ... اونک ایچون انتقادلرده قرارلردن اجتناب طرفاداری یم .

بوندن باشقه معلوم عالیکزدر که مشهور انکلیزمورخی «ماقوله ی» بوتون مزایای ادبیه ی شرائط اخلاقیه به تابع طانیردی . سزده ادبیاتی خارج از ادبیات احوال و مسائل ایله مزج ایتمکده محذور کور میورسکز . تاریخکزک بعضی صحیفه لرینی اوقور کن کوزیمک اوکنه « رنه دومیق » کلدی ، او رنه دومیق که زوجه سیله خوش کچمیدیکی ایچون « شاتو بریان » یه حیرانیتندن بویوک بر قسمی تنزیل ایتشدی و « پول ورلن » ک ایچکی یه دوشکونلکنی ایلری سورده رک نامنه هیکل دیکیلیمه سنه « رذالت ! » دیمکدن چکیمه مشدی . ادبیاتک منقد و مورخنه آنجق آثار ایله مشغول اولق و مؤثرلرک حیاتی یالکز آثاری ایضاح ایچون مجبوری حس ایتدکجه شرح ایتک یاراشیر . هر صنعتکارک شخصی و آثاری قیمت اخلاقیه و اجتماعیه جه دائماً برسویه ده دکل در ! مثلاً بالزاق و ژورژ سان کی اوقیمتلرجه آثاری حیانه فائق محررلرک یانی صره ینه مثلاً امیل زولا کی حیاتی آثارینک چوق فوقنده ادیبلرده واردر . فقط انتقاد ادبی و تاریخ ادبیات بویله صنعتی علاقه دار ایتیه جک علائقندن قطع نظرله ارتفاع مطلوبه واصل اولور .

سزک کی خلوص نیتی و کمال اهلیتینی ائزنده صراحتله کوستره ن ذات هیچ اومام که : « بن حریت ایچنده کولک دیله دیکی کی بر انتقاد سلسله سی یازدم ، هیچ کیمسه حکملر مک که یاسی اولاماز ! » دیه جکلر دن اوله بیلسین . زیرا سز بیلمز اولاماز سکز که هیچ بر منقده آرشیته کوره بزور مزملر وشبهه سز معلوم کزدر که مشهور « ستاندال » ک مشهور « کوزلک خصوصنده هر کسک ئولچوسی آنجق یاریم اندازه در ! » سوزی یالان دکل در . حقیقت بدیعه ، البته تسلیم ایدرسکز ، عینی

كوك اوستنده هر موسم آری چیچك آچان سحرآمیز بر نباته یاخود
دها طوغروسی سجاد لایق قطع باشقه بر شکل ورنك آلاں بلهوس بهار
بولوظنه بکزه ر : براز کولکه تیفتیکی آره سنده دائمی التحول بر ضیا
طالغہ سی ... اویله بوقلمون طینت برشی که شیمدی طوغمش اولانك
بیله بشیکی بر موزه خانه ده صالالانیردینسه پک چوق مبالغه ایدلش اولماز .
مع مافیہ هر دور کندى ذوقی ذوقلرک لایموت امیری طاینر و دیگر
دورلرک ذوقی کندینسه اسیر ایتک ایستهر، چونکه هر زمانك ذوقی
اوتہ کی زمانلر ککنه نسبتله براز دون کیشوت و براز طاراسقونلو
تارتارہ دن در . طوغروسی بودر که صنعت دیارنده دونکو سرا بدن
یورولان نظرلر من بوکونکو سرا بک طراوتنده دیکه نیر ، وهیچ
یادیر غامق سزین یارین باشقه بر سرا بی ترجیح ایدر . بن کندى حسابمه
ریاضی حقیقتلره بیله قناعت ثابته ایله باغلامنی کار ذکا عد ایتم ..
زیرا کونك برنده بر « آینشتاین » خروج ایده بیلیر ! نرده قالدی که
بیک بر عاملک هر صباح دیکشیدیردیکی ذوقه استناد ایدن صنعت
مسائلنده قطعی حکملر ویرمک ... بدیعیاته تعلق ایدن « اعلام » لر
بکا اجزاء فردہ سی ثقلت حیاتیہ دن محروم برر رؤیا پارچه سی کی
کور وور ؛ اعتقاد حجه اونلرک خاطره لری هیچ بر تاریخنه آغیر باصماز ،
بیقلد قلربی ده طویمایز و انقاضی حتی بر خرابه تشکیل ایده من .

ردعاه یاخود قبول عامیه کلنجه : آثار صنعتك قیمت حقیقیه سی
تعین خصوصنده اونلری ده برر معیار صادق طانیادیغمی اعتراف
ایده جکم . قناعتمه کوره بدیعی مسأله لرده خلقك سسی هر زمان حقك
سسی دکل در . بیلیر سکز که محیطك تقدیر واهالی اوژرینه بنای فکر

ایتمک متوفی « فرانسیسک سارسه » نك مسلك انتقادی ایدی . سزك
قدر متبع بر مخاطبه قارشى بومسلكك مجروحیتی اثبات شبهه سز حشودر .
بو حقیقتلره بناءً اوروپالی عصری مسلكداشلر كنز دائماً تحلیللارینه
براز تبسم و قرارلرینه بیوك بر حصه ریب و تردد وضع ایدیورلر .
وظیفه انتقاد اولق اوزره مثلاً « پول ده ژاردهن » و « ژول لومه تر »
کی بعضیلری ای آکلامق و کوزل آکلامقله قناعت ایتدیلر ؛
و بعضیلری از جمله « ویلمن » و علی الخصوص « سنت - بوو » معلوم
عالیکز اولدینی وجهله انتقاد نامه یالکز صنعتکارلرک بر نوع تاریخ
طبیعیسنی تأسیسه چالیشدیلر . فی الواقع انتقادی عقامتدن ، الدامق
تهلکه سندن و تصلب قورولغندن قورتارہ رق بر صنعت یوکسکلکنه
چیقارہ بیلمک ایچون باشقه چاره یوقدر .

علم ایچون بدیعیات مباحثنده مطلقیتی انکار ایتک ضرورتی واردر ؛
صنعت موضوع بحث اولنجه آنحق و آنحق نسبت قبول ایدیله بیلیر .
هندیلرک « ویسمارا » دیدکاری غریب بر کلبك کی انسانده حسب القدر
اوزرینه قوندینی یاپراغك و چیچكك رنگنی آلمغه فطره مجبور اولور
و تلقیات بدیعیه سی ده بورنکلردن بری در . بونك ایچون بر صنعتکار
ایله آنارینی انتقاد ایدرکن اونلره عائد زمان ، مکان ، تربیه ،
و ایجابات اجتماعیه ظروف و قیودینی داخل حساب ایتک بزواجیه خلاص
اولویور . مثلاً ثروت فنون ادبیاتی مناقشه ایدیلیرکن تخطر ایتک لازم
کلیر که بز اك آغیر استبداد آلتنده ازلش برنسل ادبی یز ؛ بزم دیلمز
بوتون قوتی ایله سویله مه مک ایچون کوستکلنمش بررقت عضوایدی ؛
آنحق سکوتك یاخود ریانك انکشافنی تشویق ایدن بردورده تضییقك

معنی "تقیص ایتدیکی برالهام ایله یازدق. نا محدوده اک بوغیجی طارقلر ایچنده چالیشمق نه اولدینی سز بختیارلر بیلمزسکز. اثرلرمزده بالجبوریه قبول ایدلش مظلومیت ضلالتلری یوق دکل در؛ مثلاً نسبی مغلقیتی او ضلالتلردن بری اولق اوزره تلقی ایدرسه کز آلامش اولمازسکز. عهدحمیدیه قادینلر مرکز کوزللیکی کبی سانجه لرده قاره و قالین ثورتولر آلتنده مکتوم یاشایه بیلیردی. بزم سلطنت مطلقه سنه لرده کی فعالیت قلمیه مزه ضمنی بر مجاهده دینه بیلیر: اوزمانکی یازیلرمن کوزلرینی، کنجلیکنی، والحاصل کوزللیکنک بر بیوک قسمی تحکم جراحلری النده براقش برر « معلول غازی » در!.. باشدن باشه مملکتی ییقان بر قوتک تأثیر شتامتدن او معلول غازیلر سایه سنده ادبیاتمنزی بر درجه یه قدر اولسون مصون طومغه موفق اولیشمز سزک کبی ذکی بر مورخ نظرندمه مستثنی بر مشکوریتله تلقی اولونمق، او خدمته چوق قصور باغیشلامق و ثروت فنون عالمه سی ارکانندن قسم اعظمی حقه ده روا کوردیککز سرت مؤاخذلره محل کوزولمه مک لازمدی. کندیم ایچون سوبله میورم؛ زیرا سایان نظیف، فائق عالی، کمال زاده اکرم، جلال ساهر، فلان حقارنده کی حق سزلقلر کزه نسبتله بنم اک او جوز قور تولدیغمده شبهه یوق. همده بن آلقیش و ایضلق بایراملرنده او یله کوسلر دیکه مشمدر که هیچ بر سس آرتق بنی متعجب و متأثر ایدمز. اکر بو قلندرلک قوتی قازامش اولماسه یدم علمیه ده کی عزو یات چوقدنبری بنی حایم نعوم بکک دارالتداویسنه کورتورمک لازم کلیردی!

موسیقی خویلری یوموشاتیر، دیرلر؛ بن بیلیرم که ادبیات او یله

دکل در. اونک ایچون بنده کزدن بحث ایدرکن شیوه کزک آلدینی مفراطیتیزلکی معذور کورویورم. همده خلاصه کلام اوله رق: « فنا یازیورسک! » دیمک ایسته میورمیسکز؛ بو بنم هر کسندن اول کندی کندیمه ویردیکم قاره خبردی. بلکه بتون فکرلر کز آره سنده اک زیاده صمیمیتله تصدیق واشتراك ایده جکم رأی عالیکز بودر. فقط بر باقیمه بنم قلم کناهلرمدن ادبیاتمنز نمون اولمالی! زیر بنده فنا یازمامش اولسه م، آکلاشیلیور که، ادبیاتمنزده شهکار ازدحامی حاصل اوله جقمش! شهادت علیه کزه نظراً ثروت فنونک سکوتی تعقیب ایدن سنه لرده نفائس مبدعلری او یله قالابالق که... او قدر کونشیر آره سنده وار سین بنم کبی ایکی آتیمق فوسفور یله برده آتش بوجکی تتره سین. باقکز او حقیر بوجک هیچ موجود اولماسه یا خود هیچ یازمامش اولسه یدی طولایسیله سزک کوزل تاریخکزه یکرمی صحیفه قدر کوجوله جکدی. دیمک ایسته رم که ایی کوتو اعمال قلم ایتمش اولقله هیچ اولمازسه سزک کتابکزک جئه سنه خدمت ایتمش اولدم. بو خدمتمه مغروراً حقمده کی فکرلر کزدن بعضیلرینی تحلیل ایتمه مه امین ایم که مساعده بیورورسکز.

اول باول، یک مبدول اسناداتکز آراسنده اک صیق تکرر ایدن استهزا بحثنده سزدن آریلا جغم؛ مثلاً بنده کز بر مناجاتمه کی:

بشریتله مقشخرکن بن

دیدیلر: «بر آووج چامورجدک!»

سکا شکواده حقلم سندن

سن چاموردن بو عبدی خلق ایتدک!

قطعه سنده هیچ بر تهکم شمه سی حس ایتیورم . بنم بیلدیکمه
 کوره بونده مندج اولان « سرزنش فکری » در . سزک بونی
 آ کلاممکزی امکان داخلنده کورم و آ کلادینی حالده آ کلاماز
 کورونمک بکا حقیقتاً آ کلامامقدن دها شایان اسف کلیور .. خایر،
 حسیب بک افندی ، نه بومنظومه ده نه باشقه اترمه ، بن حقیقی معناسیله
 مسپهزی دکل ایم ، واستهزا المدن کز . او آنجق ره نان کی ، آناتول
 فرانس کی چوق اینجه دماغلرک کاری در . بنم یابه بیلدیکم و یاپدیغم
 آنجق اکثریتک چاتینمش قاش و بوروشوق جبهه ایله تلقی و تحلیل
 ایتدکلی بعضی مسائلی بیق آلتی کولومسه یه رک مناقشه ایتکه منحصر
 قالیر . بوکا تهکم دکل ، شاقا یاخود دها عامیانه تعبیرایله آ لای دیمه لی .
 لطیفه واونک زاده طبعیسی تبسم ، بن بونلری قلم پارماقلمده ایکن
 اونوتسم بیله بری دماغمه دیکری دوداغمه : « بز بوراده بز ! »
 دیرلر . بو بر خصلت مسأله سی ذر . نه یابه ییم ، سینیر ضعفندن و قاره
 سودادن مصاب دکل ایم . « زاویه فلاسفه » کی « او علمه مکتوب » لرمده
 متنوع ملاطفه تجلیاتی در ، اونلره فرنکلرک « فانتازی » دیدکلی
 لهویات قلمیه دن زیاده قیمت طانیم وانتقاده دکرلری اولمادیغنه قانع ایم .
 دیکرجه تمدن نیک و بد فکرلرینک قطعیتی ایله استهزا ایده رک فضیلتکار
 اولموق ده یک ممکندر : ایشه یوقاریده آدلرینی ذکر ایتدیکم ره نان
 و آناتول فرانس . . بیلیرسکز که حیات شخصی سه نظر آ بر ولی
 دینه بیلدیکم آرنست ره نان عالمده هیچ برشیک حقیقه جدی اولمادیغنه
 قانع دی ؛ حکمت ازلیه یه تهکم مفتاحیله نفوذ ایدیه بیلیر ، دیردی ؛
 واونک ایچون اخلاق مفهومی بدیعیا نه داخلدی ؛ اونجه فاضل آدم

بر صنعتکاری که عمر بشر ایچنده کوزللیکی تحقق ایتدیریوردی ،
 هیکل تراشک مرمر اوزرنده و موسیقی شناسک اهتزازات اعانه سیله تحقق
 ایتدیردکاری کی ...

برده بیانات علیه کزه نظراً بنده کز حسک کوره جکی ایشی ذکا
 ایفا ایدیه بیلیر فکری نه ذاهب ایمشم . بیلیم ذات عالی کز کی روحیا نه
 التفاتی یوق ، یاخود بنده کز می یا کیش بلله دم ؛ بن صانیوردم که
 هر ذکا بتون مواد ابتدائیه سنی حسدن آلیر و قابلیت ذکا ئیه قابلیت
 حسیه مراد فی در . روحیاتدن او کز ندیکمه کوره حس ایله عقل آره سنده
 ناقابل ازاله برارتباط طبیعی واردر ، او قدر که بیوک متفکرلر همه حال
 شاعرانه دوشونورلر وانسان یالکز طبقه سنجاییه سیله دکل جلدی ،
 قلبی ، و بتون اعضای موجوده سیله اعمال افکار ایدر ، دینه بیلیر ؛
 مصاحبات ادبیه ده کوکل و هیجان دیدکلمزده برر منظره ذکادر .
 تا بیکلرجه سینه اول آرسطونک کشف ایتدیکی مبادی روحیه دن در که
 هر زاده ذکا بر مدت مشیمه حسده یاشار . هیچ بر ذکی آدم غیر حساس
 اولاماز و حسدن ذکا آریلاماز . طویارسکز ، دوشونورسکز واجرا
 ایدرسکز : ادبی اولسون ، غیر ادبی اولسون فکر بو اوچ عملیه
 متعاقبه دن طوغانر . شوقدر وار که بو طوغان فکر ، هر بر مرک موهوبات
 و مکسوباته کوره ، متنوع منظره لر آلیر . ذات عالی کز جوشغون
 براسلوب ایله : « فکر و ذکا بدلا مقیاسلردر ، آلدانه بیلیرلر . آلدانمایان
 حس در . » و جیزه سنی یازارکن غالباً « برغسون » ک فلسفه سندن ملهم
 اولدیکز ؛ چونکه حسیات ، شمه سز ، عقلدن زیاده حسه استناد ایدر .
 اکر بوتخمنیم طوغروایسه مع الممنونیه اعتراف ایدرم که بن یازیلرمده

الهامدن زیاده منطق حصه سی کورمک ایستهرم . بنجه صنعت حسدن مایه سنی آلمالی و آنجق ذکاتک دارالاصطفاسندن سوزولد کدن سوکره ساحه شهوده حیقمالی . بو شرائط ایچنده آلدانه تهلهکسی ، سز دیورسکزر که ، چوغالیر ، بنده کز ادعا ایده جکم که مسأله برعکس در . سرك دلیکزر نه در ، بیلیمورم ؛ بنده کز اثبات مدعا ایچون بشرک بتون تاریخ دماغی سنی اشهاد ایده بیلیم .

مقام اندازده اثرلرمک اوزرینه اسدیکندن بحث بیوردیغکز فنا روزکارینه کلنجه ؛ بنده کز آلفرد دوموسسه کی ثولورکن : « دوستلر ، باش اوجه بر سوکود دیکیکز ! » دیه جک شاعرلردن دکل ایم . سوکودک کولکه سنده کی خفیقلک کی زائرلرک کوزیاشنده کی طوزده بکا بی لزوم کلیر . حتی :

قدرمی سنک مصلا ده بیلوب ای باقی
طوروبال باغلا یه لر قارشیمه یاران صف صف

تمیزی بیله بشری بر اثر ضعف عد ایده رم . بنده کز فانیلکی بلا انکسار قبول ایتش بر فانیم . اوکا قانع ایم که هیمز منظوم ویا مشور ، انفس ، یاخود علی العاده یازلم ، ابدیته نسبتله مقاله یومیه قارالایان فزته جیلرز . بر کون بوش وقتکز اولورسه هیمزک پیرمز استادمز ویقتور هوغوی کوزدن کچیریکز : تسلیم ایده جکسکزر که الی آلمش سنه اول فرانسه یی و فرانسزجه بیلنلری هیجانندن مست ایدن نشیده لرینک شیمیدیلک یوزده طقسانی تاریخک بایات لذتی آلمش و همان بتون حرارت حیاتیه سنی غائب ایتش در ؛ یارین اوته کیلرک نصیبی ده او اوله جق . ارض فانیه اوزرنده هر شی کی سرك « لایموت »

دیدیککزرده فانی در . بلکه بر آز دها اوزون عمرلو بر فانی ... بو قدر جق فرق ده ئوزونتو ایله داخل حساب ایتمکه دکمز : طوغروسی بودر که بز ایکی نفسلک عمرمزی خولیلر ، شعرلر و افسانه لرله اوزاته اوزاته ابدیت واهمه سنه ایصال ایتشز . هیمز شیمدی تخر ایده جک صو طامله سی ایچنده ییلدیزلرک عکسینی آلامغه چالیشان غافلرز . برآز دوشونجه کندی کندی : « فنا و بقا ، یاربی ، نه معناسز کله لر ! » دیورم . زیرا بوتون موجوداته بر باقیمه فانی و بر باقیمه حی و قیوم دینه بیلیر . خالی دیدیکمز یرلرده هر موسمک یکیدن بنا ایتدیکی نه قدر نباتات بلده لری و نه قدر کوزه کورونمز حویات جمعیتلری یاشایور . بیلیرسکزر که غالبه ئولدیکی کون نیوتون طوغدی : ذکایه ایستهر فانی ، ایستهر باقی دیه بیلیرسکزر . بنجه غالبه و نیوتون ایکسی ده عینی ذکا هیولاسنک بر طرفی مثابه سنده در ؛ برینک وفانی ، دیکرینک ولادت ایله ذکا آنجق کوملکی دیکشدرمش کی اولیور . حقیقته یالکزر بر صیوروت دائمه وار : یرده و کوکده ، زرده و نامتناهی لکده ، هر طرفه کوردیکمز او .. یورولق بیلمز بر معمار متادیا یبقار و قورار : بزلرده اونک بدیعیات ساحه سنده کی فعالیتک خرده بینی رنجبرلری و امربرلری یز . مع مافیه بزده بقایاسندن شبهه ایتدیکمز بر ماده واردر : هیچ دیکشمز و هیچ صارصیلماز : عشره استناد ایدن غفلت بشریه .. باقکزر او ، بدایت تکوینده ناصل ایدی ایسه سلسله ازمه نك صوکنده ده اوله قاله جق . براز اوکا دوقونایم دیدیکزمی ، سزی طقوز کویدن قوغمقله اکتفا اولونماز ، ارض اوستنده اوطوره جق یر بولامازسکزر ... ریا زمزمی ایله ایصال ایتلمش

قالین پاموقلره صاریلی حقیقتلری کورمکدن ئورکینلر نظرندە یک چوق
اضداد کبی بقا و فنا مفهومیله ده بری برینه قاریشیر . بونک ایچون،
آثارمک اوزرینه اشدیکنی خبر ویردیککز فنا روزکاری آفرده
دوموسسه نك سو کودینک کولککسی یانسه قید ایده بیلیرسکز ، عزیز
مسلکداشم .

عمومیت اعتباریله اثر قیمتدار کزک ایکی خصیصه سنی شایان نظر
بولدم : بری شوکه جمهور محریمنزی ذهناً ایکی بیوک صنفه آییره رق
برطاقنده علی الخصوص مزیتلر آرامش وقصورلرندن مع الممنونیه تعامی
ایتمشسکز، دیگر قسمنده بالعکس نقیصه لر آرامنی مرجع کورمشسکز .
برنجیسنه هیچ دییه جکم یوق ، زیرا منقذک وظیفه لرندن اک فائده لیلی
هر کوزک کورده میه جکی کوزه لککری کوستره رک جمعیت محیطه نك
ذوق بدیعی سرمایه سنی چوغالتمق در . بوندن ناشی در که پول بورژه :
« هر شیده Sympathie بیوک اصول در . » دیر . وینه بوندن
ناشی در که رهنانه کوره « انتقاد ، فطین ، مدرک و نریه بر صورتده
هر مؤلفک اک قیمتلی اثرلرینی وهر اثرک اک قیمتلی پارچه لرینی طویلامق
واونلرک اینجه ونفیس عطرینی سومورمک در . » بو فکرلرینه اضافه
دیور که : « خطا آرامق آراتق انتقاد ادینک خارچنده در . » بو
جهتله ادبامزک ایکنجی قسمنه قارشى اختیار ایتدیککز نقایص جولنی
کلفت زانده کبی تلقی ایدیورم . حسیب بک افندی ، دائماً قصورلرک
اوزرینه ووران معذب بر کونش وارد در : منتقدک اوکا یاردم ایتسی
آنجق فضله بر معذبلك اولور . بو طرز انتقاد معلم ناجی مرحومک
کندی سومدکلرینی دوشورمک ایچون التزام ایتدیکی براز مدخول

بر اصول در ، و اويله اولدینی ایچون آوروپالی مسلکداشیر کز او
اصولی مسارعة ترک ایتدیلر . فرض ایدمک که فائق عالینک - کنديسنه
نازم کچه جکندن امین اولدیم ایچون اونى ذکر ایدیورم - منظومه -
لرنده کی ترکیب توصیفی قالابالغی بیوک بر قصور اولسون : او قصوری
امین اولیکز که هان هر کس حس و کشف ایتکده کچیکمز ؛ بناء علیه
سزک اونلری شهره مصروف همککز حاصلی تحصیل قیلندن قالیر .
حال بو که فائق عالینک اثرلرنده هممزک کورمک موفق اولامایه جغمز
کیزلی کوزلککری میدان چیقارمغه صرف همت بیورسه دیکز البته
یورغونلغکز دهامشکور اولوردی ، وامر انتقادى حقیقه عصری بر
صورتده اجرا ایتش اوله جقدیکز . اما دییه بیلیرسکز که : « فائق
عالیده اويله کوزلککری یوق که بن تعینه چالیشیم ! » او حاله فائق
عالینک تاریخ ادبیاتده یری اولاماز ؛ اونى هیچ ذکر ایتمه مکز
مرجحدی . بنجه فائق عالی حقیقه بر بیوک شاعر در و بولق ایستین
اونک وصف ترکیبلری و ترکیب توصیفیله آره سنده چوق یوکسک
وصیمی شعرلر کشف ایده بیلیر . یالکز ظرف وقشره طاقیلوب قاله جق
واونلرک ایچنده کی لى اهل ایده جک اولورسه ق بالطبع بزم ایچون
فائق عالی نامنه یالکز بر خیمه کاه وصف ترکیبی قالیر .

دقت نظری جلب ایدن بر جهتده فرانسزلرک **Médiocrité**
دیدکلری صنفه قونیه جق بر چوقلرمزی اوزون اوزون انتقاد لایق
کور دیککز حاله حقیقه قیمتلی شاعرلرمزدن بر قسم مهمنی ذکره
شایان بولمایشکزد : مثلاً معلم ناجیه اتوز صحیفه یه یاقین بر موقع
تخصیص ایتشکن اونک قوتنده و بلکه اوندن دهام قوتلی بر شاعر

اولدیغنده شبهه اولمایان « علی روحی » بکی نحت سکوتده ترك ایدیور-
سکز. ینه مثلا معاصرلرمزدن ازمیرلی توقادی زاده شکیب بک استادمز
کبی چوق کوربوز وایجه شاعرلرمزدن اولدیغنده شبهه اولمایان مدحت
جالی اهامل اتمشسکز ... بونلره اثر نسیان دینسه بيله تاریخ یازان
ذات ایچون نسیان مقبول بر عذر تشکیل ایتمز .

بضاعه کزک مع الزیاده مساعدہ سنی کوردیکم ایچون آتیا بو
بوشلقری ده تلافی ایده جککزدن امین اوله رق بروجه پیشین تقدیم
تبریکات واحترامات ایدرم افندم . قارتال تپه ، 1926

جناب شهاب الدین

برنجی جواب :

جناب شهاب الدین بک استادیمره

محترم استاد ،

بر کتابم چیقدی که یا مدحیه یازدیلر ، عرشه چیقدم . یا هجویه
یازدیلر غیاہ ایندم . لاکن سوه نلرک مدحیه سیله ، سوکنلرک هجویه سنی
بربرنده اریته رک ینه کنیدیمی اولدیغم یرده براقیورددم ! ایسته مشدم که
نه اولیله حدسز چیقایم ، نه اولیله حقسنز اینه یم . حالبوکه کیم اولدینی کبی
کورولمش و کیم اولدینی کبی کوره بیلمش ؟ عینی شی انسانلره قارشی
بر منشوردن کچن حزمه کبی رنک رنک عکس ایدیور و هر انسان
عینی شیئی باشقه رنکده کوریور . دکلکی که بریلاق کبی انفعاله صفحه یز ،

بزه عکس ایدن ای ایسه ویردیکمز صدا اییدر ، دکلسه دکل . تجربه که
حقیقتک مکتبیدر ، کتابک انعکاسلری ده کتابی یازانه آکلاتدی که
اونی یکپاره مدح ایدن بنی دکل کندی ذوقنی مدح ایدیور ، باشند
باشه هجو ایدن ده کندی انفعالی تشهیر !

حالبوکه کوزل ، ذکی ، وقور و عالمانه مقاله کزک بوتون خصوصیتی
اونلردن آیریلیشنددر . کورددم که نه یالکز مدحیه یاپیورسکز ، نه
یالکز هجویه . یریر جمیله شکلنه بورونمش مدحلرله ، یریر علم و معلومات
غازه سی آلتنه صاقلانمش پچه لی هجوملری برلشدیرن تنقید کزک قارشیسند
« ایشه بریازی که انسانی برآز چیقاروب برآز ایندیروب ینه اولدینی
یرده براقیور . » دیدم . دوردینی یردن ممنون بر کیمسه صفتیله تنقید کزه
متشکرم استاد !

کتابی یازانه قارشی اوقدر بیطرفسکز که کتابی یازانک اسمنه بيله
دقت ایتمه مشسکز [*] هپ « اسماعیل حبیب » ی « اسماعیل حبیب »
دیه یازیورسکز . لاکن نه ضرر ، یازانی اوقومامشسکز ، دکلکی که
یازیلان اوقونمشدر . حالبوکه ، آرقاداشکز محمد رؤف بک افندی ،
« یکی سس » ده نشر ایتدیکی بر تنقیدده - بیلیم او یازی بی و اوکا
ویریلن جوابی کوردیکزمی ؟ - یازیلان کتابی اوقومامش ، یالکز
یازانک اسمنی اوقومشدی . تسلی آرایان زهدن بولاماز ، آکلادم که
ایکیکز برلشنجه یازان ده یازیلان ده اوقونمش اولیور !

[*] بو خطا غزته مزه عائددر . کچن نسخه مزده حروفات اسکی اولدینی
ایچون تصحیحندده بو اسم یا کشفنک فرقه واريله مامشدی . جناب شهاب الدین
بک افندی استادیمر مقاله لرندده اسمی دوغرو یازمه شلردر . (کونش)

اوزون مقاله كزه بش آلتی سطرلق چوق جیهله كار بره مقدمه ایله باشلايورسكز. كتابی غبطه سز او قومامشسكز. بو، نه ذکی بر تعیه در جناب بك افندی، سزك كه كتابدن انكسار كنز لازمدی، منكسر اولوناچق یرده اولماق، یا انكساری دویمیاچق بر دوینوسزلنه، یا انكساری آریتن برولیلکه، یا انكساری کیزله ين بر مهارته باغلیدر. سز كه سنه لرجه بیکرله قلب و ذكای دوینولاندیردیکز، یالکزدوینولول دكل، بك چوق دوینولول اولدیغكزی اعترافز اك طبیعی وظیفه مزدر. صوكر « مسیح » ك تمثیل و بزم ولیدر سزك تلقین ایتدیكى فلسفه یی ایسه نه سز قبول ایدرسكز، نه اونى سز اسناد ایده جك بر کیسه واردر. او چونجی شق قالیور. هم منكسر اولوق، هم انكساری بللی ایتمهك، بو كه اینجه بر مهارت وماهر بر ذكا ایشیدر، ذاتاً ایمان ایتدیكم و هر كسك ایمان ایتدیكى ذكا كزك هنری بر داها آكلادم و بونی بر داها آكلا ندیکز استاد!

کنیش یاراقلى مجموعه نك دورت صحیفه سنی دولدیران اوزون، فقط طائلی مقاله كزك، قیمتلى معلومات ویرن ستونلری آلتنه بوانكساری اوقدر كوزل سیندیرمش، اونى علمكزك غبطه ایتدیكم انجلاسیله اوله یوموشاق اورتمش، و اوانكسارك اوستنده کی هویته اوله سینیر سز کورونمك ایسته ين بر وقار تجلاسی ویرمشسكز كه اكر بو مقاله كزك قارئی كتابی و کتابده سزى او قومشسه كوستردیکكز تمكینك عظمتنه محقق حیران قالاچق: قدرتك اك باهر بر نشانه سى كه حیران براققدر. نه قدر قدرتلیسكز جناب بك؟

لاكن بو قدرتی هر كس كوستره میور. قیمتلى شیلر كه هر كسك

یا پامیاچنی شیلردر. هر كسك یادیغكزی یا پامادیغی او قدر بللی كه! مثلاً، منسوب اولدیغكز ادبی زمره نك سزلردن صوكر اك قدر تلی شهرتی اولان محمد رؤف بك افندی بیله بو قدرتی اظهار ایده مه دی. اونك كه داها آز منكسر اولماسی لازمدی. اوله ایكن اوقدر انكساری طیشه ووردیران بر مقاله یازدی كه... شه سز بو طرز داها صمیمیدی. صمیمیتدن باشقه مزیتی اولمادیغی بیلن بر کیسه صفتیه او طرزى داها قیمتلى كورمشدم. لاكن انسانلر هر ایشده ایسته دیكمز كی دوشونمور، اونك یادیغنه بر نوع بحریكسزك، افندیكز یادیغنه مهارت دیورلر: ماهر اولوق بر نقیصه دكل؛ بالعكس بویوك بر مزیتدر، دكلى استاد؟

مقاله كزده كتابی یازانه قارشى اك ذروه لی بر مدحیه كز اونى بر عالم كی كورمكزدر. سز بنم نه بحریكسز بر ادبیات مورخی اولدیغی آكلا یكز كه او اك شاهقه لی مدحیه بكا اك چوقورلی بر هجویه كلدی! بونی چوق صمیمی سویلیورم، جناب بك افندی، ننه كیم آرقاداشكز محمد رؤف بك افندی یه ویردیكم جوابده شو سطرلری یازمشدم: «... هر كسك طبیعتی بر دكل. بن کتابده عالم كورونمیه یم دییه علمی آریتدم. هم شه سز جهلمدندر، بنم یكانه علمم، بزده هنوز علم اولمادیغی بیلمكندن ایلری كیده مه دی!» بری برنی آكلامانك اك دوغری یولی، كه اولدیغی كی كورونمكدر، اولدیغی كی كورونمك ایچون، ایشته حضور كزده ده اعتراف ایدیورم، عالم كورونمكی بیله یدم او كتابی یازمازدم.

علم، اثباته محتاج، جهل، اثباتدن منزهدر: دكلى كه عالم اولمایى

عالم کورنسکز، علمسز لکمی تکرار اظهار ایچون دکل، کوروشکزی علمیه تصحیح و تعدیل ایچون اعتراف ایدیورم که مقاله کزده هپ « معلوم عالیکز... » دییه باشلایان اوعلمانه ایضاحات آراسنده برچوق اسماری بیله ایلاک دفعه یازیکزله اوکرندم. مثلاً « ماقوله یی بیلمم، » رنه دومیق « یی شیمدی سزدن ایشیتدم، » پول ده ژاردهن « له « ویلهن » یی هیچ او قویاندم. بیلمه مک بلکه عیدر، لاکن بنم بیلیکم شوکه بیلمه دیکم حالده بیلیر کورونمک داهای عیب اولور. بو قتمرلی عیدن قورتولمق ایچون حضور کزده اولدیغ کی کورونمک ایستهدم. هم بویله کورونمک، اولدینی کی کورونتی، اولدیغندن فضله کورمک لطفنده بولونان افندیزه ده بلکه بر ایلیکی اولور: بو سایه ده ایکیمزده برر شیدن قورتولمش اولورز، دکل افندم، سز فضله کورمکدن، بن فضله کورونمکدن!

کتابی تنقیده کی طرز کزده کلنجه: بونده ده آیری بر ذکا آبده سی ابداع ایتمشکز، جناب بک افندی، هجومکزی دوغریدن دوغریه دکل، بالواسطه یاییورسکز. اثرده کی خطالری جیمیزلامغه بدل صانکه کتابدن هیچ بحث ایتیمور کی کورونمک بویله بر اثرده بولونماسی لازم کلن مزیتلری تعداد ایدیورسکز. بالنتیجه بوندن کتابده او مزیتلرک بولونمادیغی، و بالطبع بوندن ده کتابده او مزیتلرک ضدی اولان قصورلرک بولوندیغی آکلاشیلیور. بر آزدولامباجلی بر طرز آما، ضرری یوق، بالعکس فائده سی وار، اقتصاد جیلرک بک سودیکی بالواسطه ویرکیلر کی، تأثیری فضله اولدینی حالده آجیسی آز اولویور!

هر حالده ایچه بر زمان کچمش اولاجق، بیلمم کیمه قارشیی و بیلمم نه وسیله ایله بر مقاله کزده، کوزل بر اسلوب آتنده هجو ایدیلمکه بیله راضی اولدیغکز مألنده بر جمله یازمشدیکز. او زمانکی جمله کزک شیمدی اک موفق بر نمونه سنی ینه کندیکز ویرمک ایسته مشسکز کی، بو بالواسطه هجوم ایدن دولامباج تعصیلی، دولغون معلوماتی، کوزل یازیکز، امین اولکز که هجو ایدیلمک بیله خوشنه کیتدی! مزیتک حق تقدیردر، اوتک مقاله ده، او نه رنک رنک مزیتلردر که، یالکز طیشدن آکلایان برادر که کوره، اوستونلرله یازیلر درین علمکزی ومعلوماتکزی اظهاره بر وسیله اولمش اولیور. داهای ایچدن آکلایان دیگر برینه کورده ده او صایدیغکز مزیتلرک ضدی اولان نقیصه لرله کتابی یازانی خرد وخاش ایتمش اولیورسکز. هم طیشه، هم ایچه باقآن باشقه برینه کورده ده هم علمکز شهر، هم صولتکز تأمین ایدیلش بولونیور: بو، برطاشله قاچ قوش ووروش استاد، اصل وورولان که بنم، ینه « براوو، آوجی...! » دییورم!

کتابده، کزک دوغریدن و کزک بالواسطه تعداد ایتدیککز خطا ونقصانلره کلنجه: ایلاک بولدیغکز قصور اثرک شخصی اولوشیدر. بوکا « انطباعی انتقاد » دییورسکز. و دیگرلرینه ترجیح ایدیورسکز، یالکز قطعی قرار ویرمه مک شرطیله... نته کیم « برونیه ر » کوره بونک ضدی اولان قطعی حکملی بر انتقاد ممکن اولدینی حالده ذات عالیکز ممکن کورمیورسکز. بنده کزده ممکن کورمیورم. آراده بوسورتله اختلاف یوقکن ینه اختلاف اولوشی بشوندن چیقسه کزک: رنه نان و آناطول فرانس کیی تنقیدلرنده ری قالمالریی تقدیر

بویوردیغکز بویوک مقدرلده کی « تردد » ، امین اولیکز بنده کزدهده وار ، یالکز اونلر بو ترددی حکملری ویریرکن کوستریورمش دگلی ، بنده کز حکمی ویزمه دن کوستریورم . اونلر قارئلرینه قارشى « دیدیکمه قطعی حکم ویرمه » دیور اوله می ؟ بن حکم ویریورم ، فقط « بکا باقه ! » دیورم . یعنی اونلر حکم ویرله مز . دیورلر ، چونکه حکمه کوکه نه میورلر ، بن حکم ویریلیر دیورم ، کندیمه کوکنمیورم ! دیمک که یالکز ترددی « عطف » ده آریلیوررز ، اونلر بونی ویردکلری حکمه ، بن حکمی ویره نه یوکه تیورم : بو قدرجق آریلیشی ده اونلره ارتقا ایده مه ییشمه ویریکز استاد ، یوقسه « عدم قطعیت » خصوصنده اونلرله ده ، سزله ده برلشمش اولیوررز دگلی ؟

کتابک دیکر مدھش برقصوری : اوردن زیاده مؤثرلره اوغراشمش . یعنی یازیلانک قیمتندن زیاده یازانک اخلاقی قیمتی دوشونمش . اگر بویله یاپدمسه بو ، یالکز کتابک مدھش برقصوری دکل ، کتابه بوتون بر اولوم ، یازانه حدودسز برکوچوکلک اولور . کتابی یازان که اونک عکسنی یاپدم صانیوردی . مؤثرک اخلاقیله اثرک قیمتی اولچن دکل ، اثرک قیمته کوره مؤثرک اخلاقی اولمادیغنی بیله دوشونمیه ندی . عجباً بیلیمیه رک بو اساسلی املاک خارجنده برقصامی یاپدم ؟ دییه کتابی آچدم ، اولاً ذات عالیکزه عائد صحیفه لره باقدم ، او اتهامه حق ویره جک بر ذره کورمه دم ، دوستلر کزه باقدم ، اوله برشی بولامادم . بالعکس بر داها آکلادم که مؤثرلرک اخلاق وطبایعندن آنجق اثرلری آیدینلا تاجق نقطه لره اعتباریله بحث ایدیلش . اوله ایسه بو اتهامه معروض قالیشم نه دندر ؟ بو ، احتمال بعضی اثرلری ایسته دیککز قدر

بارلاق کورمه ییشمی او اثرلرک صاحب لرینی ایسته دیکم کی بولاماییشمه حمل اتمه کزدن نشأت ایتدی . لاکن کندی ظنمزی باشقه سنه عائد بر نقیصه دییه عکس ایتدیرمه که حقمز وارمی جناب بک ؟ اوله بر ظنکز وارسه تأمین ایدرم که ای کورمه دیکم بر اثرک صاحبی ملک ده اولسه او اثر ای کورولمیه جک ، بالعکس ای کوردیکم بر اثرک صاحبی شیطان ده اولسه او اثر ای کوروله جکدی !

آما ای کورمه دیکم مطلقا فنا ، فنا کورمه دیکم مطلقا ایمیدر ؟ کندینی هیچ یا کیلماز ظن ایتک یا کیلماک الک قویوسیدر . ای دیدیکم فنا ، فنا دیدیکم ای اولابیلیر ، بو باشقه ، فقط ای پی ویافنالی اوردن دکل ، اثرک خارجنده کی اسبابدن المی : یوق . . . بو ، یا غرضله معلولیتدر ، کتابده بحث ایتدیکم کیسه لره هیچ بر علاقه م یوق که اک غرضکار بر کیسه بیله غرضی عقلنه کتیره بیلسون . بو ، یا تأثیره قایلیمقدیدر ، او کتانی یازان که قطعی اولارق بیلدیکی یکانه مزیتنک صمیمیت اولدیغنی ادراک ایتک تسلیسیله یاشیور : اونى بویکانه تسلیسندن محروم ایتک ظلمکارلغنده بولونمقدن مزه سکزدنر دگلی استاد !

ادبی دورلرده کی ذوقلرک تحوونی نه قدر کوزل بر بلاغته آکلاتیورسکز ، جناب بک . یالکز ، اول امرده ، بنم اولچویه کله بن ذوقه اولچو طوتدیغمی چیتلا تمقده سکز . مادام که ذوقک اولچوسی یوقدر ، اونى طارتمقده ده بک اولچو آرانماسه کرک . قباحتم بو ایسه اولچوسزلکمه ویرکز ! صوکره دورلرده کی ذوقک تحوونی اوله آکلاتیورسکز که اونى اوقویان قاره معاذالله بنم کویا دورلرده کی ذوقک بقاسنه قائل اولدیغمه قناعت کتیره جک . حالبو که او یدی یوز صحیفه لک

قالین کو کده لی کتاب بوتون بو قناعتک ضدینی آکلانان برداستانک
حکایه سیدر !

باقکر کتابک مقدمه سنده بیله شونی یازمشم : « ادبیاتده فانی
بر طیشله باقی بر ایچ وار . او فنا دائماً تحول ایدیور ، او بقا دائماً
یاشیور . بعضی کره اولن طیشه باغلانارق یاشایان ایچی کوره مه یز ،
بعضاً یاشایان ایچیک ذوقیله دکیشن طیشک فرقنده اولما یز . بر ادبیات
مورخنک وظیفه سی بویکی ایشی آیرمق اولسه کرک . »

او فانی طیشده ایکیمزده منفقر ، لاکن باقی ایچ . . . یازیکزه
کوره غالباً بوراده آیریلقلغمز ایجاب ایدیور . نته کیم « هوغو » نک
بر کره زماننده کی لایتاهی تأثیرینی ، برده شیمدیکنی نسیاتی ایلری
سورمکده سکر . هوغونک دوری و ذوق دکیشدی ، آما ، لاکن
اونک بوکا رغماً بویوک بر شاعر اولدیغنی انکار ایدن کوردیکزیمی ؟
هم طیشاردن مثاله نه حاجت ؟ هیچ بریمز فضولی و ندیم کی یازیورمی یز ؟
لاکن اونلرک طرزی ، اداسی ، ذوقی اولدی دییه اونلرده اولدیمی ؟
همزده اولن شیشه اولمین شی وار . اولن شی شاعرلرک کندی
دورلرینه عائد عمومی اسلوبلری و ذوقلریدر ، اولمین شی ده لایموت
شعره ایرنلرک ابدی مظهریتنده تجلی ایدیور . کتابده بوتون امل
بو ایکی ایشی آیرمقدی ، بونی بلکه ایی یایامادم ، بوکا عقم ایرر ،
لاکن بو املمده حقسنز اولق . . . ایشته بو هیچ حقلی اولما یز .
مادام که اوزون عصرلرک ایهاملی شاهقه سندن بزه شعریتک لایموت
سیاسیله باقائلر او حق ازلیتدن ابدیته حاقیرییورلر !
« اثرلرک مقبولیتنه قبول عامه یی معیار یامق » ده کی آقصالقنی

یک حقلی اولارق هیجانله تصویر ایدوب کیتمشسکر . لاکن اونده کی
حقکر کتابده ده او یله یاپیلدیغنی آکلاتمق کیی بر حقسنزله امکان
ویرمک ایچونمیدر ، محترم استاد ؟ اکر بویله یسه ، او یله اولمادیغنی
یوزده یوز بیلن بر انسان صفتیله ، و عفو کرزه منوراً ، بو ضمنی
استادک بهتانه قومشولق یامغه هوسلنمش بر اتهام کیی کورونه بیله جکی
عرض ایتک اضطرانده بولونیورم ! کتابک ره سندن بو قناعتی
آلدیکزنی سوبله مه مشسکر که اوکا کوره جواب ویریم . بعضاً
کورونمز بر دومان کی یازمق قولای ، فقط او یله یازی یه جواب
کوچ اولیور . بو کیی نقطه لرده یازیکز دومان کیی خفیف ، سیال ،
لوند ؟ دومان کیی اوکلوم بوکلوم بر ارتقادر ، لاکن طوتولاجق
یری یوق !

« ثروت فنون » ادبیاتک ناصل بر دورده یتیشدیکنی دوشونمه مشم
کیی بر ادا آلان سطرلریکزی اوقورکن ، بیلیم نهدن دوداقلر مه
بر تبسم چیزیلدی . او یله تبسملر دوداقلره چوق حقلی بولونلدیغنی
زمانی کلیر بیلیمورم ، فقط شونی بیلیمورم که کتاب میدانده ،
و ثروت فنون دورنده کی او مدهش تضییق ناصل آکلاتدیغم ده کتابده
اولدیغنه کوره اوکا عائد صحیفه لر یا کتابی اوقورکن کوزکزدن قاچمش
اولاجق ، یا مقاله یی یازارکن حافظه کزدن !

مقاله کزک مهم بر قسمی ده کندیکزله آرقاداشلر کزک مدافعه سنه
حصر ایتمشسکر . چوق طبیعی ، چوق تأثیرلی ، چوق مشروع
بر مدافعه ، فقط دکلکی که ثروت فنون منظومه سی حقنده کی الطباعلرم
کتابده اوچیان بر کولسکه کیی دیزیلیدر ، بوراده تکرار نه و نه یی

سویلیهیم؟ سویلیه جگرم اوراده سویلنمش، سزده و هر کس ده سویلیه جگزرکی سویلیورسکزر ودها سویلرسکزر. او انطباعلرسزجه برر ایندیریش، سزلك مطالعهلرکز بنجه برر چیقاریشه بنم او ایندیریشرمله سزك بوچیقاریشلرکزدن بالطبع اوچشق حصوله کلیر: بن حقسزسم ایندیرمکلکم بوش بر أمك، وایندیریلن اینه یوب اولدینی یرده دوران دیمکدر. سزلك حقسزایسه کز یو کسکده دورانك، ایندیکی یرده دورماسی لازمش دیمك اولور. یوق ایکی طرفده حقلی ایسه قاره ایشك وسطیسنی آلیر! باشقه چاره وارمی استاد؟ کندیکزدن بحث ایدرکن یرر پاریلدایان ذکا جنبشلی آراسنده فضله تواضع یاپدیغکز آنلر اولور جناب بك افندی، مثلا ذكانك اینجه بر معیاری اولان استهزا الکزدن کلزمش، «او آتجق آناطول فرانس کبی چوق اینجه دماغلرک کاری» ایمش. بزرکه او ایشك الکزدن بك اعلا کلدیکنی بك اینی بیلنلرز، او یله یسه سزده تورکلرک آناطول فرانس اولمش اولیورسکزر. بو، بالطبع عینی آناطول فرانس اولمق دکلسه ده، اونك کیی اولمق دیمکدر. بعضی شرفلردن انسان محویتله استسکاف ایتسه ده انفسکاک ایده میور!

شاقاچیلغکزکی و شنلککیزی بردها تصریح نه لزوم واردی استاد! مادام که ربع عصری کچن ادبی حیاتکز باشند باشه اونك پارلاق بر دلیدر. اوحالکز که قدرتکزک اک سویلی طرفی، وبلکه ده سویلیلککزک اک بویوک قدرتیدر، اوطیعتکزی بیلدیکم ایچون شو یازیده بیه خوشکزه کیدر دیه فضله جدیتک ویره جکی آغیرلقه کورونمک ایسته مه دم. حقیقه حقکز وارجناب بك افندی، حیات که

ایکی دیبسیز قارا کلک اورتاسنده یر کبریت شعله سیدر، چاتیق قاشلی اولمغه دکیور!

بزم کتابده صنعتکزک حسدن زیاده ذکایه استناد ایتدیریلیسی قارشیسنده حسکز دلکیر اولدینی حالده ذکا کزده ممنون اولمامش. مقاله کزده ایکی دفعه بو نقطه یه تماس ایدیورسکزر. ذکا کزک کالی برده شونکله ثابت که تک باشنه مدح ایدیلشدن بیه خوشنود دکلدر. ومطلقا «حس» ی یاننده بولوندیرمق ایستیور. بن اوبله صانمشدم که او کندینی داهای پارلاق کورمکده و آرقاداشی «حس» ی داهای دون بولمقده در. مادام که او یله دکلس، وارسون صیم صیتی وقول قوله یوروسونلر، بویه اولورسه ذات عالیکزدن فضله بز قارئلر کزده داهای زیاده مستفید ودها چوق مستفیض اولورز!

حس و ذکا رابطه لری حقنده معلومات و یررکن «روحیات» ه التفاتم اولمادیغنی کشفده پک حقلیسکزر. افندیمز کیی اوزون سنه لرك تبعیله روحیاتک روحنه نفوذ ایده مه یشم شبهه سز تأثرمی موجبدر. یالکز بش آلتی سنه «ایسه» لرده روحیات اوقوتقم اضطرارنده قالدیغم ایچون اوهنوز قشر پیدا ایتمه مش سیال ودالغلی عالمک قابوغنده دولاشمق مجبوریتنده بولونمشدم. سزکه اونك ایچنی کورنسکزر، بن که ساده جه طیشنده دولاشانم، کوردیککیزی کوره مه دیکم اوقدر آشکار که کتابده سزه عائد یکریمی صحیفه لک تدقیقک صوکنده سویله دیکم یکریمی کله لک برایکی جمله جکدن قوص قوجه بر «برغسون» فلسفه سنک الهامنی نبهان ایتدیرمشسکزر! «فکر و ذکا بدلا مقیاسلردر، آدانا بیلیرلر، آدانیمان حسدر. لایموت اولان دویقم و دویورمقدر.»

جمله جگړې که حق کړنده کی یکر می صحیفه لك بر تدقیقك خاتمه سیدر .
او یکر می صحیفه دن صو کرا بویکر می کله ، او قویانه بلکه طبیعی بر نتیجه
کی کله بیلیدی . لاکن ساده جه او یکر می کله یی آله آلا رقی یکر می
صحیفه نك سوبله دیکی معنای آ کلا تمق شبه سز طبیعی اولامازدی : هر
ایضاح خلاصه ده بر تکلف ایسه ده هر خلاصه بر ایضاح اولامیور .
طبق بر آغا جك چکرده کده صاقلانماسی ، لاکن بر چکرده که بر آغا ج
دینه مه می کیی !

کتابمه « ایکی خصیصه » یی بالخاصه دفته شایان کورمشسکر :
بری ، بر قسم محرر لك یالکز مزیتلری اظهار ایتدیکم حالده تقیصه لرینه
آلیرمایشم ، دیکری ینه بر قسم محرر لك یالکز نقصانلری تشریر
ایله مزیتلری نه اغماضده بولونیشم . فقط بن کندی ظن ایدیوردیم که
هر کس حقنده ، مثبت ومنفی انطباعلرم نه ایسه اونلری ، اولدیغی
کیی عکس ایتدیریم . حتی بو کونکی ذوقه کوره هیچ سوه میه جکم
شعرلر و اثرلر وار که ، زمانه کوره اونلر ك حائر اولدیغی قیمتی
دوشونه رك تقدیردن ، وبالعکس خوشمه کیمه نی لازم کلن بعضی
شعرلر و اثرلر وار که ادبیاتك تکاملنه کوره اونلر ده کی آصاقلانی
تشریردن چکینه دم . یعنی ظن عالیلری کیی یالکز حس وذوقه زبون
اولماغه چالیشمش ، و حتی بوجهدمی آ کلا تمق ایچون کتابك مقدمه سنده
شوبله دیمشدم : « ماضی یی بو کونکی دماغه کتیره جکم یرده بو کونکی
دماغی ماضی یه کوتوردیم ! »

فقط دکلی که ذات عالیلری کیی شرفلی بر شهرت کتابده اوایکی
خصیصه یی کورمش ، او کوروشده هر حالده بر اساس واردر دیدم ،

وسزه او قناعتی ویرن سبی آراشدیریم . او سبب شونده اولسه
کرك : بعض مزیتلر واردر ؛ اولدیغندن فضله قباریقدره . بعضی مزیتلر ده
اولدیغندن فضله بودور براقلمشدر . برخیلردن فضله قباریقلمنی آنچه
ظن ایدیلور که اونلر یالکز هجو ایدلدی ، ایکنجیلر ده ده او بودورلنی
بر آز حقیقی ارتفاعنه قالدیرنجه ینه ظن ایدیلور که بونلر یالکز مدح
اولونمشدر . حالبو که حقیقتده نه اوته کیلر ك کنیدلرینه عائد مزیتنه
دوقونولدی . نه ده بریکلره کنیدلرنده اولیان مزیت ویریلدی !

مقاله كرك صو کنده « علی روحی » ، « توقادی زاده شکیب »
« مدحت جمال » بکلر کیی اونو تولان بعضی شخصیتلردن بحث ایدیوردیمسکر .
بونده اوقدر حقکر وار که حقکری نقصان بيله براقلمشکر . اونو تدقلم
یالکز بونلردن عبارت اولسه یدی ، تأثر مه ایجه آزالاجقدی . حالبو که
داها نلر اونو تمامشیم ؟ مثلاً « ساحر رفعت » بك ، بعضی درونی آهنگلی
شعرلرینك ذوقنی حالا حافظه مده یاشاندیغ بو اسمی ناصل اولمش ده
آتلامش . ینه مثلاً « فجر آتی » دن بحث ایدرکن « محمد بهجت » ی
ذکرا یمه ملی می ایدم ؟ تماشا بجی کتابده برایکی صحیفه یه صیقیشدیریلرکن
تماشا جریاننده بر ایز براقان « مفید راتب » بکدن برایکی سطر جقه ده
بحث ایدیلر مزمی ایدی ؟ بعضی نقصانلر ده تقصیراتم خارچنده اولمش .
مثلاً « توردك یوردی » تدقیق ایدیلرکن « آغا اوغلی احمد » بك
حقنده مسوده کاغذینك آرقه سنه بش آلتی سطرلق یازی دیزیلشدی .
لاکن کتاب که آنقرده یازیلیدی ، استانبولده باصیلیدی ، او مکان
آیریلقلری آراسنده او بش آلتی سطرده آرانله کیشمش ، ینه مثلاً
صوك نسلدن بحث ایدرکن « پیامی صفا » کی کنج قیمتلری ، کتاب

دورت سنه اول يازيلديني واونلري او زمان او قويا مادنيغ ايچون ذكر ايدمه دم . هيچ معذرت كوتورمز قصورلر ده چوق مثلاً بزم سويلي « آقا كوندوز » ك ياريسي ، يعني « انيس عوني » لكني اونو تشم !

ديه جكسكز كه بويله نقصانلر وارده نه دن بو كتابي يازديكز ؟ « نقصان » ، « انسان » ك يالكز قافيه آرقاداشي دكل اوزقاردهشي كي جناب بك ! نقصانك ضدی كه كالدر ، نقصانك كاملك ائرينه بيله صوقوليور ، اكر انسانلر هيچ نقصانلر ائريلايدلر غالباً ائريلايدلر . نقصان يامق يالكز خطامز دكل نصيتمز اوليور . هم نقصان يامق بك ده ضرر يامق اولماسه كرك ، مادام كه كال دينلن يره ، باصامقلري نقصاندن يابلمش بر مرديوه نله چيقيليور !

صوك بر نقطه : نسيانمي هيچ عفو ائيمورسكز . روحياتله يالكز قابوق طرفندن اشتغالي يوقارده عرض ائتمشم . شبهه سز بوسط حيلكك ويرديكي جهلدن اولاجق ، فنا برشي ظن ايديلن « نسيان » ي پك ده فنا كوره نلردن دكل . او ، حافظه دين معجزوي خزينه نك الك صادق بكجيسيدر ! او بكجي اولماسه يدي او خزينه دن اثر قالمازدي . اونو تمارد قلمري آنجق اونو تمارد قلمز سايه سنده حفظ ايدم بيلورز . هيچ اونو تمارديق ، بو هند جويزي قدر قافانك ايچنه او قدر شير ناصل صيفاردی ! حافظه برچوق شي آتديني ايچون برچوق شي آلابيلور . سز تخطئه ايديمورسكز اما بن نسيانمه برآز شكر ايديمورم جناب بك ! يالكز شخصيتكزك قيمت وقدرتي قارشيسنده حرمتلريمي دكل ، يالكز كوچو كدن بري ائرليكزدن آلدیغ ذوق وفيضك متلريني دكل ،

عجزی ده حجمی قدر بويوك اولان اثرمه كوسترديككز علائنه والتفات قارشيسنده ده لايزال شكرانلرمي تقديم ايدم رم محترم استاد .
آنطاليه ۱۷ كانون ثاني ۹۲۷

اسماعيل صبيح

ايلنجي مقاله :

جوابك جواني

اسماعيل صبيح بك

عزيز مسلكداشم ، آچيق مکتوبمه طرز مقابله كنزله فكمري بر كره ده اذكي و تربيه لي بر مخاطبك تقدير قيمته سوق ائتمش اولديكز . مشرب بويلا ، بنده كنز هر ترانه مه بر ترانه يله جواب آلمالي يم كه قونو- شديغمي حس ايدم بيله يم . مباحثه نامنه مشامه ، مشاجره يا خود مقابل استحقار نجه قارشيلاشمش ايكي حماقت افاده ايدر . تبسمله ضيادار سوزلر ، امين ايم كه ، هر مقصدي تنويرده ده مؤثر در . سزي بو فكرلرده مشترك حس ايتديكم ايچون مناظره مزه مع المنونيه دوام ايديمورم .

فقط تشبتمزي عقامتدن قورتارمق ايچون بروجه پيشين بر رجام وار : مع الاسف كوروپورم كه عدم صميميت مفهومي بن اسممله برلكده خاطر لاق سزجه فكر ثابت قوتنده بر ميل دماغی اولمش ؛ بوندن ، ولو قيد توقيت ايله اولسون ، فراغت بيوركز . چونكه ، براز ايلريده تفصيل ايدم جكم وجهله ، صميميته اينامدايغكز آدمي آكلایامازسكز ، و بو وهمه اصرار سزك ايچون باعث خطا اولور .

مثلاً باقکزر، کتابکزده بنی، و قتیله ثباتسز لغندن کنایه اوله رق دوئمه دولابه، یل دکرمنه، طویاچه، کره ارضه بکزدیکم، فیلسوف مظلومه بکزمکله بیلسه کزنه قدر یا کیلیورسکزن. متوفی «ژول لومه تر» صیق صیق: «هیمز طانیلمقسزین ئوله جکر!» دیردی؛ نه قدر حقلی ایش. زیرا دنیاده آنجق او کوزلر بنم قدر ثباتکارددر، پک اعلی بیلدیکم حالده که اثر ذکا هر صباح اوصباحک اقتضاسنه کوره یچیلمش یکی بر حیات کیرمکدر؛ و ذکی آداملر ماضی یی بردها ایچریسنه عودت احتمالی اولمایان بر خرابه عد ایدرلر وهر کونکو حیاتلری او خرابه اوستنده تازه آچیلان بر باشقه چیچک اولور. اسکیلر: «من ثبت نبت» دیمشله، «من ثبت نتن» دیمش اولسه لر بلکه دها طوغرو اولوردی؛ زیرا دمیر ثبات پا صلا نیر وپاص چوروتیور. نته کیم بنده چورودم. بو کون ئوله دن حیاته مأمور لغندن تقاعدینی ایسته مش بر آدام ایم؛ رؤیا پارچه سی کی یاشیورم. مرمریه باقه قالمش برقریه نک اختیار آغاچلری آلتنده کولکه آرامق سنه لر دنبری یکانه فعالیمدر. آرتق اللرم شعر یازمیور، فقط حیاتم هر یکر می دورت ساعتده بر استعفا ی حیات شعری طوقور. حالا حیاته مربوطیم حیاتک کتیردیکی الم ییغینلری ایچنده آلتون کولچه لرندن قیمتلی شعر پارچه لری بولونه بیله جکی ایچونددر. حیات ایله صنعتی بری برندن آیرامام و برینی دیکرینک مایه دوا می اولمق اوزره قبول ایتشمدر. صنعتسز حیات بنجه حیاتسز صنعت کی بوش کورونور و صنعت ایله حیاتی ایکسندن برینی همه حال ترکه نجبور اولسم، شهیم یوق که، صنعتی دها بیوک آجی ایله فدا ایدردم. چونکه حیات سایه سنده صنعت هر زمان قزانایلا

مایه جنی حالده صنعتک سحر یله حتی ابدی حیاته مظهر اولانلر وار. تخمینکز خلافه اولارق، اکثریتک نظرلرینه مطمح تشکیل ایدن، موفقیات اجتماعیه بن کندی حسابمه هیچ بر قیمت کورم. ملوکت بنجه یالکز شعرو عشقک مشترک سیرینده متصوردر؛ و خیال بنم ئولمز و اختیار لامز معشوقه مدر... بویله حیاتده و بویله نظر یانده، طبیعیدر که شخصی دیدی قودیلره نذر ایدید بیله جک یر پک محدود قالیر. مع مافیه حقمده کی حکملر کزدن منکسر اولوب اولمادیغم بحثی آنجق کوچوک بر رو حیات یپراغی آچه جنی قناعتی ایله و مساعدۀ ضمیمه کزده استناداً ایضاح ایده جکم.

حیب بک افندی، نه موطلو اونلره که بالاتردد چالیشه بیلن متجلد ذکالری واردر. بنده کز دماغی بیگ بر حقیقت بلده سنده شهرامینی ایش کی کسمه جه حرکته، ممکن دکل، یاتیرامادم. فکرلرم «بلکه» نامنده بر امیر قبول ایتشلر. «بلکه» بکا رکودتله تبسم ایدن برسمای معبود کی کلیر، معمای نظریله هر تفکرده قارشیمه چیقان بلهول اودر. بشرک تاریخ نظریاتی دوشونجه حتی مسلم حقیقتلرک یاننده بر «بلکه» قومیعی واجبه بصیرت طانیورم. اک زیاده امین اولدیغم حیاتم بیله بنجه بر میلیون «بلکه» آراسنده بر قضای عضوی در. حیاتده علممی هر نه یه تقسیم ایتسم باقیورم که «شهه» آدلی و متعدد خانه لی بر کسر قالیر. بو جهتله هر «اوت» مه وهر «خایر» مه کیزی و صریح برخیلی «بلکه» قازیشیر. یازیلر مه عائد صحیفه لر کزی او قورکن ذهنم بر معتاد «بلکه» لرله طولدی. سرزنشلر کز بلکه حقلی و بلکه حقسزدی. حقلی ایسه لر انفعالم محلسر و مضر اولور، ممکنسه اصلاح

هې اغېرارد يوزى كولنز حقيقتك

دېمېشدى . بېم قناعتمه كوره ادبياتده هر كوزلك بر حقيقت در
و آنجق چير كينه يالان ديه بيليرز . كندى حسابه بن بر شعر او قور كن
صدق و كذب مسأله سنى هيچ حسابه قاتمام و او قودېغ شعرى بكنمه بجه
يا بر كلستانده طاووسلرك غنچه لرى آغلان ناخوش سسلرينى طويار
كې اولورم ، ياخود بچمسز بر كنېج قادين كورمش قدر اسف و ملال
حس ايدرم ... « قيش ماصالى » عنوانى اثر تماشاشنده شكسپېر :
« بزه كوزه لك كوسترن سحر باز لنى بيله بر صنعت بديعه طانيما لى يز . »
فكرينى سرد ايدىور . قالدى كه سز : « يالان ياز ، باس يوق ،
اكر بكا طوغرو حس ايتدير رسه ك ... » ديه جكسكز ، نته كيم
كتابكزده دها كوزل برادا ايله بونى ديمشسكزده . باقكز بوجهت
طوغرو دن طوغرويه قارئك صميميته باغلى در . صميميت صميميتى
توليد ايدر ، وجيزه سى بالخاصه آثار صنعت مواجهمهنده موقع ضربى
بولور . بر شاعر ك بوجه پشين صميميتى قبول ايتزه كز ، يوقارنده
عرض ايتديكم كې ، او شاعرى آكلايه مازسكز . ناصل كه اشيانك
كوزه لكى اونلرى كورن كوزلرده در ، شاعر ك صميميتده اونى صميمى
حس ايده جك يوره كلره موعود در . صنعت او ديلسز اختيار در كه
اونى هر بر مز كندى ذوقزه كوره سويلته بيليرز . صنعتكارمى يز ، بر
باقيمه هر ديديكمز يالان و بر نظره كوره دهه پسى طوغرو در . ايسته رسه كز
فضولى ي بيله عدم صميميته اتهام و بودعوا كزى اثبات ايده بيليرسكز .
بوممكن ، فقط غير جائز در ، زيرا بديعيات حوزه سنه داخل اولونجه
حقيقت كې صميميتده معناسى دكيشديرر . مساعده كزله سزه

بر « صنعتده عدم صميميت » مثالى عرض ايديم : ميلادك ايكنجى
عصرنده ردوس آطه سى شايان استغراب بر عرف ادارى به صحنه
اولمشدى ؛ كرك حاكرك و كرك شجعان رجالك هر برى نامنه بر هيكل
ركز اولونوردى . بالطبع بر كون كلدى كه بر طرفدن مرمر و طونج
قالا بالنى آطه نك سوقاقلرينى صيقدى ، ديكر طرفدن مملكتك استطاعت
ماليه سنى ازدى . اوزمان بو ايكي محذوره ميدان ويرمكسزين عرفه
رعایت چاره سنى آرايه رقصو كا قرار ويرديلر : بوندن صوكره يكي دن
هيكل ديكله جك ، آنجق قدم صره سيله اسكى هيكللرده كى اسملر
حك ايديله رك يرلرينه يكي حكامك و يكي رجال شجيعه نك اسملرى
يازيله جق . . بوندن تولد ايدن مسخره لقلرى قولايلاقه تصور
ايده بيليرسكز : آق صقاللى بر حاكمك هيكللى آلتنه كنېج و امرد
بر جسورك آدى ، ياخود چيروز كې قورو بر آدام هيكلنك آلتنه
فوجى قدر شيشمان بر حاكمك آدى يازلدى ؛ و « قريزوستوموس »
اسمنده خانه بر دوش بر فيلسوف تصادفاً ردوسه اوغرايوبده شديد
بر مؤاخذه ايله كولونجلكنى تشهير ايدنجه به قدر بوعدم صميميت دوام
ايتدى ... تصريحه حاجت كورميورم كه صنعتده صميميتسزلك هر زمان
بو قدر بارز اولماز . مثلاً وضوحسزلق ياخود معناسزلقده ، اكر
عجزدن متولد دكلرسه ، شهسز عدم صميميت آثارى در ؛ حتى
بو خصوصده اينجه لله يوب صيق طارايانلر موضوعه تماميله انطباق
ايتمه ين مقالاتده بيله بر صميميتسزلك بولونديغنى ادعا ايدىورلر . اوت ،
بتون بونلرى صلاحيتدار ذواتك كتابلرنده وقتيله او قودم ، بيليورم .
لا كن ذات ادبيانه كز كې صرف شخصى انطباقه استناد ايله صميميت

مسأله سنی جسم و فصل ایدن بر منتقد عصری به هنوز راست کلام .
سرضمناً : « بوغیر صمیمی در ، چونکه بن غیر صمیمی حس ایدیورم ! »
دیمش اولویورسکز ؛ بو قیاس مطوی الصغر انک استناد کاهی : « بنم
هر غیر صمیمی حس ایتدیکم غیر صمیمی در . » قضیه سی اولق لازم کلیر که
بونی بنده کز بر آز واهی کبی بولدیغمی کتم ایده میه جکم .

حاضر سوز آچلمشکن بر آزده حس و فکر بحثنه دائر کوروشه بیایر ز :
عزیزم حبیب بک ، سزک شعردن آرادیغکز هیجانی شیمدیلک یالکز
موسیقی ویره بیلیر ؛ زیرا تعبیر کز وجهله « لایموت اولان طویق
و طویورمق » آنجق موسیقی موضوع بحث اولنجه موفقیئت ایکی
سرحدینی تشکیل ایدر . اوده فکری هیجانلری تبلیغده قاصر در .
بیلیرسکز که بدیعیاتده هیجان تعبیری همه حال یورهک اویناتان بر عامل
دیمک دکل در .

صنعت ساحه سنده هیجان بر اوحسه دیورز که روحوزه کنیش
خولیا قابیلری آچار . خیلی زمان اول بر استاد ادبمز : « اک کوزل اثر لر
انسانی دوشوندورنلر در . » دیمشدی و اعتقاد مجه طوغرودر . صنعت ،
منطق یاخود هندسه دکلسه ده ، مبادیاً خلیجان ویرن بر اکسیرده
دکل در . صنعتده فکر ، شبهه یوق که ، طاتسز ویابس کلیر ؛ یالکز
حسده بوشلغی ایله یورمقده کجیکمز ... شکسپیرهک شهکارلری :
ایشته نجه حقیق شعرك اک یوکسک واک مکمل نمونه لری . . اولنرده
حس و فکرك حصه لرینی هان هان بر آهنگ موسیقی تشکیل ایده جک
نسبت موزونه ده بولورسکز . علی العاده هر فانی کندی یازیسنده
بوموازنه نی تأمین ایده مزسه ده ، ولونسبتلری متفاوت اولسون ، اثرلرینی

بر آز حس ایله بر آز فکردن ترکیه مجبور در . حسیاتک یوست
کامله سی ایچنده ذکا عقیم قالیر ، حتی فلسفه و حتی ریاضیات موضوع
بحث اولسه بیله . انسان حسسز بر ذکا قالمق ایچون اولاجلدن
صوبونمالی و صوکرده یوتون غریزه لرندن بوشانمالی ... بنده کزک
یازیلمده فکر حصه سی قلبک حصه سنی بیلیرسز براقه جق قدر غالب
اوله بیلیر . بوندن طولای نفسی تعزیره حق ویا لزوم حس ایتیم .
اولجده اعتراف ایتدیم یا ، بنده کز دماغک قاپیسی چالان هر سانحه یه
اول باول : « طور ! » دیرم و هویتی آدام عقلی تثبیت ایتدکجه
ماده سنجاییه مه قبول ایتیم که یازیمه کیره بیلیر . بن ، دستکاهی
اوکنده صنعتکارک دماغی خلیجانله بولانمغه کلز ، قناعتده میم . حسیاتک
غلیانی اکر بر منظره بدیعه آلق ایسته یورسه ، دیورم که ، فکرك
رکودتی ایله محاط و محظوظ اولمالی در . معراج شعر ایچون براق الهامه
بینم : فقط صاحب مز آتش پوسکورن بنلکمزک قویروغنه باغلی اولماسین
و آلور ایچنده قاماشان کوزلر مز یولاری المزدن قاجیر تماشین ! آلتی سنه
روحیات اوقوتمش برذاته اوکرده جک دکل ایم که هیجانمزی اراده مزله
ضبط ایتدکجه اوکا کوره مطبوع بر شکل تبلیغ ویره مز ، افاده مز
شکلسز و حتی چوق کرده دیلسز قالیر . کندی منظومه اعصابمزه آهنگ
اولمازسه ترانه مز ناصل آهنگدار اوله جق ؛ حقیق شاعری هر شی متاثر
ایدر ، فقط هیچ برشیله ذکاسی صار صیلماز . روحده ئولو قالمش
وطوغامامش شعرلرک هان هپسی برر عارضه انفعالیه نك قربانلریدر .
قلب آنجق ذکاتک ساحه شهودینه طوغرور و ذکادر که قلبک یاوروسنی
دنیا یه کتیریر و دنیا یه کتیریر کن اوله بیلیر که کندی شکل مشیمه سنی

ياورويه طبع ايدەرك اوکا صاف بر زاده فکر منظره سی ویرسین .
 بیلیرز که اسکی شاعرلرده بزه حس کی کورون مضمونلرک هان
 کافه سی فکدر و هپسینی ذکا اداره ایتیش در . شو قدر وار که وزنک
 قانادلری اوستنده آدلقلری حصه موسیقی او فکرلری بزه حس کی
 کوستر . طوقوندیغی کفته یی حس یو کسکلکنه چیقارمق موسیقینک
 بیک بر سحرندن بری در .
 ضیا پاشانک مشهور :

بی بخت اولانک باغنه بر قطره سی دوشمن
 باران یرینه در و کهر یاغنه سمان

بیتنی بسته لشمس دیکله رکن مالک بر فکر محض اولدیغی کیم حس
 ایدیور ؟ بر معناد نثر بزه دها زیاده فکر مهیتنده و نظم بالعکس حس
 هیاتنده کورونور ؟ زیرا نظم براز بسته لشمس بر نثردر . اونک ایچون
 مثلاً فضولینک «حتی یلج الجملة فی سم الحیات» آتته تلمیح قصیدله یازدیغی :
 بو غملر کیم نم واردر بغیرک باشنه قونسه
 چیقارکافر جهنمدن کولر اهل عذاب اوینار .

بیتنی بیلله بر حسه ترجمان کی کورورز .
 کاملاً فکر طانیدیغمز فلاطون ؛ بوتون ارباب صلاحیتک شهادت
 مشترک سیه محقق در که ، اومیروس قدر شاعر دی ؛ فقط وزن موسیقی
 فقدانی اوندکی فکرلری بزه حس کی کوستر میور .
 فرانسه نک اون یدنجی عصرینی آلیکنز : بووالو کی راسینده
 کاملاً فکدر ؛ پاسقال ایله فرقلری وزن وقایه سایه سنده فکرلری
 حس منظره سنه نقل ایتیش اولمالرنده در .

دیمک ایستهرم که انسان دماغنده حس و فکر بری برندن آریلا
 میه جقلری کی اونلری ادبیاتده بری برندن آیرمق تشبیه آدامغه
 منجر اولور . بناء علیه بو نقطه اوزرنده تمديد مناقشه عقیم در .
 کله لم تماميله دلخواهم خلافة اوله رق سزی متأثر ایدن شخصیات
 بحثه : اولاً بنده کز « یازیلانک قیمتندن زیاده یازانک اخلاق قیمتی
 دوشونمشسکز ! » دیمدم . بن : « ادبیات ایله خارج از ادبیات احوال
 و مسائل مزج ایتمکده محذور کور میورسکز » دیمشدم ، دقت بیور کز
 « اخلاق » دکل ، « خارج از ادبیات » دیورم . بو « خارج از
 ادبیات » لهده وعلیهده اولابیلیر ، فقط قناعتمه کوره تاریخ ادبیاتده
 بری یوقدر . ایکی مثال ایله ایضاح ایدیم : مثلاً مرحوم نظیفک
 مالطه دن بیلیم کیمه لایق سز نیازنامه لر کوندر دیککی ، ینه مثلاً توفیق
 فکرتک سلطانی مدیریتندن استعفا سنی عننه ایله قیده لزوم کورمشسکز .
 بونلر فکر محجه بر منتقد و بر مورخ ادبیات ایچون لزوم سزی التزامدر .
 بو تفصیلات ایله ایکسینکده هانکی اثرلری آیدینلاشمس اولدی ؟
 سلطانی مدیریتندن فکرت هیچ استعفا ایتمه مش یاخود باشقه صورتده
 استعفا ایتیش اولسه یدی صنعتکارلنی آرته حق یاخود شاعرلکی اکسیله
 جکمی ایدی ؟ نظیف مالطه دن هیچ کیمسه یه مکتوب کوندرمه مش
 اولسه دها قوتلی ناثر یاخود دها بحر یکسز ناظم می دیه جکدیکز ؟ ..
 خایر ، خایر ، اوخالده بتون بویله تفصیلات « خارج از ادبیات » عنوانی
 آلتنه کیره . احتمال دیرسکز که : « بونلری او محررلرک خصلتلرینی
 لایقيله تثبیت ایچون اختیار ایتدم ! » فقط بر آدامک خصائل مستثنی
 وضعیتارده التزام ایتدیکی مستثنی حرکتلرندن دکل ، افعال و احوال

معتاده سندن استخراج اولونور. والا مستثنای قاعده اتخاذ ایتش اولورسکر که بونک سقطنی ذات عالیکز کی اسکی بر مدرس روحیات شرح ایتک عبث در. هر حاله بویه «خارج از ادبیات» افعالی ذکر ایتک انتقادی توهین ایدر و بونک ایچون واجب الاجتناب در.

ثانیاً کتابکز قارئکزه او انطباعی ویریور که تبعاتکزی مستمراً رکودت مطلوبه ایچنده اجرا ایتمه مشسکز؛ موضوعلر کزه نادراً چیلایق کوزلرله و دهها زیاده مقعر یاخود محذب بر عدسه ایله باقشسکز. اثرکزه علی الاکثر بر فصل افراطی بر فصل تقریط تعقیب ایدیور و هیأت مجموعه بر محاربه نیک اثنای جریاننده ضبط ایدلش بر منقبه مصادمه بی خاطر لاتیور. آه، نه اولوردی، بتون ادبیاتمزی مثلاً سعدالله پاشا مرحومی مطالعه ایدرکن اتخاذ ایتدیککز برودت ذکايله احاطه ایتسیدیکز... بلکه آلدانیورم، فقط بکا اویله کلدی که چوق کره حکمکزی هیجانکزه قایدیر مشسکز. انسانه هیجان نفس الامرک یوزینی دکل، آنجق ماسکسنی کوسترر، زیرا مبالغه ایله تحریف اونک لازم غیر مفارفی در. بنده کزجه آناری ایله برلکده بر محرری قارشیکزه آنجه را کد براندیشه تحقیق ایچنده نفسکزه ایراد ایده جکسکز بر سلسله اسئله واردی: بونلری ابداع ایدن ذات لسانی بیلیورمی؟ دماغنده بر سرمایه عرفان، درست بر شیمه تفکر، قیمتی ملکه لر، و نهایت استعداد ابداع وارمی؟ اسرار صنعته آشنا یاخود بیکانه میدر؟ قلمنک و ذکاسنک مرتبه سماحتی و موهبه اسلویدن قلمنک حصه سی نه در؟ ادبیاتمه نه قدر فکر، خیال، یکی صنعت جلوه سی و کوزه لک اهدا ایتدی؟ هانکی نوع تشبثات قلمیه سنده موفق اولیور؟ او ذات

کیم در، صنعتده نظریات خصوصیه سی و بر فلسفه بدیعیه سی وارمی در؟... سزک کی قیمتی بر منتقدک هر صحیفه سنده بونلرک جوابی بولق ایستردم. آلدانمش اولق احتمالی بر کره داها اعتراف ایدرک انتقادنامه لر کزدن آلدیغ انطباعی عرض ایدیم: سزک اکثر محررینمز حقنده ولو چوق تفکردن واوزون تردلدن صوکره ویرلش اولسون قرارلرکز وار؛ مثلاً ناجی لسانمزه اصلاحات مهمه اجرا ایتش مکمل بر معلم در، فکرت مرحوم چوق صنعتکار، فقط آرشاعدر، خالد ضیا بک ایی رومانچی، لکن فنا نادرر، محمد عاکف معلم ناجینک بر متممی در، الی آخره، بر کره بو حکملری ویرد کدن صوکره آرتق بتون جهدکتر اونلری تأییده مصروف اولیور. فرانسرک «*préjugé*» دیدکلری بویه حکملره اسلافز «احکام اعتباریه» دیرلردی که ارباب تحقیق تغلیط ایتدکلری مجرب اولدییی ایچون منتقدلرک شدتله اجتناب ایتملری ایجاب ایدر. بر حکم اعتباریه تابع اولنجه انسان بالطبع آفاقی بر نظرله نفس الامری احاطه ایده مز؛ او حکمله تعارض ایده جک احوال دن تعامی مجبوریتده قالیر. ناجیه مکمل بر لسان معلمی دید کدن صوکره «لغت» نده حتی ترکی معرب بویه اولمایان «تلاش» کلمه سنک اصلی «تلاشی» در، دیهرک عربجه به مال ایدیلیور مسمی بالضروره کورمه مز لکه کله جکسکز؛ بونک کی کورولتو معناسنده خالص تورکجه «شاماته» کلمه سنی «شماه» شکلنه وضع ایله عربی دیمنی ده فرق ایتمه مش کورونه جکسکز؛ کرک ادوات و کرک اصطلاحات ادبیه بختلرنده کی بیک بر نقصانی ده بویه جه دامن مسامحه کز آلتنده مستورقاله جق. وینه بونلر کی «ناجی بسیط یازاردی، زمانمزک

اسلوبی سزمشدی» دید کدن صو کره مثلا «قویروق متبادیا اوینا یوردی»
دیمک ایچون «قوزی» منظومه سنده :

دنباله ایسه همیشه جنبان

دیدیکی بالالتزام اونوتوله جق و بالخاصه «همیشه» کلمه سنک
«لاینقطع» معناسنه استعمالنده کی سقطلق هیچ خاطره کتیرلیه جک
وبالعکس «تصرف عثمانی» حقندن بحث ایتسنه بیوک بر قیمت ویرله جک،
کویا بو حق اونندن اول معلوم دکلش و کویا اسلافز بو حق تصرف
ایتمه مشلر... ایشته احکام اعتباریه، فکری بویله مجبوریتلره سوق ایدر.
دیگر جهندن ینه بکا او یله کلدی که هر برمز حقنده قومشولرمزی،
اقربا رمزی، دوستلرمزی ویا دشمنلرمزی استنطاق ایدرک ایدینلمش
فکرلرکز وار. مثلاً بنده کز ایچون فیلسوف مظلوم کی تباتسز
ذهابنه دوشمه کز، شبهه یوق، او یله ایدینلمش بر فکرک نتیجه سی در.
حال بو که انتقاد لایق کوردیککز بر محرری طوغری او کریمک
ایچون حقنده کی قیل وقاللرک هپسنه قولالکرکی طیقماق لازمدی
ویالککز آثاری دیکله ملی ایدیکز. زیرا حقیقی تحریفده آنجق اثرلرینک
هیچ بر منفعتی متصور دکل در؛ و آنجق اثرلرندن چیقاره جفککز حکم
دیدی قودی به استناد ایتمه مش اولور. روحنی آ کلاتمق اعتباریه شاعریک
ایداعاتی حیاتندن بیله دها طوغرو سویلر. بن بر شاعریک اعمالی ایل
نشیده لری آرسنده بنونت کورورسه م نشیده لرینه اینانیر و اعمالی
تکذیب ایدرم؛ قناعتمه کوره شاعریک یازیلری روخنک حقیقی سسلری
و کیزی حیاتنک شاهدلری در. شکسپیه ر کبی شعرینک حیاته حیاتی
فدا ایتمش شاعرلر واردر و او یله لری حتی خطالری ایچون بیله جمعیت
محیطه به اعتذار ایتزلر، اونلرجه آنجق عفو دیله مک در که ناقابل عفو در.

الحاصل، عزیزم حبیب بک، شاعریه شاعرندن باشقه بر هویت
آرامق لزومسز وفائده سز بر یورغونلق در. اونک ایچون انتقاد ادبی
«خارج از ادبیات» دائماً جزئی کلی بولاندر و هیچ بر منفعت تأمین ایتمز.
علم و جهل مسأله سنه کلنجه : بز، صنعت رنجبرلری، معلوماتدن
آز ویا چوق حصه دار اوله بیلیرز؛ بئس یوق در، زیرا حقیقت صایحی
دکلز و اثرلرمز «خذ ما صفا دع ما کدر» شرطیه اورته به چیقار. فقط
سز، حبیب بک افندی، سز منتقد و مورخ صفتیه عالم اولمغه مجبور سکز.
علمکیزی انکار ایتمه کز انتقاد کزک و تاریخنک کزک قیمتی انکار ایتمه کز
اولور که بوده صریح بر کفران نعمت در. زیرا منتقد براز «معلم ادبا» در؛
بیوک ادبی جریانلرده اک مؤثر عواملدن بری انتقاد اولدیغنی بیلمز
دکلسکز، بو قوت علمسز کسب ایدیه بیلیرمی؟ «آرنست رنه نان»
حق انتقادی یالکز عالمره تخصیص ایدیور. عالم اولمادیغنی حالده بیوک
وقوتلی برحاسه بدیعیه مالک اولسه ده تقدیرلرنده اصابت ایدمه جکلری
فکرنده در. مثلاً «ادوارسالفه واقوام ابتدائی بی طایقه سزین او میروسی
ناصل آ کلایه جق و ناصل طانه جقسکز؟» دیور. منتقدک لسانیاته
تاریخه، عتیقیاته، بدیعیاته و فلسفیاته و قوفنی و بیوده لکدن قور تولق
ایچون انتقادک بهمه حال علوم متنوعیه استنادی ایتسیور. فی الحقیقه
منتقدک عالم افکاری هر استقامتده قطع ایتمش و صنعتک هر تورلوتجلیاتی
آ کلامش اولماسی لزومی ناقابل انکار در. حتی متوفی امیل فاکه بو
قدرله ده قناعت ایتیه رک: (آثار صنعتی آ کلامق ایچون ذکالک کفایتیه
ایناتمق بر خطادر، او خصوصده موفقیت برملکه ابداع مبدئه و بر
نبذه ده ای صنعتکارانه به توقف ایدر.) دیور. بونک ایچون سوق

محویتله انکار کزه رغماً سزی چوق معلوماتلی وهم ده هیچ اولمازسه
« بر نبذه ده ای صنعتکارانه یه » مالک تلقی ایده جگم که منقدطانیه بیله یم.
باقی کمال اخلاص ایله حرمتلرم افندم .

قارتال تپه ۱۹۲۷

جناب شهاب الدین

ایلمنجی هېراب

جناب شهاب الدین بك افندی یه

محترم استاد ،

مناقشه ، عینی شیئی صاغلی صوللی قونوشمقسه ، بو کوزل جوابکز
مخاطبکزه بر نوع کندی کندینه قونوشمه کی کوروندی . بعضی رو حیات
وبدیعیات مسائنندن تقطیر و تخمیر ایدیلن مقاله کز ، بر جوابدن زیاده
اولیه نزیه بر علم و صنعت ضیافتی اولمش که ویردیکی معلوماتله دماغلره
شعله واسلوبنک شفافیتیه قلبلره اهتزاز آقیتان بو ایکی اولوقلی فیض
وانعام قارشیسنده ، ا کر یازیکزک اوست کوشه سنده کی « جوابک جوابی »
قیدینی کورمه مش اولسه یدم بونک بر جواب اولدیغنی فرق ایده مه یه جگدم .
واقعا بسط و تمهید بو یوردینگز استادانه نظریه لک ایرادینه وسیله
اولق ایچون جوابکزه بعضی بعضی بزم او مقاله یه ده تماس ایدلیدیکی
ارلیور . پک آبی بیلیم بورم اما ، غالباً « آکساندر دوما » یه تاریخی
رومانلرده تاریخک نه درجه رولی اولدیغنی صور مشلر : یالطوی آصمق
ایچون بر چنک نه قدر ایش کوریرسه تاریخده رومان ایچون اوقدار
ایشه یارار ! مائلنده بر جواب ویرمش . برقچ طوتام خالص رو حیات

کتی و برقچ آووج پارلاق بدیعیات ایدلکیلک نسج ایدلمش « دیبای بیان »
کزک طبقه طبقه انجالی خارهلرینی قارئلر کزک انظارینه تشهیر ایچون بزم
مقاله ده ساده جه بویله بر چنک وظیفه سی کورمش اولسه کزک !

او مقاله ایله کتابمده صنعتکزک بعضی تجلیلرینه قارشى سردایدلمش
پران ، فقط افندی مزه چارپیق کلن بعضی حکملر ، آه ، نه اولوردی ،
یر یر برده سوء تلقی یه اوغرامق بدبختلغنه معروض قالمیایدی . ذاتاً
بیلیردم که هم صاغدن هم صولندن چکیلیمه جک هیچ بر مفهوم یوقدر .
ذکی بر منطق مغربی مشرق ، مشرقی مغرب یابایلیر . ظن ایدرسه م
« ناپولیون » عطف ایدرلر : « بکا هر کیسه نك ایکی سطرلق یازلسی
ویریکز ، در حال اعدامنی حقلی کوستره جک بر حکم چیقارایم » دیمش .
الکزده ایسه یدیوز صحیفه لک بر کتاب وار ، یدی بیک حکم چیقارمق
بیله قولایدر !

مثلاً کتابمده بیلیم هانکی شعرلر کزک ایناندرمق خاصه سی اولمادیغنه
تماس ایدیشم ولود قلمکزه درت بحق ستونلق قوص قوجه بر صمیمیت
بحثی الهام ایتدیرمش . بردفعه کوزل بیلگیلر و کوزل نکته لرله مزین
بوسمیج سانحه لی صحیفه لک نه سبیلله ایراد ایدیلدیکنه باقدم . مقاله کزک
یارلسنی قاپلایان او انکین مطالعه لر ، کوردم که ، بزم ترسنه چور یلش
بر ایکی جمله جگدن نبعان ایله یور . کوچوک و ناچیز بر چشمه صوی
منبعندن بو قوجه نهر ناصل چیقدی ؟ دیبه شاشوب قالدیم استاد !

صوکر او جمله جکله ویردیکی کز معکوس معنا ایله نه حزین
سوء تفهملر میدانه چیقیور : عدم صمیمیت مفهومی دایما اسمکزله
ایکیز یانمشم و نامدار استاده غیر صمیمی صقتی ویرمش . خایر ، جناب

بك افندی ، كتابمده ساده جه صنعتكزك بعضی نقطه لرینك بزى اینا -
 ندرامادیغنی آكلاتم . بو ، دیمك دكلدر كه سز اوئی اینامادن ابداع
 ایتدیكز . اینامق و ایناندرمق ، بونلر اوقادار آیری كه اینانیر یازار ، ایناند-
 یرامازسك ، ایناماز یازار ایناندررسك . بر شاعر صمیمیدرده
 شعری بزه غیر صمیمی كه بیلیر . طبقی کندی کوزل صاندیغی حالده
 نرم چیر کین بوله بیله جگمز کی ؛ ایکیسی ده بر ذوق و تقدیر مسئله سی
 وهر بویه مسئله کی ، ایکیسی ده منطقك ترازینسده فضله طارتیلمغه
 غیر متحمل بولونیور : آلدانمشسم تسلییه ، آلدانامشسم تأثر دكمز !
 ینه مثلا « ثبات » بحثده عینی سوء تفهیمك تجلیسنی کورمكه متالم .
 بز اُك کوزل ابداعاتكزدن اولان « زاویه فلاسفه » ده کی مشهور فیلسوف
 مظلومکزی ثباتسز بر شخصیت دکل ، بالعکس دنیاده هر شیئی ثباتسز
 کورن شن بر متفکر بلیورز . ابداع ایتدیكکز او شخصیته صرف
 « وظیفه سی عالمه اُكه نمك » و « استهزایی ارباب ذكانك حقوق
 طبیعه سندن تلقی ایله مک » کی صفلی اعتباریله بکزه تیلا دیكز . بونك
 بویه اولدیغی او صحیفه لرده اوندن اولکی واوندن صوکر کی حکملره
 مربوطیتله ثابتدر . یکپاره بر یازی ایچینه جله لر کوکدن زنبیلله دوشمویور .
 بر جله یی باغلی بولوندیغی اولکی و صوکر کی جله لردن آیرمق اونك
 معاسنی دکیشدیر مکدر : حلقه لری تك تك آیرسه ق اور تاده زنجیر قالماز !
 صوکر بو ثبات بحثده بر طرفدن غایت ثباتکار اولدیغی کزی اُك
 قویو بر افاده ایله تصدیق بویوررکن دیگر طرفدن ده ثباتسز لک اثر
 ذکا اولدیغی کوزل بر بلاغتله اثبات ایدیورسکز . منطقك بومتناقض
 چرچیوه سی بز حیرانلریکزه حیرتدن قورولش بر آغ کی کی کلدی :

سوزو کزه اینانیدیغمز ایچون أفندی می ثابت ، ذکا کزده ایمانز
 اولدیغی ایچون غیر ثابت عد ایتك لازم کله جك ! تناقض غیر جائز
 اولدیغنه کوره بوکا امکان یوق . یا سوز کزك صدقندن ، یا ذکا کزدن
 فراغت ایسه ده غیر ممکن . چاره یی هم سوزو کزه همده ذکا کزه
 اینانمقده بولدق . و آ کلا دق که بر انسان عینی زمانده جناب کی
 ثباتکار ، عینی زمانده جناب کی کی اولابیلیرمش .

ینه مثلا دیگر بر سوء تفهیم : هر یازدیغکزه یالان دیمشم . آه ،
 بورغو بردفعه دونمه سون ، هر چویردکجه اولدیغی یری اویار و اویدیغی
 یری درینلشدیر . صمیمیت مسئله سنده سوء تفهیمکزه او حرکتی ویردکن
 صوکر بو درینلکه ایتك پک طبیعی ایدی . برکت ویرسون انسانی
 اک صمیمی یرندن قیراجق بو اتهامی ذکا کزك جنبشلی بر ملاطفه سیله
 درحال اعدام بویوریورسکز . هر یازدیغکزه یالان ده یشمه متأثر
 اولمامشسکز . چونکه یالان ... اووخ جناب بك افندی ، « یالان » ه
 چاتلاق حقیقتك خارجنده کی حس و خیال معناسی ویره رک اویله نفیس
 یر مدحیه ترنم ایتمشسکز که غیر مقبول بر معنائك افادده سی ظن ایدیلن
 او کله یی فسونلی بر بلاغتک رنگ و ضیاسیله بام باشقه بر منظره آلمش
 و صنعتکارلر ایچون بی پایان مزیتلرک بر رمزی شکلنه کیرمش کورونجه
 « کاشکی او سویله مه دیکمی سویله یه یمشم ! » دییه جگم کلدی .

ینه مثلا أفندی مزه قارشی « نه یه طویدیغ کی طویما یورسکز ؟ »
 دیمشم . لاکن امین اولکز ، صنعتکارلرک کندم کی طویلارینی
 ایسته مک دکل ، کندم کی طویدقارینی کورونجه صنعتلرندن شبهه
 ایدرم . بر صنعتکار ، بز صنعتکار اولمایانلر کی دویاجق اولدقندن

صوگرا نه په صنعتکاردره؛ هر کسک کندنه کوره بردویشی اولاجق که اونک بر قیمتی اولدینگی آ کلا ییم. مثلاً کندم هپ أفندیمز کبی دویان بری اولسه یدم و کتابمی هپ ذات عالیکزک دویغولری داخلنده یازایدم نیمده بر جناب شهاب الدین اولمقلغم لازمدی. بالمقابل هپ دویدیغم کبی دویایدیکز سزکده... یووق استاد، نه درجه کزه چیقیم، نه درکه مه اینیکز؛ نه او اعتلا یو کسله نه بر شرف، نه بوتزلکز آشاعیده کنه بر نائیت اولور. اک بسیط بر اذعانک ایجابی شودر: هر کس یرلی یرنده! یوقاردنبری اشارت ایتدیکم بو کبی نقطه لرده اویاکلش تلقیل زده دن چیقیور؟ مقاله کزده بعضی فکر لر کزی تأیید ایچون آراصیرا غرب اکابرندن استمهادرده بولونیورسکز. ذات عالیکز که بزم فکر و ادبیات عالمزک اکابرنددر، بنده کزده کندیکزک بر وجیزه سنی خاطر لادم. تک جبهلی حقیقت اولمادیغمی، یاخود هر شینک لاقلا یکی جبهه سی اولدینگی آ کلاتان او کوزهل وجیزه کزک مالی شویله ایدی: «طویراغی بیله تارلا شکلنده کورونجه اوخ سود آنا، مزار شکلنده کورونجه آه صیرتلان دیرز!» ایشته عزیز استاد بعضی فکر لریمه هپ مزار طرفندن باقشسکز، نه اولور، بر آزده تارلا طرفنی کوریویرکیز!

تک جبهه لی حقیقت اولمادیغمی وجیزه کزله، تک بر حقیقتک ایسه ایکی جبهه لی کوروله بیله جکندی ده کتابمه افندیمزه عائد مبحثه دایر بر ماجرا ایله آ کلا دم: هانی چوق اسکیدن آتینک اک قدر تلی شاعری اولاجغنی «کهانت شاعرانه» دین بر کیاستله یک حقلی اوله رق کشف بویوردیغکز «فاروق نافذ» یوقی؟ بش آلتی آی اول آنقره دن

کچدیکم زمان، کندنه مخصوص که وره ک قهقهه لر یله بکا دیمشدی که: — یا هونه کرامتلی بر کتابک وارمش. بری بکا جناب شهاب الدینی کتابکده کوکله چیقاردیغکی سویله دی، دیگر بری ده اونک عکسنه جنابی باتیردیغکی آ کلاتدی. بنده عینی شینگی برینه سیاه، دیگرینه بیاض کوسترن کتابک بو سحر بازغنه شاشدم!

جناب بک افندی، متبوعکز «بلکه» ایمش. بزاحتمال اوقادار «بلکه چی» دکله کده، امین اولیکز که بزده «قطعت» دین بر امیره تبعه اولمش دکلز! قطعی اولارق حقیقت آله ایدیلیرمی، یک کس دیره میورم. یالکز بر شینک حقیقتی آ کلا یابیلیمک ایچون اوشینی هر طرفدن طواف لازم کلدیکنی ظن ایدیورم. «چوبان چشمه سی» شاعرینه کتابم ایچون — ونه غریب تصادف کتابک ذات عالیکزه عائد مبحثی ایچون — او متضاد انطباعرینی سویله یی ایکی قاره، یالکز کوروشلرنده کی تضادی کل، بر آزده نیم هم تارلای هم مزاری کوردیکمی آ کلاتمش اولویورلر دکلی؟ بوقانار جق تسلیلرده اولماسه کتابی یازدیغمه پشیمان اولاجقدم!

«حس و فکر» بحثی تکرار آچارق اوزون اوزون اثبات ایدیورسکز که فکر سز حس، ذکاسز قلب اولمازمش. پکی آما عکسنی ادعا ایدن وارمی؟ مکتب طلبه لر ده بیلور که بزده حس، ذکا، خیال دیبه آیری آیری قوتلر یوقدر. «ضیا پاشا» یه حکیم بر شاعر دیورسه ق بونکه دویغودن محرومیتنی آ کلاتمه یورز. «فضولی» یی حساس بر شاعر بیلشمز اُسکی ادبیاتمزک عینی زمانده اکذکی شاعری اولان او ذاهی یی فکردن نصیسنز کورمک دکلد. ذات عالیکزک

صنعتی اک زیاده ذکایه استاد ایتش تلقی ایله مشسهك بو حاشا جنباده
حس اولمادیغنی می آکلاتیر؟ صنعتکزه ذکی دیدك، استاد، قلبسز
دیهدك. اوکا بوایکنجی معنایی ویریش یالکزر کتابی یازانه ناروا بر
آتهام دکل، کنبدیکزده حقسنز بر بهتان اولور. «بومسئلهده مناقشه
عقیمدر» دیورسگنز. مناقشهك معناسی یوق که عقامتنی دوشونهیم!
شعری یالکزر «طوبع و طویورمق» صاعشم، حالبوکه بونی
شعر دکل موسیقی یاپارمش. یدی یوز صحیفهك بر کتاب یازدم، فقط
یدی کلهك بر شعر تعریفی یاپادم. شعرکه بردر، یالکزر تنوعی
لایتناهی. هر تجلیسنی بکه نیرم، ألوریر که کورون او اولسون.
سویلیر. فقط آکلاتیلماز. بلکه آلدانیورم. لاکن بکا اویله کلیور که
مثلا ناصل «ذوق» ی تعریف ایده مزسهك شعری ده ایده مه یز. هانکی
تعریف ذوقی ذوق کله سندن ده ائی افاده ایده بیلیر؟ شعرکه ده شعردن
کوزل تعریفی بیلیم یورم!

هم بیلیم بر نقطه یه دقتکزی جله جسارت ایده بیلیر مییم؟ بوتون
بوکی مسائله عائد تلقی ارم هپ کندی حقکزه کی حکملرله اولچولور.
ذاتاً مقاله کزک درتده اوچی کندی مدافعاتکزه حصر ایدیلش.
طبیعی حقکزر وار. «أولا جان، صوکر جانان» دیشلر. یالکزر
صنعتکزه دائر سیال بر جله مه دیی بولونماز بر قویو درینکی ویرله می
قارشیسنده دوشونیورم، بیطرف بر قاره بلکه او جله یی سطحده بر
جنبش کوروب کچردی. کندی مزه عائد ایشلرک نظر مزده ده اهمیتلی
کورونه جکی معلومدر. لاکن ینه معلومدر که کندی میزی بویله کوریر کن
قارشیمزده کنی آئی کورمه یز!

بوراده بالمناصبه دیگر براندیشه می عرض ایده می. عزیز «حمدالله
صبحی» من لطیفه لی بر تبسمله دیمشدی که: — «هرکس قلب قازانمق
ایچون کتاب نشر ایدر، سن قلب قیرمق ایچونمی کتاب یازدك!»
بعضی تبسملرک آلتنده بر ملال بولوندیغنی هپ بیلیرز. اوشاقا قلبمه
بر صیزی آقیتدی. اویله صانیورم که بر انسانه سویله ن سوزك مثبتی
سطحده قالب منفیسی درینه اینمکده در. اولچو قانونی خلافه اولارق
کفهك برینه طقسان درهم مدح، دیگرینه بر درهم ذم قویسهك،
بر درهمك کفه دها آغیر باصور! بول بول مدح یاپ، نافله،
ساده جه اونده کی مزیتی اشارت ایتش اولدك؛ لاکن بر ذره ذم یامه،
عکسی تقدیرده کورویا مفتریسك. حالبوکه هر انسان کیی صنعتکارکده
مثبتی و منفیسی وار، فقط منفی یی کورمک قلبه دوقونمق اولیور. قلبی اولان بر
کیمسهك قلب قیرماسی هیچ قولای دکل، قیرار کن قیریلیور. چوق حرمت
ایتدیکم ذات عالیکزکده قلبی انکساره اوغراتمق اندیشه سیله منکسردم.
یازیکزده عدم انکسار کزی صمیمتله تأکید و تأیید بویورماکز روحه
سرین بر تسلی اولدی. بوتون خلوصمه متشکرم استاد!

مقاله کزده کتابك عمومیتنه عائد تماس بویوردیغکز برایکی نقطه یه ده
قیصه برر اشارتده بولونایم: اولاً «خارج از ادبیات» ی «اخلاق»
معناسنه آلیشم اولکی یازیکزده اوکا عائد جلهك اوست و آلتنده کی
جمله لردن انبعاث ایله مشدی. مشهور انکلیز مورخی ماقوله یك «بوتون
مزایای ادبییه یی شرائط اخلاقیه یه تابع» طانیدیغنی سویار سویله من بزمده
«ادبیاتی خارج از ادبیات احوال ایله مزج ایتمکده محذور» کورمه دیکمزی
ذکر اندیشکزر و بونک اوزرینه تکرار دیگر بر منقذك پول وه رله ن

ایچون « ایچکی یه دوشکونلکنی ایلری سورهرک نامنه هیکل دیکلمه سنه رذالت » دیمه سنی حکایه ایله یشکیز قارشیسنده طبیعیه صامشدم که اورناده بزه عائد اولان جمله کندنن اولکی و صوکره کی جمله لره باغلیدر . بویله بربرینه بیتیشیک جمله لری لهملی قیاس ایدردم ، مکر او ظاهرأ باغلی ، باطنأ مستقلمش . نه یایلم هر وقت درونه نفوذ ممکن اولمور . فقطها « اخلاق » ، ها « خارج از ادبیات » اهمیتی یوق ، مسئله صنعتکارلرک ادبی قیمتی ادبیاتدن خارج احوال ایله تقدیر اتمه دیکمده در . لا کن نه غریب ، ایله یایدیغمی اثبات ایچون ایراد ایتدیکیز مثاللر ایله یایمادیغمی داهای آکلاتدی !

مثاللرک بری مرحوم توفیق فکرت ، دیکری رحمتی سلیمان نظیفه عائد . اوچنچی بر مثال آراسه یدیکیز اونیده نامق کمال ایچون بوله جق ایدیکیز . آری آری بر ذروه اولان بواوچ بویوک شخصیتک اخلاق وسجیه لرینه عائد بعضی نقطه لره کتابده تماس ایدیلدی ؟ چونکه اونلر یالکیز برر صنعتکار دکل برر مرشددی ده . شعری یالکیز ترنم وتغنی دکل خطبه وخطابت ده یایدیلر . هویترینک قیمتی یالکیز قلیله ویردکلی بدیی اهترازک درجه سیله دکل عینی زمانده روحلره اشیلادقلی معشری حسلر اعتباریله ده تقدیره مجبور ایدک . بوجهتله اونلرک سجیه لرینه تماس ایدن نقطه لرک « زائد » دکل ، بالعکس « نقصان » اولدیغنه قانع !

کتابک بارز نقیصه لرندن برینده اثرمی هیجانله یازمقلغمده بولیورسکیز . بونقیصه یی ممنونته قبول ایدیورم ، جناب بک افندی ، شاعر دویدینی بو هیجانی آکلاتانسه متقدده شاعر دن دویدینی هیجانی

آکلاتیر . شاعر ناصل کندی هیجانی صمیمی کوریورسه متقدده ویردیکی هیجانی ده صمیمی کورملیدر . هیجانسز متقد هانکی هیجانی دویار ؟ یوقسه شعر تنقیدنی ساده جه تشریح عالمکی کی برشیمی ظن ایدیورز . شه سز تنقیدی بویله تلقی ایدنلرده واردر . نته کیم اصل تنقیدک یالکیز دماغله دکل قلیله ده یاپیله جغنی سویله ینلر و بویله یاپانلرده اولدیغی کی . کتابی ایسته دیکیز کی دورغون کورمه یشکیزی ایسته دیکم کی برمدیه کز شکنده کوردم استاد !

دیگر بر نقیصه : اثرمده « فصل افراط و فصل تقریط » یکدیگری تعقیب ایدیورمش . بونی سویله مکله بریده شاهقه یه چیقوب بریده اوچورومه ایندیکمی آکلاتمش اولیورسکیز دکل ؛ اوخ ، محترم جناب بک ، هیچ دوز یولده یورومک ایسته مز میدم ؟ بویله یورویش که داهای راحت ، دها قولای ، هله دها تهله که سزدر ، اگر بویله بر یولدن کیده مه مشهم بونی اینیشلی چیقیشلی یورودیکمه حل ایده جککیزه لطفأ بر آزده یولک تهلی و چوقورلی بر وادی به تصادف ایتدیکنی قبول ایتمک منصفلکده بولونیویریکیز !

کتابده صنعتکارلری اولای بر مقدمه حالنده تقدیم ایدیشمه ده منطقأ حقلی اوله رق ایلیشیورسکیز . بو طرز ای اولای حکم ویرمک ، صوکره اونو ایضاح ایتمک سیستمی شکنده کورمکده سکز . یکی « استقرائی » بر اصول دکل « تعلیلی » بر سیستهم تعقیب ایتدیکم آکلاتیلیمق ایسته نیلیور . حالبوکه اومقدمه لر ساده جه تدقیق اولونا جق ذواتک اهمیت ویا ماهیتله قارئک ایلک باقیشله دقتی جلب ایچون باشه قومشدی . بعضیلرنده حکم وارسه بو ، صوکرکی ایضاحلرک بر خلاصه سیدر . شاید اونلر صوکه

بیرا قیلایدی منطقاً دوز کون اوله جقدی دکلې؟ هیچ منطقسزلق یاپیلماسه منطقده قیمتی قالماز. او مقدمه لری صوکرایی ایضا حله بر منبع دکل، باشه کچمش بر منتهای قیاس ایدیور سره کنز او منطقسزلق شکلی دکلسه بیله روحنی تصحیح ایتش اولورسکز!

کتابده هر بریکز حقنده قونو قومشودن ایدینلمش فکرلرده وارمش ومثلاً ذات عالیرینی ثباتسزلقندن کنایه اوله رق فیلسوف مظلومه بکزم کلکم بویه فکرلردن ایتش. بو برآز فائته زی تشبیهک نه مقصدله یاپیلدیغنی یوقارده عرض ایتشدم. وآکلامشدق که اوله برشینک اصلی یوقدر. بر شیده «دلیل» ک اصلی اولماماسی «دعوا» نکده اصلسز اولدیغنی آکلاتیر غالباً!

کلهلم عالم اولمامه مسئله سنه: بونی مسلم اولان فطانتکزله مقاله کنزک اُک صوکنه بیراقشسکز. معلومیا اسلوبک اسرارندن بریده ختمه یی قوتلی یاقمقدر. اُک آغیر ضربه نک اُک صوکه صاقلانماسی ظریف مقاله کنزک ختمه سنه بر کولله قدرتی بخش ایله مش! حقیقه بر ادبیات مورخی که عالم اولمادیغنی علناً سویله یور. حالبوکه یاپدیغنی ایش عالم اولغه متوقف. اوله ایسه کتابی اسمک مسامسی اوله ماز! کولله جدا آغیر. لاکن هدفنه واران بر لبلی دانه سی بلکه قوتدر، هدفندن قاجان بر کولله ایسه بر لبلی دانه سی بیله اولامیور: آغیر ضربه ده کی خفیفک بوراده! لطیفه بر طرف، عالم اولمایشمی سویله ییشم نه علمه استغنا، نه جهله مدحیه دکل، ساده جه علمه حرمتدر. حتی اونی نزاکت و کبار انکیزک ایجابی اوله رق تاویل بویوردیغکز وجهله «محویت» یوزندن ده سویله مدم. محویت شبهه سز قیمتی بر خصلتدر. فقط حقیقی اوندن

دها قیمتی بیلمه لی یز. حدینی کچن هر محویت حقیقی اورتن بر نوع ریایه انقلاب ایده بیلیر. عالم اولمایشمی سویله ییشم حقیقی علمه نه قدار اوزاق انسانلر اولدیغمز ییلدیکمندنر. کتابک عالمانه کورونمسی ایسته مه. ییشم کتابده علم کیی کورونه جک قسمله قیمت ویرمه دیکمندن ایلری کلیور. آنقرده بر مبعوث آرقاداشم، مشهور مظهر مفیدک، بر مجمده کویا کتابی مدافعه ایتش: — هیچ اولمازسه اوقادار معلوماتی طویلامق، بونکده می قیمتی انکار ... سوزنی یتیرمه دن جواب ویرمشم: — کتابمه بو مدافعه کزدن بویوک هجویه تصور ایده مم!

آلبته کتابده بالضروره بر چوق معلومات وار. لاکن معلومات دینان هانکی شی بزمدر؟ اونلر بزدن خارجه عکس ایدن دکل خارجدن بزه کلندر. بن بو کون او قدارینی طویلارم، یارین باشقه سی دها فضله سنی طویلار. نته کیم البت طویلامش اولانده حتی اولاندرده واردر. برآز او قومق و برآز آراشدیرمق. معلومات آنباری آچمه بویکی چلتیکلی آناختار کافی کلیور. کتابده اصل بنم اولان قسملر، عالمانه کتاب یازانلرک بویه بر کتابه یاقیشدیرامیه جققرینی ظن ایتدیکم قسملردر. چونکه اصل بونلردر که کندی هویتدن قویور: شرفی وارسه هر فانی کیی افتخار حقم، مسئولیتی وارسه هر نامرد اولمایان کیی یوکه نمک بورجم اولور!

«عالم کورونیمیم دییه علمی آریتم» ده ییشمه سبب، کتابی عالمانه اثرلرک سرتلکندن قورتارمق، و کتابه صنعتکارانه اثرلرک یوموشاقلغنی ویرمکدی. بویه بر ادبیات کتابک ادبیات سوزکچندن کچمه سنی ایسته مشم. بو، «علم» ی بر نوع شروبلاشدیرمق اوله.

جقدی . علم که حقیقتدر ، حقیقت که « پراغبرار » در ، هیچ اولمازسه ادبیاته عائد بر اثر کولر یوزلی اولسون دیدم ! باقیکنز ، کچن سنه ، « آقشام » غزتهسنده اوچ ییلدیزی بر امضا ایله کتابم ایچون انتشار ایتش بر بنده شو جملهلرده واردی : « سرت شیلری بیله قولای ومونس بر تحکیه سایهسنده براق برمنظره حالته کتیردن اسماعیل حبیب بک ، اثرینی هر صنف خلق ایچون باشلانیدیغی زمان آلدن بیراقیلماز بر ذوق واستفاده منبعی حالته قویاجق طرزده باشند باشه ماهر بر صنعتکار تورکجهسیله ، درحال قارئی صاران بر حیات ونشئه ایله وجوده کتیرمشدر . شاعرلر شعرلرینی ، ناثرلر نثرلرینی ایشته بویله برنشئه ایله یاراتیرلر ... » آه ، اگر اینانابیلسه یدم که بوسوزلر دوعرودره ، کندیملنده موفق اولمش بر مسعود صانا جقدم !

ایکیشریازی ایله ایکی طرفجده سویلنه جک سوزلرک سویلندیکنی و بوندن صوکرای حقیق آرتق « قاره » ه قالدیغنی ظن ایدیورم . قونوشان بزلسره کورن اودر ، قارئه بیراقیلمايان هانکی مناقشه نك دیی بولونور ؟ اونی دائماً کوزی رونتکنلی بر ذکا تلقی ایتدم . اوکا هم حرمتکار ، اوندن هم چکینکم : فکرت مرحوم کیبی کوزلرندن « ایکی اوچ قطره » دوکولسون دییه دکل ، سادهجه دوداقلری بوکولمهسون دییه !

ادبیات وفکر حیاتمزلک همان ثلث عصرینه شرف ویرن قیمتدار وارلغکنز که اونک نه قادار تقدیرلرینه مظهر اولمشدی ، اسکی مظهر-یتلریکزه بوسفر دخی بریکسینی علاوه بویوریر کن بزه دوشه ن سعادت حصه سی ده بیکلرجه قارئلر کزه قارشى صوڪ ایکی کوزل یازیکنزک

ابداعنه وسیله اولدیغمیزی وبو صورتله بوتون او قارئلر کزک نمونیتنی استجلابه حق قازاندیغمیزی دوشونه رک سوینمک اولویور . بو نائلیتک ویردیکی سعادتن دویدیغ شکرانلرمی ده حرمتلر مه تردیفاً تقدیم ایدرم محترم استاد .
4 نیسان 1927

اسماعیل حبیب

*
**

مناقشه لره ذیل

« حیات » مجموعه سنك بو مناقشه لر

مقدمه کی یازیلری

« حیات » مجموعه سنده « یکی نشریات » یاخود « استانبول مطبوعاتی » کیبی سرلوحه لرله یازیلر بولندیغی معلومدر . « کونش » ك ايلك نسخه سی انتشار ایتدیکی زمان « حیات » مجموعه سی ینه بر معتاد « نشریات » ستوننده و 27 کانون ثانی 1927 تاریخلی طوقوزنجی نسخه سنده اوچ ستونلق بر یازی نشر ایتش و جناب شهاب الدین بک بکا خطاباً کونشده نشر ایتدیکی ایلک آچیق مکتوبدن شو صورتله بحث ایله مشدی :

... کله لم مندرجاتنه : جناب بک داها مقاله سنه باشلامادن تدقیق ایتمک ایسته دیکی اثر صاحبك آدینی یاکلش یازیور : اسماعیل حبیب بک « اسماعیل حبیب » بک اولویور . اولاً بر معتاد « رشوت کلام » ویریور : « تاریخ ادبیات بوکونک تلخیصته کوره متسلسل برانتقادنامه وهرانتقادنامه بر صهیغه تاریخ ادبیات اولمق لازم کلیر . سزکده مورخلک

وظیفه سنی بویه آکلادیغکزی یدی یوز بویوک صحیفه لك قیمتی اثر کزی اوقوینجه مع المعنویه آکلادم . « دییه مدح و ثناده بولونیور . واقعا بویوکونك تلقیسنه کوره « ادبیات تاریخی » اصلا « متسلسل برانتقادنامه » اولمادیغی کیی « هرانتقاد » ده « بر صحیفه ادبیات تاریخی » دکیلدر . بناء علیه جناب بکك « ادبیات تاریخی » ایله « تنقید » ی عینی شی زعم و تلقی ایدیشی ده بر خطادر . فقط مقاله سنك اساسی او دکلدرد : جناب بك اولاسماعیل حبیب بکك اثرینی بکونیور کیی داورانیور . یاواش یاواش ایشک رنکی دکیشیور . آلا جاسی میدانه چیقیور . ایشته بر آدیم : « ذات عالیکز هم کندی حس و ذوق کزی انتقاد لریکرده محك اتحاد ایدیور ، هم ده هیچ تردد سز کسوب آتیور سکز . ایشته ایکنجی آدیم : « هیچ بر منقده آرشیننه کوره بز ویرمز لر ! » ایشته اوچنجی آدیم : « ثروت فنون عالمه سی ارکانندن قسم اعظمی حقنده روا کوردیککز سرت مؤاخذه لره محل کورولمه مك لازمدی . حق سز لقلر کزه نسبتله بنم اك اوجوز قور تولدیغمده شبهه یوق ... » بیلم نه سیه و نه مناسبه بناء جناب بك بوراده « علیهمده کی عزوایات چوقدنبری بنی خایم نعوم بکك دارالتداویسنه کوتورمك لازم کلیردی » دیور . جناب بکك جسور بر آدام اولدیغنه دائر بر منقبه ، بر فقره یوقسه ده « طاوشان » منزله سنده بولندیغندن ده خبردار دکلدك . کندیسی هر دورده یازی یازابیلیر ، اختیارلاماز ، ذکی ، قیمتی بر محرردر . خایم نعوم بکك تداویخانه سنده نه ایشی وار ، شیمدی یه قدر یازی یازدیغی غزته لر ، اوضرادینی مطبعه لر معلوم و معیندر .

بر آز داها آشاغیده جناب بك کندیسنی « آتش بوجکی » نه بکزه تیور . ظریف ، اینجه شعرلری دوشونوله جك اولورسه « ایك بوجکی » تعبیرینك داها مناسب دوشه جکی درکاردر . صده کله لم : اسماعیل حبیب بك اوکا « حساس ده کیلدر ، فقط ذکیدر ! » دیمش . اوده « هیچ بر ذکی آدام غیر حساس اولاماز ! » دییه جواب ویریور . خلاصه جناب بك حبیب بکك کندیسنه تخصیص ایتدیکی اوتوز قرق صحیفه لك مدح و ثنای قطعاً کافی کورمیور والسلام .

§

« حیات » مجموعه سی بنم جناب بك افندی به ویردیکم ایلك جوابدن صوکر 10 مارت 1927 تاریخلی 15 نجی نسخه سنده « استانبول مطبوعات » سرلوحه سی آلتنده مختلف « استانبول مجموعه لری » ندن بحث ایدرکن اوزمانه مصادف « کونش » ك مندرجانه ده قیصه بر نظر عطف ایدرک شومطالعه ده بولونیور :

دوردنجی ویشنجی نسخه لری چیقان « کونش » ك الكجانی صحیفه سی « تجدد ادبیاتی تاریخی » مؤلفنك دوردنجی صاییده « اوراق ایام » صاحبنه ویردیکی انتقادی جوابنامه در . اسماعیل حبیب بك ، محبتکار و حرمتکار بر لسان ایله ادبیات جدید شاعرینك فکرلرینه کوکس آچیور . کوزل بر اسلوب ایله ، درین و مسامحه کار بر دویغو ایله یازیلان بویکی مقاله ؛ بزده ده ارتق تنقید وانتقادك شخصی حرصاردن صیریلوب علمی بر جریان آلدیغنه شاهد اولارق کوستریله بیلیر .

بر ایکی مکتوب

ومذاق هنروری تأثیری آلتنده اثرکز حقدده آوروپا علمی مطبوعاتنده
مقاله لایزمنی تصمیم ایتدم .

بنده کز یکرمی سندهن بری شرق تاریخ مدنیسنه دایر قیبعاتله
توغل ایتمکه برابر بالخاصه تورک ادبیاتنه مراقلی بولونیورم . حالاً
عبدالحق حامد اوزره اثرکز مستنداً بر مقاله تقریر ایتمکه تصدی
ایده جکم حالده برخیلی مشکلاته دوچار اولدم . متعدد مسائلده نصیحتنه
ورهبره محتاج ایم . ذات عالیکزه بعضاً بر نقطه مهمه نك ایضاحی ایچون
مراجعت ایده جکم تقدیرده منبع عرفانکز ومعرفت بی پایانکزک بخش
ایده بیله جکی معاونت قیمتداری بی عاجزانه استرحام ایدیورم . توارده
ایده جک سؤالر مغلق فقره لرك ایضاحی ویاخود مراجعت اولنه جق
مأخذلرك تعینی قضیه سندن عبارتدر .

تورک ادبیاتی ایله اشتغالمدن مقصد : آوروپا تعصب خشکی آلتنده
نالان ، واحوال شرقیه ومدنیت شرقیه اسبابنه نادان اولان بدخواه
قوملره حرارتله سودیکم تورک نجیب ملتک شان و شرفی ، مزیات
عرفانیه سنی طایتمقدر . بوصورتله تورکلرك اوصافی تقدیر ایتدیره لرك
شاهراه عرفانده کسب ایتدکلری پایه علوی نظرلری اوکنده طوتمقدر .
تورک دهائی بویوک مثللرینک علمی محصولات وثمراتی تعریف
وتعمیم ایتمکه تورک ملتته خدمت ایفا ایده جکمه قانع اولیورم .

اثر قیمتدارانه کز ایچون صمیمی صورتنده قلم ایچندن عرض
تبریکات ایده رم افندم !

بوداپشته 26 کانون ثانی 1926

بنده کتر

دوقتور زول کرمانوسی

شرق مؤسسه سنک مدرسلردن

بر مشرقك مکتوبی

« بوداپشته » اقتصاد دارالفنونی شرق مؤسسه سی مدرسلردن مشرق
دوقتور « زول کرمانوس » جنابلردن بر مکتوب آلدیم :

محترم اسماعیل حبیب بك حضرتلرینه

(استانبول مطبعه عامره واسطه سیله تورک تجدد ادبیاتی مؤلف مبعجلنه
ایصال ایدیلسی استرحام اولنور .)

او زمانکی اسمی « مطبعه عامره » اولان شیمدیکی دولت مطبعه سی
مدیریتی بومکتوبی آنطالییه نامه کوندرمک لطفنده بولوندی . مکتوب تورکجه
یازیلشدی ، یالکیز حرفلر آل یازیسندن زیاده کتاب یازیسنی آندیوریوردی .
املالرینی وشیه سنی ده محافظه ایده رک مکتوبی عیناً درج ایدیورم :

محترم افندم حضرتلری !

تورک تجدد ادبیاتی عنوانلی کتابکزی مطالعه ایتمکه اولدیغم
صیراده مندرج اولدیغی تنقیدات و توصیفاتدن فوق العاده استفاده
وتلذذ ایدیوردم . تورک لسانی اوزره بوقدر سلیس اسلوب ایله
یازیلش ، بوقدر مدقق قیبعاته ورسوخ عمیقه مستند تاریخ ادبیات
شیمدییه قدر ده میداننه حقیقما دیغنی قطعاً ادعا ایدیورم .

بالخاصه استاد کبیر عبدالحق حامد حقدده درج اولتان فصللری
نظر دقتمی جلب ایده رک بونلرده تجلی ایدن حسیات وطنپرورانه

بولنديغىمىز پك اعلا واقف . فقط بزم ده غرب ملتيرىك سويه سته
مطلقا يوكسله جكمىز هيچ صارصيلماز برايمانز وار .

اوزون عصرلر ك بوتون غفلتى ماضىك مزارينه كومدك . ييقيلان
بوتون برتارينك انقاضي اوستنده يپ يكي پروارلقله يوكسلان برملتز .
غربك بوتون مدنى ملتيرى بولندقلرى يوكسل موقعه هانكى يولدن
كىشمشه بزمه اويولدن كيديوروز . هم ده دمير برجهد وچليك برعزم
ايله . نه داخلي ، نه خارجي هيچ برمانعه بزي اوعلوى يول اوستنده
بردقيقه بيله توقيف ايدهميه جكدور . آوروپا ، بالخاصه اونك علم عالمى
بواملمىزى اولسون كورييورمى و كوره جكمى ؟ آوروپا عالمده سزلر
كبي حق كورن وحقى طائيتان علم آداملىرى وار كن اونك كوروله جكنه
امينز .

مكتوبكزك صو كنده عزيز تورك ملتى حقنده كى تقدير اتكز ،
واونى آوروپايه طائيتق يولنده كى تايميناتكز ملتى سوهن بر تورك
كنجى صفتيله قلبى ذات عالىكزه ابدى برحبتله باغلادى . سوديكلىرىمى
سوهن ده سو كىلمزدور . هر ملتده هر تميز منورك اك بويوك سوكيليسى كه
ملتدر ، دكلى كه ملتى سوهن سكز ، سزى چوق سودم محترم پروفيسور .
مكتوبكز دبعضى نقطه لرى صور مقايسته ديككزى بيلديرييور سكز .
سواللريكزه هدف اولمايى بر افتخار ، واولرله المدين كى قدر جواب
ويده بيلمى برسعادت تلقى ايدهرم .

صميمى و حرارتلى حرمتلرمى عرض و كوسترديككز توجه
وعلاقه يه بر داها جاندين تشكرلر ايدهرم افندم . حره تشكار يكز

اسماعيل مبيب

نملر ده ديلر : 9

مستشرق جواب

محترم مستشرق « ژول كرمانوس » جنابلىرىك بوصمىمى وبالخاصه عزيز
ملتىز حقنده پك خيرخوانه اولان قيمتدار مكتوبه آتيدى كى جوابى كوندردم :
8 شباط 1926 آنطاليه

بودايسته اقتصاد دارالفنونى شرق مؤسسه سى مدرسلرندن
محترم دوقنور « ژول كرمانوس » جنابلىرىنه

چوق محترم افندم

« مطبعه عامره واسطه سيله كوندريلان قيمتدار مكتوبكزى سرور
و افتخارله اوقودم . ناچيز كتاب حقنده كى يوكسل التفاتلريكزى
بويوك پروفيسورلر ك كوچوك هوسكارلره قارشى كوستردكلى تشويقهكار
برجمله كى قبول ايدييورم .

اثرم حقنده آوروپا علمى مطبوعاتنده مقاله يازاجكزى وعد
بويورماكز قلبى شكرانه غرق ايتدى . بو شكران شخصى
دوشونمكدن كليور . شخصك بو مظهريته لايق اولماديغنى پك ابي
بيللردنم . او وعدكز قارشيسنده كى متدارانه سونجىك سببى او وسيله
وذاتكز كبي بويوك بر پروفيسور قلميله ، عزيز ملتىك آوروپا علم
عالمه ، بر كره داها ، طائمتش اولاجغنى دوشونمكلكمدر .

بزلر ، محترم ژول كرمانوس جنابلىرى ، نه كندىمزدن باشقه ملت
كورميه جك قدر آحق بر غرور ، نه ده كندى ملتىك روحنده كى
بويوكلى كورميه جك قدر زواللى بر اعمالقه معلول دكلز . صاييسز
نقصانلريمى پك ابي بيلوروز . غرب عالمى قارشيسنده چوق كرى

هامده اتخافه

کتاب انتشار ایدله بر سنه یه یا فلاشدینی حالده اوئی، صانکه بر اثرمش کبی، عبدالحق حامد بک افندی یه کوندرمه یی عقدمدن بیله کچیره مشدم . آنطالیه معارف امینلکنده بولندیم زمانلر عبدالحق حامد بک یاقین اقربالرندن حکیم باشی زاده دوقفور محی الدین بک افندی هلال احمر مفتش عمومیی صفتیه آنطالیه ده اوغرامش، کندیسيله اوراده هم طایشمش، هم سوشمشدک . او معارفه حامد بک افندی یه بر کتاب کوندرمه وسيله اولدی . شویله بر اتخافیه یازارقی کتابی محی الدین بک افندی یه تسلیم ایله مشدم :

امری عبدالحق هامده

اثری یازان، مکتبه کی خوجه لرندن زیاده، لایموت کتابلریکزک بر اثریدر . ایچنده سز لک بولونوشندن باشقه قیمتی اولیان بو بویوک جملی و کوچوک قیمتی اثرجکی دهاکزک حضورینه سونوک بر حفیدکز کبی تقدیم ایدیور .

بویوک آرقاداشکز نامق کمال اثرلری اولادلره بکزه تمشدی . برر مولوداولان اثرلر حقیقه برر اولامیدر، بیلیمورم، فقط او مولودلرک شهسز ایلا قدرتلری وار . دهاکزک مولوداتی، ییلدیزلرندن بی خبر کونشلر کبی، بزلی، بزله ... نه دیهیم، او دهانک دوردنچی انعکاسندن دوغان بو کبی اثرلره نه دینیر؛ اونلر چوق سونوکسه قباحث ایلك کونشک دکل . ضیا ویرن و ضیا آلان جسملر کبی نورلاندیران و نورلانان کتابلرده وار . لاکن جسملر ضیا آلق خصوصنده ده عینی قابلیتده بولونمور که ... نته کیم، ایشته انعکاسدن

انعکاسه کلیرکن بو اثر بر کولکه اولدی . او کولکه سزه برلکه دکدر، داهی، فقط اونک دهاکزه بو دوردنچی انعکاسدن ارتباطی او کولکه یه ابدی بر شرفدر .

آنطالیه 30 تشرین اول 1926

اسماعیل حبیب

هامده مکتوب

او کتابی محی الدین بک وداعتیه کوندردیکن بر مدت صوکره عبدالحق حامد بک افندی بر مکتوب آلدیم . لاکن مکتوبی آنطالیه امینی دیه یازاجنه آطنه امینی دیه یازمشلر . مکتوب آطنه یه کیتمش . اوزمان آطنه امینی بولان محترم ساقم و حالاً ایلك تدریسات مدیر عمومیی راغب نورالدین بک افندی مکتوبی رسمی بر ظرف ایچنده آنطالیه یه کوندرمک لطفنده بولندیلر . مکتوبک ظرفی شویله یازیلی ایدی :

« آطنه ده معارف امینی ادیب محترم حبیب بک افندی نکره نظرگاه استادانه لرینه » ایشک غریب جهتی شو : بو یاکش آدره س بر آرز صوکره دوغری اولدی . یعنی او مکتوبی آلدقندن بر مدت صوکره آنطالیه دن آطنه منطقه سی معارف امینلکنه تحویل ایدیلیم . هانی اسکیدن بری « کهانت شاعرانه » دین بر سوز واردر . داهی شاعرک کهانتدن بوده غریب نوعه بر تعجلی اولدی ! حامدک کندم ایچون ابدی بر شرف اولان مکتوبی، دها دوغری سی تام معنا سيله « تلطیفنامه » سی شودر :

ادیب محترم افندم حبیب بک افندی

تجددات ادبیه من حقنده کی اثر عالیکزدن بر نسخه سی بنده کزه احسان بویورمش اولدیغکزی محی الدین بک تبشیر ایتش ایدی . آنجق محی الدین بک کتابی بنده کزه ویره جک یرده سوق عاجزی یه

زردن چقيور ، نه بزا سماردن ؛ قيمتيز مسالره اضافه ايديلش بويوك
معنالى اسمار واردر ، بو بختسزلقدن دلخوندرلر ؛ كوزل قادينلره
نسبت ايديلش كوزل مؤدالي اسمار كوريلير ، بوانتسابدن مغرور
كيدرلر ، مسما كزكه اسمكزى قاموسك اك بختيار كله سى ياپدى ،
اسمكز بونكله مفتخر ميدر ؟ بوسطرلري يازانه اويله كليور كه اسمكزكه ،
بوسعادت قارشيسنده افتخارى قدر صيقيتيسى ده وار ، هانكي محدوديت
لايتناهيقي يوكله نيرده صيقيلماز ؟ ذكاكه حدودي چويريلش بر نور ،
دها كه حدوديني پارچه لاش بر ذكادر ، او حدودسزلق كله لوك
محدود حوصله سنه كيرميور . مسما كزكه انكين نهايتسزلكي آلتنده
اسمكز اونك ايچون از كيدر ، و بوحيفه لري قارالايان فاني اونك
ايچون اومسايه اسميله خطاب ايده مەدى . مسما كزه تقابل ايده جك
بر كله آرادم . داهيلك كه سزكه صفتكز دكل ، حق اسمكزده ، دكل
عيناً مسما كزدر ؛ دهامي مسما كز قدر حدسز ، مسما كزى دها قدر
حدودسز ، بيلميورم ، دها ايله مسما كزكه برلشمسى ايكي لايتناهيكت
تطابقيدر ، بزفانيلر بوانطباقده كي احتشامي تماشا ايله مسعودز ، داهي !
تجيد ادبياتمكز كتابني يازمق واوكتابده دها كزى تدقيق ايتمك
جراآنده بولندم ده يازيلان كتابي افنديمزه تقديم ايتمك جسارتنده
بولوناماشدم . كتابي يازانه اوني سزه كوندرمك ، كتابي يازمقندن
داها آغير كلدى ديمك . نهايت كتابك انتشارندن بر سنه صوكر
بوراده محترم يكنكز محي الدين بك افندي ايله تشرفه نائليتم واوتشرفك
بخش ايتديكي لطفكار وسيله تجيد ادبياتمزي يازانه ، يازيلان ناچيز
اثرى بو ادبياتك اك بويوك مؤثرينه كوندرمك جراتي ده ويردى .

ايصال ايديلك اوزره دامادم امين بكه تسليم ايتش اولديغنى سويله دى .
امين بك ايسه اثر ادبيانه كزى مطالعه ايله مشغول اولديغندن هنوز
بنده كزه كوندر مەدى . فقط هديه استادانه كزى آلمش كيبيم .
عرض تشكرات ايتمكه ده جسارت ايده بيليرم . چونكه او اثر قيمتداري
اولجه بردوستدن استعاره ايده رك سراپا او قومش وحق عاجزانه مده كي
تلطيفاتكزله مسرور ومباهي اولش ايدم .

دكرمك قات قات فوقنده اولان بوتفاتككزكه هم منتداري هم
شرمساري يم . اومارم كه بركون استانبوله تشريفكزده شفاهاآده عرض
شكرانه موفق اولور ولايق اولماديغ بوتلطيفاته هانكي مزيتمن طولاي
نائل اولديعنى استفساره فرصت بولورم افندم .

بنده

ماچقا پالاس 18 كانون ثاني 1927

عبدالحي همام

مامره مكتوب

« شاعر اعظم » ك بو چوق اصيلا نه التفاتلرينه قارشى ، هم محبوب هم
مفتخر ، شو مكتوبي يازدم :

داهي

هان ياريم ساعت وار كه سزه خطاب ايده جك كله ني آرايارق
دوشونوركن دالوب كيتمشم . بويوك انجلا لره باقيلاماديغي كيبي ،
بويوك دهالره خطاب ده كوچ اوليور . بو كوچلكي بويوك آرقاداشكز
نامق كال بيله دويمش ، سزه خطاب ايچون اسمكزدن باشقه كله
بولامامشدى . فقط دوشوندم كه هانكي اسم بر مسمار ، نه اسمار

قورقه قورقه اختیار ایتدیکم او جرأت ، نه بیلیم که ، حیاتمک آرایا
آرایا بولامیاچم اک بویوک سعادته برنجلی واسطهسی اولاجقمش :
مادام که مکتوبکزه نائلیت کیی بر سعادتی او جرأته مدیونم .
یالکز محی الدین بک افندی یازدیغی مکتوبی آطنه دن کوندرمش
اولمالی که آدره سم آطنه ده ظن ایدیش و مکتوبکزه آطنه یه کوندریش .
بونى بورایه اشارتدن مقصد نه یالکز اوافق بر یاکشلیغی تصحیح ،
نه یالکز جوابده کی تأخرک مکتوبک کچ کله سندن متولد اولدیغی
اظهار دکل ، اصل سبب ، او بش اون کونلک تأخر یوزندن مکتوبکزه
نائلیت کیی بر سعادته ده او قدر مدت کجیکمه سی قارشیدسنده روحک
دویدینی تأثری افهامدر . چوق قیمتلی سعادتلر بزى یالکز مسعود
دکل ، برده او سعادته نه یه داها اول کله دیککی دوشوندوره رک متلف
ایدیور . پک قیصه سورن او تلف پک دولغون کلن بو سعادته
جوششله کومولدی . قالین کوکده لی کتابمک ، سینده سنده سزلی
بولدیرمقدن باشقه قیمتی اولمادیغی پک ایی بیلندم . کتاب یازانه بر
افتخار کیی دکل بر عار کیی کورونیوردی . لاکن دکل کی او کتاب ،
اونی یازانه ، اک یوکسک شعر داهیمزک مکتوبی نصیب ایتدی ، آرتق
کتابم نظرمدن عزیز بر وارلقدر .

بو بی پایان سعادت مکتوبکزه پک نازک ألتفاتلریکزه و پک سمیح
تلطیفلر کزه مخاطب اولدیغی دوشونمکدن کلیور . بیلورم که اونلر
اصالتکزه ایجاب ایتدیردیکی برر جیلده در ، کونش آلتون حزمه لی
پارمقلریله نه قدر ناچیز موجودیتلری ده او قشایوب دوریور . بوتون
سعادتم صرف مکتوبکزه نائلیتی دوشونمکدن متولددر : او مکتوبی

آلدیغمدنبری فانی وارلغمه بقادن برشی کچدی صانیورم . سز که بقانک
تمثالیسکز ، بز که فنانک . بقانک او مکتوبله بو فنایه تنزلی بو فنانی ده
او بقانک أتنکه ایلشیدیرمش اولیور . بز فانیلره بوندن داها باقی
سعادت میسر اولاماز .

مکتوبکزه « اومارم که بر کون استانبوله تشریفکزه شفاها ده .. »
ذیه باشلایان جمله لر کز که ملاقاتکزه مشرف اولمقلغمه نجیبانه بر
مساعده در ، او سطرلری او قودیغمدنبری استانبول آرتق نظرمدن
باشقه بر استانبول اولدی . آلهک اک چوق امک چکدیکی ، اسکی
تورک دهائتک مرمری اک چوق شعر یابدیغی اولده یه هر کیدیشمده
بدیی و بشری مختلف املارله سونیدرم . فقط آرتق بوتون اواملارک
فوقنده دیکر بر امل وار . بر داهی یه قاوشمق و برده انک نظرلری
او کنده بولمق املی : ای استانبول اسکيسدن داها قات قات کوزلسک !
مکتوبکزه اک صوک سطرینی ده اوقونجه آکلادم که محویتکزه
دهائتکز کیی حدود سزدر . « لایق اولمادیغ بو تلطیفاته هانکی
مزیتدن دولانی نائل اولدیغی ... » دیمه کز تواضعی لایتناهیلشیدیرمک
دکل ده نه در ؟ بز لر حضور کزه آنحق عجز مزى شهر ایچون چیقاییلیرز .
مزیتلریکزی سوله مک بیلده خدمت اولاماز . کتابده دهائتکزه
تحلیله یلنلمه سی مزیتلر کزی تعداد دکل ، انجلا کزله قاماشان پلنک
برقلمک ککله مسنی اعلاندر . مزیتلر کزی زلر ناصل سوله یه بیایرزه
اونلری عصرلر عصرلره هایقیریور ؛ انکین دکیزلرک کیتدکجه داغلاشان
دالغهلری کیی مزیتلر کزی حایقیران عصرلرک توقیراتی ده کیتدکجه
داها زیاده کنیشله یه رک و داها زیاده هییتله نه رک ابدیتک حدودینه ویا
حدود سز لغمه قدر دوام ایده جک .

دھاپي لمعان ايتدين نظرلر كىزى بوسطرلرلر اءوجاجلى چوقورلقلارندە
داھا فضلە يوزمق ايسىتەميورم . حرمت و شكرانلر مى تقديم كىي
هر كىسك سويلدىكى سوزلرى سويلەمك دە بكا قلىمك جوششنى كوچوك
كلەلرە يوكلىتمك شىكلىندە ناروا كورونيور . بر عابدو جديله محترم
الارىكزدن اوپرم بويوك داهيمز .

22 شباط 1927 آنطاليه

اسماعيل صبيح

غازى يە اتخافىه

دېڭه نيور . كتابي بازاره هېنانك پياوړه چېرې كېښودنه بري اولاره ادبيانه
حيات اولاره اثر كړونه آندېغې رښتېه باقري : كتابه بونډه باسقه
مظهرېت كورمبور .

پيلير كه كتابك صحيفه لري چوډه واونډه دقن اېډېهك زمانكز
بوقدر . لهيچ اولازمه ملي ادبيانه عاډه صوك مېنك بعضي صحيفه لرنده
آډېفكز افكار دونه منعكس بعضي كوكله لرنېتريور ، اك قوبوقار اكلفي
ده لوق كوزلركك او كوكله لرنه كزېنسي ... بو ، او كوكله لره خالقنه
كورونې برخلوق مظهرېتې وېرملك اولاجې .

كتاب ، اوزونه برامكه هردوسې برعجېك محصوليدر . عجېمي
امكه ، بو كتابي كوندركده كي جراثمي ده بوبوكلكزه باغېتويكز
بوبوك غازي . 22 كانون اول 1925 ادرنه

اسماعيل حبيب

غازي به اتخافه

اثر ك طبې خنام بولدينې زمان « مطبعة عامره » مديريتې غازي به تقديم
اولونقي اوزره غايت مزين جلدې برنسخه يي ، ادرنه به ، تاممه كوندركشدي .
بوجد بوبوك غازي به شواتخافيه ايله كوندركشدي :

لايموت غازي

كوزلركز عصراوق قاراكافلرك ماوراسنده كي آډېنلغي كوردې ؛
او اوزاوق نور مالك بركوندوبېر ، او كوزلر بوازي ده كوره هېكمي ؟
لهيچ برامېد بونډه دالها بوكسك وجه اولاماز .

معجزه كه تارخك خرافد لرنه كومولو سمانز براسمري ، ياډېفكز
ايسه اوله آډه وي برمدلول اولري . كتابي بازاره كه عجېني بيلكمنده
باشقه پيلكي به مالك دكلدر ؛ بوقينسز اري بو آره اوسنده كي اك
بوبوك اثر ك مؤتبه نېر كوندري ؛ بونك معناسي آډېو اولسه كرك ؛
برعجې برمعجزه به كيدريور .

يارانديفكز اثر « بوكونه » ي « دونه » ك ائنده قورتاردې
و « ياييه » ي بوكونه كتيردي : اثر كك قانادلري ائنده اوج زمانه

فهرست

مقدمه :

صفحه

3

بو کتاب نهیه چقیور؟ اسماعیل حبیب

کتاب حقنده ایلک یازیلر :

12

فاضل احمد

« آقشام » ده کی مقاله

15

« ملوره غزنه سی »

کتابیات تنقیدلری

20

« آقشام » غزنه سی

تورک تجدد ادبیاتی تاریخی

24

« اقدام » غزنه سی

کتاب حقنده بر بند

26

محمد رؤف

یکی بر کتاب

ایلک یازیلره جواب :

34

اسماعیل حبیب

مدحیه لر وهجویه لره قارشى

کتاب حقنده دیگر یازیلر :

48

مظفر مامد

مهم ومفید بر اثر

53

رشاد نوری

« مهزکور دوفرانس » ده کی مکتوب

57

یوسف نظیر

« له قودو تورکی » ده کی مقاله